

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง
นโยบายน้ำไทย : ฐานความรู้เพื่ออนาคต

เอกสารประกอบเล่มที่ 3
พลวัตนโยบายน้ำไทย

โดย
โสภณ ชมชาญ และคณะ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ธันวาคม 2559

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง
นโยบายน้ำไทย : ฐานความรู้เพื่ออนาคต

เอกสารประกอบเล่มที่ 3
พลวัตนโยบายน้ำไทย

โดย

โสภณ ชมชาญ
กรณิศ นพรัตน์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ธันวาคม 2559

คำนำ

จากหลักฐานปรากฏในประวัติศาสตร์ของไทยนั้น รัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งน้ำมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เป็นเพราะรัฐตระหนักดีว่านอกจากน้ำจะเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้ว น้ำยังเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอีกด้วย จากสภาพของประเทศที่เคยมีน้ำอุดมสมบูรณ์ ทั้งเพื่อการเกษตรและกิจกรรมอื่นๆ มาเป็นเวลาช้านาน ถึงปัจจุบันมีปัญหา 3 ประการ คือ การขาดแคลนน้ำ อุทกภัย คุณภาพน้ำ และมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต จึงทำให้เกิดวิกฤติเรื่องน้ำขึ้นในสังคมไทย โดยเกิดความขัดแย้งในแนวทางการพัฒนาทรัพยากรน้ำระหว่างรัฐบาลและนักวิชาการจากสถาบันต่างๆ รวมทั้งจากองค์กรภาคเอกชน ถึงแม้ว่ารัฐได้มีนโยบายน้ำมาอย่างยาวนานก็ตามอาจจะมีจุดอ่อนบางประการที่ทำให้เกิดปัญหา 3 ประการ ดังกล่าวข้างต้นขึ้น และอาจจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายน้ำขึ้นใหม่ในอนาคต การกำหนดนโยบายน้ำขึ้นใหม่นั้นจำเป็นต้องทบทวนนโยบายน้ำที่กำหนดไว้เดิมว่ามีเจตนารมณ์และสาระสำคัญอย่างไรจึงส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นในปัจจุบัน โครงการวิจัยเรื่อง “นโยบายน้ำไทย : ฐานความรู้เพื่ออนาคต” จึงได้รวบรวมนโยบายน้ำที่ได้กำหนดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสารของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ แล้วจัดทำเป็นฐานข้อมูลโดยเรียงลำดับเวลาในลักษณะจดหมายเหตุ (Chronicle) ทั้งนี้เป็นการรวบรวมจากจดหมายเหตุ กฎและระเบียบ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา มติคณะรัฐมนตรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 แผนบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งมติของคณะกรรมการ นโยบายของกระทรวงต่างๆ และเหตุการณ์ที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ ตลอดจนข้อมูลจากสถาบันวิจัยต่างๆ คณะวิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ในการใช้ค้นคว้าและเป็นเอกสารอ้างอิงในอนาคต

รายงานการวิจัยโครงการนี้มี 5 เล่มๆ แรกคือเอกสารหลักที่สรุปสาระสำคัญ จากเอกสารประกอบเล่มที่ 1-4 เอกสารประกอบ เล่มที่ 1 และ 2 เป็นผลจากการทบทวนนโยบายน้ำตั้งแต่สมัยสุโขทัย พ.ศ. 1762 จนถึงสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2559 รวมทั้งทบทวนถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายน้ำ โดยเรียงลำดับเวลาเป็น 14 ระยะ และจัดทำเป็นบทต่างๆ รวม 15 บท เอกสารประกอบเล่มที่ 3 พลวัตนโยบายน้ำไทย มี 1 บท คือบทที่ 16 เอกสารประกอบเล่มที่ 4 ผลจากนโยบายน้ำไทยมี 3 บท คือ บทที่ 17 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไทย บทที่ 18 การคัดค้านนโยบายน้ำไทย และบทที่ 19 สถานการณ์ทรัพยากรน้ำไทยในปัจจุบัน

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทที่ 16 พลวัตนโยบายน้ำไทย	16-1
16.1 นโยบายน้ำไทยก่อนมีการสถาปนากระทรวงเกษตรพณิชการ (พ.ศ.1762-2435)	16-1
16.2 นโยบายน้ำไทยภายหลังการสถาปนากระทรวงเกษตรพณิชการ (พ.ศ. 2435-2475)	16-5
16.3 นโยบายน้ำไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	16-6
16.4 นโยบายน้ำไทยภายหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	16-11
16.5 สรุป	16-147

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 16-1	การขุดคลองในช่วง พ.ศ. 1726 – พ.ศ. 2452	16-3
ตารางที่ 16-2	สรุปนโยบายน้ำ ก่อนมีการสถาปนากระทรวงเกษตรพณิชการ	16-4
ตารางที่ 16-3	นโยบายน้ำภายหลังการสถาปนากระทรวงเกษตรพณิชการ	16-6
ตารางที่ 16-4	สาระสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา ก่อนมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	16-8
ตารางที่ 16-5	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2506-2509)	16-37
ตารางที่ 16-6	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	16-38
ตารางที่ 16-7	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	16-39
ตารางที่ 16-8	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	16-40
ตารางที่ 16-9	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	16-42
ตารางที่ 16-10	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	16-43
ตารางที่ 16-11	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	16-45

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 16-12	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบายผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบายในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	16-47
ตารางที่ 16-13	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบายผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบายในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	16-50
ตารางที่ 16-14	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบายผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบายในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	16-52
ตารางที่ 16-15	สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบายผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบายในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	16-56
ตารางที่ 16-16	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-86
ตารางที่ 16-17	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องน้ำบาดาล ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-90
ตารางที่ 16-18	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-92
ตารางที่ 16-19	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-95
ตารางที่ 16-20	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-97
ตารางที่ 16-21	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-98
ตารางที่ 16-22	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกอพยพออกจากเขตนํ้าท่วมและการช่วยเหลือราษฎรที่กระทบจากการสร้างเขื่อน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-101

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 16-23	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ	16-103
ตารางที่ 16-24	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-108
ตารางที่ 16-25	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-111
ตารางที่ 16-26	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-114
ตารางที่ 16-27	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับต่างๆ	16-117
ตารางที่ 16-28	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-119
ตารางที่ 16-29	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาลุ่มน้ำ/การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-120
ตารางที่ 16-30	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-122
ตารางที่ 16-31	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่และการพัฒนาแหล่งน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-124
ตารางที่ 16-32	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องระบบข้อมูลแหล่งน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ	16-126
ตารางที่ 16-33	การจัดกลุ่มนโยบายและกิจกรรมที่มีผลจากนโยบายทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11	16-128
ตารางที่ 16-34	ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล	16-132
ตารางที่ 16-35	การเปรียบเทียบสาระสำคัญของนโยบายน้ำแห่งชาติ (พ.ศ. 2543) กับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558)	16-133
ตารางที่ 16-36	งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายในการเยียวยา ฟื้นฟูและป้องกันความเสียหายจากอุทกภัยอย่างบูรณาการรวม 119,987.7211 ล้านบาท	16-136
ตารางที่ 16-37	งานหลัก (Back bone) และโครงการที่จะต้องจัดทำตามยุทธศาสตร์ของ กบอ.	16-138

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 16-38 เปรียบเทียบแผนงานหลักที่กำหนดโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการน้ำ (กยน.) กับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการน้ำ (กนบ.)	16-142
ตารางที่ 16-39 เปรียบเทียบแนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ตามแผนบริหารจัดการน้ำของ กบอ. และ กนบ.	16-143

บทที่ 16

พลวัตนโยบายน้ำไทย

บทที่ 16 พลวัตนโยบายน้ำไทย

จากการทบทวนนโยบายน้ำในอดีตถึงปัจจุบันพบว่านโยบายน้ำไทยมีขอบเขตที่กว้างขวาง นอกจากเป็นการกำหนดขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติแล้ว ยังกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาด้วย เพื่อให้เห็นพลวัตของนโยบายน้ำไทย ในบทนี้จะวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงที่มาจากนโยบายน้ำที่แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ

- (1) นโยบายน้ำไทยก่อนมีการสถาปนาระทรวงเกษตรพินชการ (พ.ศ.1762-2435)
- (2) นโยบายน้ำไทยภายหลังการสถาปนาระทรวงเกษตรพินชการ (พ.ศ.2435-2475)
- (3) นโยบายน้ำไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475-2504)
- (4) นโยบายน้ำไทย ภายหลัมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2504-2559)

ในระยะที่ 4 ได้วิเคราะห์สาระสำคัญการเปลี่ยนแปลงนโยบายน้ำจากที่มาจากนโยบายน้ำรวม 3 แห่ง คือ

- (1) นโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (2) นโยบายน้ำในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา
- (3) นโยบายน้ำจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

จากที่มาจากนโยบายน้ำดังกล่าวได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายน้ำที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา และมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

16.1 นโยบายน้ำไทยก่อนมีการสถาปนาระทรวงเกษตรพินชการ (พ.ศ.1762-2435)

นโยบายน้ำไทยในช่วงระยะเวลานี้เริ่มต้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย พ.ศ.1762 จนถึง พ.ศ.2435 โดยมีสรุปสาระสำคัญดังนี้

16.1.1 สมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ.1762-1982)

จากหลักฐานในศิลาจารึกพบว่านโยบายน้ำไทยในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นนโยบายที่จัดหาน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร รวมทั้งการป้องกันอุทกภัยโดยมีการก่อสร้างทำนบดิน ที่เรียกว่า สรีดภงส์ (ซึ่งได้มีการปรับปรุงในปี พ.ศ. 2512 เป็นอ่างเก็บน้ำพูนรามคำแหง) รวมทั้งการสร้างรางชักน้ำจากน้ำโจนระบายลงสู่ลำน้ำลำพันซึ่งเป็นการจัดการน้ำในเมืองทั้งน้ำอุปโภค-บริโภคและการระบายน้ำ ส่วนในพื้นที่การเกษตรมีเหมืองฝายกั้นน้ำจากคลองแม่ลำพันเข้านาข้าว

ในช่วงเวลาเดียวกันในอาณาจักรล้านนาซึ่งสถาปนาเมื่อ พ.ศ.1839 ได้มีการจัดระบบชลประทานแบบเหมืองฝาย โดยมีกฎหมายที่เรียกว่า “มังรายศาสตร์” มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเหมืองฝายที่ให้ความสำคัญต่อเหมืองฝาย

นโยบายน้ำในอาณาจักรล้านนาจึงเป็นนโยบายน้ำเพื่อการเกษตร

16.1.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310)

ในสมัยนี้มีการขุดคลองหลายสาย เช่น คลองลัดกระดี่ใหญ่ ปัจจุบันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา คลองลัดกระดี่น้อย เป็นต้น (ตารางที่ 16-1)

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำที่ทะเลชุบศรและอ่างเก็บน้ำห้วยซับเหล็ก ที่จังหวัดลพบุรี และวางท่อน้ำเข้าไปยังพระราชวังในอำเภอเมืองลพบุรี

เดอ ลา ลูแบร์ เอกอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็มของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 พระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสได้เดินทางมาในปี พ.ศ.2230 ได้บันทึกเป็นจดหมายเหตุถึง “*การมีน้ำท่วมทุกปีทำให้พื้นที่ดินสยามอุดมขึ้น*” รวมทั้งบันทึกเรื่องมรสุมกับน้ำขึ้นน้ำลงในอ่าวไทยไว้ด้วย ซึ่งเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำด้านหนึ่ง นโยบายน้ำในสมัยนี้จึงเป็นนโยบายน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภครวมทั้งขุดคลองเพื่อการคมนาคม

16.1.3 สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2323)

ในสมัยนี้ได้มีการขุดคลองในเขตพระนคร เช่น คลองหลอด คลองบ้านขมิ้น คลองบ้านช่างหล่อ นโยบายน้ำในสมัยนี้จึงเป็นการขุดคลองเพื่อเป็นคูพระนครและการคมนาคม (ตารางที่ 16-1)

16.1.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

(1) รัชกาลที่ 1 (พ.ศ.2325-2352)

นโยบายน้ำในรัชสมัยนี้เป็นการพัฒนาการคมนาคมทางน้ำโดยการขุดคลองหลายสาย เช่น คลองคูเมือง คลองรอบกรุง คลองมหานาค เป็นต้น (ตารางที่ 16-1)

(2) รัชกาลที่ 2 (พ.ศ.2352-2367)

นโยบายน้ำในรัชสมัยนี้เป็นการพัฒนาการคมนาคมทางน้ำโดยการขุดคลองลัดหลวงนครเขื่อนขันธ์ คลองสุนัขหอน เป็นต้น (ตารางที่ 16-1)

ได้มีบันทึกว่ามีน้ำท่วมเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2360

(3) รัชกาลที่ 3 (พ.ศ.2367-2394)

ในรัชสมัยนี้ได้มีการขุดคลองหลายสาย เช่น ขุดคลองแสนแสบ ขุดแต่งคลองบางขนาก ขุดแต่งคลองสุนัขหอนให้สามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้นรวมทั้งขุดแต่งคลองบางบอน และขุดคลองอื่นๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและลพบุรี อีกจำนวนมาก

มีการตั้งเสาหินวัดระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาที่คลองหน้าเมือง พระราชวังโบราณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 2374 ทำให้ประเทศไทยมีข้อมูลสถิติน้ำมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างทำนบดินปิดกั้นลำน้ำในลำน้ำธรรมชาติเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการทำนา ในแขวงกรุงเก่า แขวงเมืองลพบุรี และแขวงเมืองอ่างทอง

การขุดคลองในรัชสมัยนี้มีบันทึกโดยการตีพิมพ์หนังสือจดหมายเหตุ (The Bangkok Recorder) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์เล่มแรกของสยาม เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2387 เรื่องการขุดคลองหลายแห่งไว้ด้วย

นโยบายน้ำในรัชสมัยนี้ เป็นนโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งเพื่อการเกษตรและการคมนาคมรวมทั้งนโยบายการจัดเก็บข้อมูลน้ำทำครั้งแรกของประเทศไทย

(4) รัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2411)

สืบเนื่องจากการทำสนธิสัญญาเบาริง (bowring treaty) กับประเทศอังกฤษเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2398 ทำให้มีการพัฒนาการเกษตรอย่างกว้างขวาง ได้มีการอนุญาตให้ส่งข้าวขายต่างประเทศได้ จึงมีการเปิดพื้นที่ใหม่โดยการขุดคลองหลายสายเพื่อพัฒนาพื้นที่มาทำการเกษตร เช่น คลองมหาสวัสดิ์ คลองภาษีเจริญ และคลองดำเนินสะดวก นอกจากข้าวแล้วได้มีการปลูกอ้อยเพื่อทำน้ำตาลบริเวณสองฝั่งคลองมหาสวัสดิ์ด้วย

ตารางที่ 16-1 การขุดคลองในช่วง พ.ศ. 1726 – พ.ศ. 2452

ช่วงระยะเวลา/ปี	รัชสมัย	นโยบาย/เหตุการณ์
สมัยกรุงสุโขทัย พ.ศ. 1726		สร้างรางชักน้ำจากน้ำโจนระบายลงสู่ลำน้ำลำพัน
สมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2085	สมเด็จพระไชยราชาธิราช	ขุดคลองลัดหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ปัจจุบันคือแม่น้ำเจ้าพระยา)
พ.ศ. 2151	สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม	ขุดคลองลัดเกร็ดใหญ่ (ปัจจุบันคือแม่น้ำเจ้าพระยา)
พ.ศ. 2178	สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง	ขุดคลองลัดตลาดขวัญ (ปัจจุบันคือแม่น้ำเจ้าพระยาตอนที่ผ่านจังหวัดนนทบุรี)
พ.ศ. 2215	สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง	ขุดคลองลัดเกร็ดน้อย
สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2314	สมเด็จพระเจ้าตากสิน	ขุดคลองหลอดเป็นคูพระนครฝั่งตะวันตก และคูพระนครฝั่งตะวันออก หลายตอน ได้แก่ คลองบ้านขมิ้น คลองบ้านช่างหล่อ คลองบ้านหม้อ และคลองวัดท้ายตลาด
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2326	รัชกาลที่ 1	ขุดคลองคูเมือง คลองหลอด คลองรอบกรุง คลองมหานาค
พ.ศ. 2357	รัชกาลที่ 2	ขุดคลองลัดหลวง
พ.ศ. 2360	รัชกาลที่ 2	ขุดคลองสุนัขหอนเชื่อมคลองแม่กลองและคลองท่าจีน
พ.ศ. 2371	รัชกาลที่ 3	ขุดแต่งคลองสุนัขหอน
พ.ศ. 2374	รัชกาลที่ 3	ขุดแต่งคลองบางบอน
พ.ศ. 2380	รัชกาลที่ 3	ขุดคลองแสนแสบ และขุดแต่งคลองบางขนาก
พ.ศ. 2394	รัชกาลที่ 4	ขุดคลองผดุงกรุงเกษม
พ.ศ. 2400	รัชกาลที่ 4	ขุดคลองถนนตรง (คลองหัวลำโพง) และคลองมหาสวัสดิ์
พ.ศ. 2404	รัชกาลที่ 4	ขุดคลองสีลม
พ.ศ. 2409	รัชกาลที่ 4	ขุดคลองภาษีเจริญ และคลองดำเนินสะดวก
พ.ศ. 2411	รัชกาลที่ 4	ขุดคลองบางลี่ และคลองวัดขุน
พ.ศ. 2412	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองเปรมประชากร
พ.ศ. 2419	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองนครเนื่องเขตร์
พ.ศ. 2421	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองทวีวัฒนาและคลองนราภิรมย์
พ.ศ. 2422	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองประเวศบุรีรมย์
พ.ศ. 2424	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองนิมมยาดรา
พ.ศ. 2431	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองหลวงแพ่ง คลองอุดมขจร และคลองบางพลีใหญ่
พ.ศ. 2433	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองพระพิมล เริ่มขุดคลองรังสิต โดยบริษัท ขุดคลองแลคูนาสยาม
พ.ศ. 2435	รัชกาลที่ 5	ขุดคลองพระยาบันลือ
พ.ศ. 2452	รัชกาลที่ 6	ขุดคลองประปาจากลำแลถึงคลองสามเสน

ตารางที่ 16-2 สรุปนโยบายน้ำ ก่อนมีการสถาปนากระทรวงเกษตรพณิชการ

สมัย/รัชสมัย/พ.ศ.	นโยบายน้ำ
กรุงสุโขทัย (พ.ศ. 1762-1982) อาณาจักรล้านนา พ.ศ. 1893	(1) เพื่อการอุปโภคบริโภค (2) เพื่อการเกษตร (3) ป้องกันอุทกภัย เพื่อการเกษตร
สมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893 - 2310)	(1) เพื่อการอุปโภคบริโภค (2) เพื่อการคมนาคมโดยการขุดคลอง (3) การสร้างอ่างเก็บน้ำ
สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2323)	เพื่อการคมนาคมโดยการขุดคลอง
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2325-2352)	เพื่อการคมนาคมโดยการขุดคลอง
รัชกาลที่ 2 (พ.ศ. 2352-2367)	เพื่อการคมนาคมโดยการขุดคลอง
รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394)	(1) เพื่อการคมนาคมโดยการขุดคลอง (2) มีการเริ่มต้นระบบข้อมูลที่มีการเก็บข้อมูลสถิติน้ำโดยตั้งเสาหินวัดระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา (3) เพื่อการเกษตร โดยการก่อสร้างทำนบดินปิดกั้นลำน้ำเก็บน้ำไว้เพื่อทำนาที่ แขวงกรุงเก่า แขวงเมือง ลพบุรี และแขวงเมืองอ่างทอง
รัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2411)	(1) เพื่อการเกษตร โดยเปิดพื้นที่ใหม่จากการขุดคลองหลายสาย (2) เพื่อการคมนาคมโดยการขุดคลอง
รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2435) (ระยะที่ 1)	(1) เพื่อการเกษตร (2) เพื่อการคมนาคม (3) ประกาศใช้กฎหมายทรัพยากรน้ำ

นอกจากนี้ยังมีการขุดคลองอีกหลายสาย เช่น คลองพุดกรุงเกษม คลองถนนตรง คลองสี่ลม เป็นต้น
นโยบายน้ำในรัชสมัยนี้จึงเป็นทั้งนโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการ
คมนาคม

(5) รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2435)

ระหว่าง พ.ศ. 2411-2435ของรัชสมัยนี้ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติธรรมเนียมคลอง”
ใน พ.ศ. 2413 และ “ประกาศขุดคลอง” ในพ.ศ. 2420

คลองที่ขุดในรัชสมัยนี้มีจำนวนมาก เช่น คลองเปรมประชากร คลองนครเนื่องเขต คลองทวีวัฒนา
คลองนราภิรมย์ คลองประเวศบุรีรมย์ คลองนิคมยาตรา คลองหลวงแพ่ง คลองอุดมจนจร คลองบางพลีใหญ่
คลองพระพิมล คลองพระยาบันลือ และคลองรังสิต ซึ่งให้สัมปทานแก่บริษัทขุดคลองแลคูนาสยาม และ
ต่อมาได้โอนกิจการเป็นของรัฐเมื่อ พ.ศ. 2458 การขุดคลองรังสิตเป็นการขยายพื้นที่นาข้าวประมาณ 1 ล้านไร่

สรุปได้ว่านโยบายน้ำไทยก่อนมีการสถาปนากระทรวงเกษตรพณิชการนั้น เป็นนโยบาย
เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค การแก้ปัญหาอุทกภัย การสร้างอ่างเก็บน้ำ การก่อสร้างทำนบเก็บกักน้ำ
การจัดเก็บข้อมูลน้ำท่า การขุดคลองเพื่อเปิดพื้นที่การเกษตร เช่น คลองรังสิต คลองมหาสวัสดิ์ และเพื่อการ
คมนาคม รวมทั้งมีการประกาศใช้กฎหมายทรัพยากรน้ำ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติธรรมเนียมคลอง และ
ประกาศขุดคลอง

16.2 นโยบายน้ำไทยภายหลังการสถาปนากระทรวงเกษตรพณิชการ (พ.ศ. 2435-2475)

ในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2435 ถึงวันที่ 22 ตุลาคม 2453 ยังคงอยู่ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 มีนโยบายน้ำสรุปได้ดังนี้

วันที่ 1 เมษายน 2435 ได้มีการปรับปรุง “กรมนา” ขึ้นเป็นกระทรวงเกษตรพณิชการ โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับน้ำ ดังนี้

“มีน้ำที่จะต้องวิตน้ำเข้านา (เมื่อเวลาน้ำน้อย) ชุดบึง, บาง, คลอง และไชนา (เมื่อน้ำมาก เกินความต้องการของการทำนา)”

ได้มีการจัดตั้งกระทรวงเกษตรพณิชการเมื่อพ.ศ. 2442 และมีการจัดตั้ง “กรมคลอง” เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2445

ได้มีการตราพระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ.121 เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2445

วันที่ 13 กรกฎาคม 2452 ได้มีพระบรมราชโองการให้กรมสุขาภิบาลนำน้ำมาไว้ในพระนคร โดยตั้งโรงสูบน้ำที่สำแลจังหวัดปทุมธานี แล้วขุดคลองประปายาวประมาณ 25 กิโลเมตร ส่งน้ำมายังโรงกรองน้ำสามเสน

นโยบายน้ำในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยเริ่มต้นการชลประทานของประเทศไทย และการอุปโภค-บริโภค รวมทั้งการคมนาคม

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2453 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2468 อยู่ในรัชสมัยรัชกาลที่ 6
มีนโยบายน้ำสรุปได้ดังนี้

วันที่ 17 กรกฎาคม 2457 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 บทบัญญัติมาตรา 117 กำหนดให้ รัฐบาลปกครอง ห้วย คลอง และลำน้ำต่างๆ

มีการเปิดกิจการการประปากรุงเทพฯ ในปี 2457 ได้มีการก่อสร้างโครงการเชียงราก-คลองด่าน เพื่อทดน้ำในแม่น้ำป่าสักให้มีระดับสูงขึ้น มีการก่อสร้างโครงการโพธิ์พระยา รวมทั้งการเปิดเขื่อนพระรามหก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี 2467

มีการเปลี่ยนแปลงชื่อ “กรม คลอง” เป็น “กรมทดน้ำ” ในปี พ.ศ. 2457

นโยบายน้ำในรัชสมัยนี้เป็นทั้งการพัฒนาเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค

ในช่วงเวลา เดือนพฤศจิกายน 2468 จนถึงเดือนมีนาคม 2477 อยู่ในรัชสมัยรัชกาลที่ 7
มีนโยบายน้ำก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในเดือนมิถุนายน 2475 ดังนี้

มีการเปลี่ยนนาม “กรมทดน้ำ” เป็น “กรมชลประทาน” เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2470 ซึ่งกรมชลประทานได้ขยายการก่อสร้างโครงการชลประทานออกไปหลายภาค เช่น โครงการชลประทานแม่แฝก จังหวัดเชียงใหม่ โครงการมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท เป็นต้น

นโยบายน้ำไทยในช่วงหลังการจัดตั้งกระทรวงเกษตรพณิชการ (พ.ศ. 2435-2475) เป็นการพัฒนาทั้งเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะการชลประทาน การอุปโภคบริโภคและการคมนาคม ดังรายละเอียดในตารางที่ 16-3

ตารางที่ 16-3 นโยบายน้ำภายหลังการสถาปนากระทรวงเกษตรปศุสัตว์

รัชสมัย/พ.ศ.	นโยบายน้ำ
รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2435 - ระยะที่ 2)	(1) จัดตั้งองค์การบริหารจัดการน้ำ โดยปรับปรุง “กรมนา” ขึ้นเป็นกระทรวงเกษตรธิการ มีหน้าที่เกี่ยวกับน้ำ และจัดตั้ง “กรมคลอง” เมื่อ พ.ศ. 2445 (2) ประกาศใช้กฎหมายในการรักษาคคลอง (3) เริ่มต้นน้ำอุปโภค บริโภค โดยตั้งโรงสูบน้ำที่สำแลแล้วขุดคลองประปายาว 25 กิโลเมตร มายังโรงกรองน้ำสามเสน (4) เริ่มต้นการชลประทานของประเทศไทย (5) เพื่อการคมนาคมโดยการขุดคลอง
รัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453-2468)	(1) เพื่อการอุปโภคบริโภค มีการเปิดกิจการการประปากรุงเทพฯ ในปี 2547 (2) ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองแหล่งน้ำ (3) เพื่อการเกษตร มีการก่อสร้างโครงการชลประทาน
รัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2468-2477)	(1) เพื่อการเกษตร โดยการขยายโครงการชลประทาน (2) เพื่อการอุปโภคและบริโภค (3) เปลี่ยนนาม “กรมทน้ำ” เป็น “กรมชลประทาน” เมื่อ พ.ศ. 2470

16.3 นโยบายน้ำไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

นโยบายน้ำไทยในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2475 ถึงเดือนตุลาคม 2503 ได้ปรากฏในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรี และมีการประกาศใช้กฎหมายหลายฉบับ มีสาระสำคัญ ดังนี้

รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศตั้งแต่คณะที่ 2 จนถึงคณะที่ 29¹⁾ ได้มีนโยบายขยายโครงการชลประทานออกไปในภาคต่างๆ เช่น

โครงการชลประทานแม่วัง (พ.ศ. 2476) โครงการชลประทานนครนายก (พ.ศ. 2476) โครงการสามชุก (พ.ศ. 2478) โครงการชลประทานแม่ปิงเก่า (พ.ศ. 2480) โครงการชลประทานลุ่มน้ำลำตะคองซึ่งก่อสร้างเขื่อนทดน้ำรวม 9 แห่ง ซึ่งเริ่มเมื่อ พ.ศ. 2482 โครงการชลประทานทุ่งสัมฤทธิ์ (พ.ศ. 2482) โครงการชลประทานห้วยเสนง (พ.ศ. 2482) โครงการชลประทานห้วยน้ำหวาน (พ.ศ. 2482) โครงการชลประทานห้วยหลวง (พ.ศ. 2482) โครงการชลประทานเพชรบุรี (พ.ศ. 2484) เป็นต้น

พ.ศ. 2495 ได้มีการก่อสร้างเขื่อนทดน้ำเจ้าพระยาและเปิดใช้เมื่อ พ.ศ. 2500 หลังจากนั้นคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ก่อสร้างเขื่อนภูมิพลเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2495 ซึ่งเริ่มก่อสร้างใน พ.ศ. 2501 แล้วเสร็จ พ.ศ. 2507

พ.ศ. 2496 ได้มีนโยบายการสร้างการประปาขึ้นที่ จ.ลพบุรี และขยายไปยังจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น อุตรธานี ราชบุรี นครศรีธรรมราช และภูเก็ต ในพ.ศ. 2497

นอกจากนี้ในช่วงเวลานี้ได้มีการประกาศให้พระราชบัญญัติ ที่เกี่ยวข้อง 4 ฉบับ คือ

- (1) พระราชบัญญัติควบคุมการเหมืองฝายและพนัง พ.ศ. 2477
- (2) พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482
- (3) พระราชบัญญัติรักษาคคลอง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2483
- (4) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485

¹⁾ รัฐบาลคณะที่ 29 มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2502 ถึงวันที่ 8 ธันวาคม 2506 ซึ่งเป็นช่วงที่คาบเกี่ยวระหว่างก่อนและหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ศ. 2500-2501 ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการ (ธนาคารโลก) ได้เข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทย และได้จัดพิมพ์รายงานโครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2503 ได้สนับสนุนให้มีการเร่งรัด โครงการชลประทานเพื่อการพัฒนาการเกษตรและได้เสนอให้มีการเก็บภาษีที่ดิน ที่ได้รับประโยชน์จากการชลประทานให้สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ โดยเร่งรัดให้มีการจำแนกที่ดินที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการชลประทานโดยด่วน

สรุปได้ว่านโยบายน้ำไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แล้ว เป็นนโยบายที่เป็นการขยายการชลประทานในภาคต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างเขื่อนภูมิพล ขยายการประปา มีการประกาศกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ รวม 4 ฉบับ และได้เริ่มต้นการศึกษาที่เป็นระบบในการพัฒนาประเทศโดยความร่วมมือของธนาคารโลก ซึ่งได้สนับสนุนให้มีการเร่งรัดโครงการชลประทาน และเก็บค่าน้ำชลประทานจากเกษตรกร ในพื้นที่ที่มีระบบชลประทานสมบูรณ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 16-4

ตารางที่ 16-4 สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาก่อนมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ลำดับที่	รัฐบาลคณะที่/นรม ช่วงเวลาการบริหาร	สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา	ผลจากนโยบาย	
			พ.ศ	
1	รัฐบาลคณะที่ 2 นรม. : พระยามโนปกรณนิติธาดา (28 มี.ย 2475 – 9 ธ.ค 2475)	ขุดร่องน้ำที่สันดอน เพื่อให้เรือขนาดใหญ่เข้ามาบรรทุกข้าวได้มากขึ้น จะเป็นการช่วยให้ข้าวมีราคาสูงขึ้น		
2	รัฐบาลคณะที่ 5 นรม. : พระยาพลพลพยุหเสนา (16 ธ.ค 2476 – 21 ก.ย 2477)	ดำเนินการ “สกิมก่อสร้างนครนายก สกิมก่อสร้างสุพรรณ สกิมก่อสร้างพัยัพ สกิมแม่ปิงเก่า สกิมแม่วัง สกิมก่อสร้างแม่น้ำน้อย สกิมก่อสร้างเพชรบุรี สกิมก่อสร้างภาคอีสาน การสร้างทำนบถาวรปากคลองในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา”	2476	(1) การก่อสร้างโครงการชลประทานแม่วัง (2) การก่อสร้างโครงการชลประทานนครนายก
3	รัฐบาลคณะที่ 6 นรม.: พระยาพลพลพยุหเสนา (22 ก.ย 2477 – 8 ส.ค 2480)	วางแผนก่อสร้างการชลประทาน	2477	ประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการเหมืองฝายและพั้ง พ.ศ. 2477
			2478	ก่อสร้างโครงการลุ่มน้ำสุพรรณ ตอนโครงการสามชุก
4	รัฐบาลคณะที่ 8 นรม.: พระยาพลพลพยุหเสนา (21 ธ.ค 2480 – 16 ธ.ค 2481)	ก่อสร้างการชลประทานที่ค้างอยู่ให้เสร็จ และจัดวางโครงการชลประทานต่อไปตามกำลังทรัพย์	2480	ก่อสร้างโครงการแม่ปิงเก่า
5	รัฐบาลคณะที่ 9 นรม. : นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม (19 ธ.ค. 2481 – 6 มี.ค 2485)	ในการชลประทานจะทำงานก่อสร้างที่ค้างอยู่ให้แล้วเสร็จ และจัดวางโครงการชลประทานต่อไป ถ้าภาคใดวางโครงการใหญ่ไม่ได้ ให้วางโครงการย่อยตามความจำเป็น	2482	(1) ประกาศใช้พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 (2) ก่อสร้างโครงการชลประทานทุ่งสัมฤทธิ์ (3) ก่อสร้างโครงการชลประทานห้วยเสนง (4) ก่อสร้างโครงการชลประทานห้วยน้ำหมาน (5) ก่อสร้างโครงการชลประทานลุ่มน้ำลำตะคอง
			2483	ประกาศใช้พระราชบัญญัติรักษาคลอง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2483
			2484	เริ่มก่อสร้างโครงการชลประทานเพชรบุรี
			2485	ประกาศใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485
6	รัฐบาลคณะที่ 10 นรม. : นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม (7 มี.ค 2485 – 24 ก.ค 2487)	จะทำงานก่อสร้างการชลประทานที่ค้างอยู่ให้แล้วเสร็จ โครงการต่อไปในภาคใดที่ยังไม่สามารถจัดวางโครงการใหญ่ได้ ก็จัดวางโครงการย่อยตามลำดับความจำเป็น		
7	รัฐบาลคณะที่ 15 นรม.: นายปรีดี พนมยงค์ (24 มีนาคม 2489 – 1 มิถุนายน 2489)	ก่อสร้างการชลประทาน เพื่อช่วยเหลือการกสิกรรม		

ตารางที่ 16-4 สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาก่อนมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ต่อ)

ลำดับที่	รัฐบาลคณะที่/นรม ช่วงเวลาการบริหาร	สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา	ผลจากนโยบาย	
			พ.ศ	
8	รัฐบาลคณะที่ 16 นรม.: นายปรีดี พนมยงค์ (11 มิ.ย 2489 – 21 ส.ค 2489)	ก่อสร้างชลประทานบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและโครงการอื่นๆ ตลอดจนสนับสนุนการชลประทานท้องที่		
9	รัฐบาลคณะที่ 17 นรม.: พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ (23 ส.ค 2589 – 30 พ.ค 2490)	ก่อสร้างชลประทานโครงการต่างๆ ให้แล้วเสร็จ สนับสนุนการชลประทานราษฎร หรือการชลประทานท้องที่เริ่มดำเนินการก่อสร้างโครงการเขื่อนแม่น้ำเจ้าพระยาตามที่รัฐบาลชุดเก่าได้ดำริไว้		
10	รัฐบาลคณะที่ 18 นรม.: พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ (30 พ.ค 2490 – 8 พ.ย 2490)	ส่งเสริมและขยายการชลประทานท้องถื่น ชลประทานหลวงจะดำเนินการตามโครงการที่มีอยู่ ภาคที่ยังไม่มีจะเริ่มดำเนินการวางไว้ต่อไป		
11	รัฐบาลคณะที่ 20 นรม.: นาย ควง อภัยวงศ์ (21 ก.พ.2491 – 8 เม.ย 2491)	ส่งเสริมและขยายการชลประทานท้องถื่น ชลประทานหลวงจะดำเนินการตามโครงการที่มีอยู่ ภาคที่ยังไม่มีจะเริ่มดำเนินการวางไว้ต่อไป		
12	รัฐบาลคณะที่ 22 นรม.: จอมพลแปลก พิบูลย์สงคราม (25 มิ.ย 2492 – 28 พ.ย.2494)	ขยายการชลประทานราษฎรให้ทั่วราชอาณาจักรโดยด่วนชลประทานหลวงจะได้เร่งรัดตามโครงการที่มีอยู่ให้เสร็จเร็วยิ่งขึ้น ลอกคลองเพื่อการส่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก		
13	รัฐบาลคณะที่ 24 นรม.: จอมพลแปลก พิบูลสงคราม (6 ธ.ค 2494 – 23 มี.ค 2495)	ส่งเสริมช่วยเหลือการประกอบอาชีพของประชากรราษฎร ในการผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารให้ได้ผลดี โดยมีการชลประทาน	2495	(1) มีการก่อสร้างเขื่อนทดน้ำเจ้าพระยา
14	รัฐบาลคณะที่ 25 นรม. : จอมพลแปลก พิบูลสงคราม (24 มี.ค 2495 – 25 ก.พ.2500)	ส่งเสริมช่วยเหลือการประกอบอาชีพของประชากรราษฎร ในการผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารให้เป็นผลดี โดยมีการชลประทาน	2496 2497	(2) วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2495 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ก่อสร้างเขื่อนภูมิพล - มีการสร้างการประปาที่ จ.ลพบุรี - ขยายการประปาไปยังจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น อุดรธานี ราชบุรี นครศรีธรรมราช และภูเก็ต - ปิดเขื่อนเจ้าพระยา
15	รัฐบาลคณะที่ 26 นรม.: จอมพลแปลก พิบูลย์สงคราม (21 มีนาคม 2500 – 16 กันยายน 2500)	ส่งเสริมช่วยเหลือการประกอบอาชีพของราษฎร ในการผลิตทางการเกษตรกรรม ทั้งปริมาณ และคุณภาพตลอดจนการขยายชลประทาน	2500	
16	รัฐบาลคณะที่ 27 นรม.: นายพจน์ สารสิน (21 กันยายน 2500 – 26 ธันวาคม 2500)	ส่งเสริมช่วยเหลือการประกอบอาชีพของราษฎรโดยองค์การชลประทาน		

ตารางที่ 16-4 สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาก่อนมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ต่อ)

ลำดับที่	รัฐบาลคณะที่/นรม ช่วงเวลาการบริหาร	สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา	ผลจากนโยบาย	
			พ.ศ	
17	รัฐบาลคณะที่ 28 นรม.: พลโทถนอม กิตติขจร (1 ม.ค 2501 – 20 ธ.ค 2501)	ส่งเสริมช่วยเหลือการประกอบอาชีพและการศึกษาของราษฎรเกี่ยวกับ การเกษตร โดยการชลประทาน	2501	เริ่มก่อสร้างเขื่อนภูมิพล
18	รัฐบาลคณะที่ 29 นรม. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (9 กพ. 2502 – 8 ธค. 2506)	ในการแถลงต่อรัฐสภาไม่มีส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายน้ำ แต่มีในคำปรารภในเอกสาร “โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย” ซึ่งเป็นรายงานการสำรวจของ ธนาคารโลก ไว้ว่าพยายามจะทำทุกทางที่จะพัฒนาให้ประชาชนของประเทศไทยอยู่ดีกิน ดี ในเอกสารฉบับนี้ได้เน้นความสำคัญของการชลประทานต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านการเกษตร	2502	(1) คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบเรื่องการพัฒนาลุ่มน้ำโขงและอ่างเก็บน้ำ (2) ชักชวนให้ราษฎรขุดลอกคลอง (3) เปิดคลองส่งน้ำสายใหญ่ ชัยนาทป่าสัก (4) แก้ไขอุทกภัยในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย โดยจัดหาพันธุ์ข้าวปลูก
			2503	(1) อนุมัติการจัดซื้อเครื่องจักรเจาะบ่อบาดาล (2) วางหลักการในการแก้ไขปัญหาดินโคลนน้ำอุบโภคบริโภคในท้องที่ ทุรกันดาร (3) สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างชลประทานราษฎร

16.4 นโยบายน้ำไทยภายหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากการทบทวนนโยบายทรัพยากรน้ำซึ่งมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา นโยบายจากคณะรัฐมนตรี และการดำเนินการ รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตถึงปัจจุบัน พบว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 11 มีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศ ตั้งแต่คณะที่ 29 ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี จนถึงปัจจุบันคณะที่ 61 ที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี รวม 33 คณะ เนื่องจากนโยบายน้ำที่ได้ทบทวนในช่วงเวลานี้มีขอบเขตที่กว้างขวาง จึงได้วิเคราะห์ทั้งความเชื่อมโยงและการเปลี่ยนแปลงของนโยบายน้ำใน 2 ระดับ คือ (1) วิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายน้ำในภาพรวม และ (2) วิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายเฉพาะเรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติและดำเนินการ รวมทั้ง (3) กรณีตัวอย่างของความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

16.4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายน้ำไทยในภาพรวม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายน้ำไทยในภาพรวมนั้น ได้นำนโยบายน้ำจากที่มา 3 แหล่ง คือ (1) นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา และ (3) นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ เพราะมติของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ คณะต่างๆ รวมทั้งการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ส่วนใหญ่จะดำเนินการได้เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติ

สาระสำคัญของการวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายทั้ง 3 แหล่งนี้เพื่อให้เห็นปัญหา รวมทั้งความเชื่อมโยงและความแตกต่างของนโยบายน้ำโดยมีหลักการในการวิเคราะห์ว่า **“จะมีการแปลงนโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผ่านการแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาสู่แผนปฏิบัติที่ปรากฏเป็นมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ”** ในแต่ละช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) นโยบายน้ำไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาล 2 คณะ คือ คณะที่ 29 ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี¹⁾ และรัฐบาลคณะที่ 30 ซึ่งมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (ระยะที่ 2 พ.ศ. 2507-2509) ได้รายงานถึงผลการพัฒนาชลประทานในช่วงต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2506) ไว้ว่า **“ในปัจจุบันการใช้น้ำและที่ดินในท้องที่ที่มีการชลประทานยังไม่ได้ผลเต็มที่ เพราะการก่อสร้างบางโครงการยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ในอนาคตยังมีโครงการชลประทานอีกหลายโครงการที่กำลังก่อสร้างหรืออยู่ในขั้นสำรวจออกแบบ หากการชลประทานได้เสร็จเรียบร้อยและใช้เต็มที่ตามโครงการ เนื้อที่เพาะปลูกในเขตชลประทานจะเพิ่มขึ้นอีกประมาณไม่ต่ำกว่า 10 ล้านไร่ ระบบการเพาะปลูกพืชปีละ 2 ครั้งจะกว้างขวางขึ้นและการใช้ปุ๋ยจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ปริมาณพืชต่างๆ ที่ผลิตได้ย่อมจะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่วนความเสียหายเนื่องจากอุทกภัยหรือความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำย่อมจะลดน้อยลง”** (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2507: 5)

¹⁾ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2502 ถึงวันที่ 8 ธันวาคม 2506 ซึ่งมีบางช่วงเวลาก่อนประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1.1) สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 คือ

- (1) เพิ่มปริมาณการผลิตด้านการเกษตรโดยการขยายการชลประทาน
- (2) ให้ความสำคัญดำเนินการโครงการชลประทานเจ้าพระยาใหญ่และเขื่อนภูมิพล ให้แล้วเสร็จในช่วง 3 ปีแรก (2504-2506)
- (3) ในช่วง 3 ปีหลัง (2507-2509) เริ่มโครงการแม่แตง โครงการกำแพงเพชร โครงการลุ่มน้ำตะวันตก โครงการแม่กลองใหญ่ โครงการเสาชิง โครงการลำปาว โครงการลำพระเพลิง โครงการคันและคูน้ำ
- (4) เมื่อก่อสร้างตามโครงการชลประทานได้ผลบริบูรณ์ ควรให้มีการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกร

(1.2) สาระสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลคณะที่ 29 นรม. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (9 ก.พ. 2502 – 8 ธ.ค. 2506)

ในการแถลงต่อรัฐสภาไม่มีส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายน้ำ แต่มีในคำปรารภของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ในเอกสาร “โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย” ซึ่งเป็นรายงานการสำรวจของธนาคารโลก ไว้ว่าพยายามจะทำทุกทางที่จะพัฒนาให้ประชาชนของประเทศไทยอยู่ดีกินดี ในเอกสารฉบับนี้ได้เน้นความสำคัญของการชลประทานต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะด้านการเกษตร

รัฐบาลคณะที่ 30 นรม. จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 – 7 มี.ค. 2512)

“รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาประเทศในกิจการอันเป็นสาขาที่มีความสำคัญ คือ การชลประทาน”

(1.3) สาระสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

เป็นการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านแหล่งน้ำโดยการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง จัดหาน้ำอุปโภคบริโภค ทั้งในชนบทและพระนครและธนบุรี มีการกู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อพัฒนาการเกษตรและการชลประทานในพื้นที่ภาคกลาง รวมทั้งมีการเสนอให้เก็บค่าน้ำชลประทานมีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) ดังนี้ (1) เขื่อนภูมิพล (2) เขื่อนสิริกิติ์ (3) เขื่อนบางพระ (4) เขื่อนลำปาว (5) เขื่อนอุบลรัตน์ (6) เขื่อนน้ำพุง (7) อ่างเก็บน้ำลำตะคอง (8) เขื่อนกัวลม (9) อ่างเก็บน้ำกระเสี้ยว (10) อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง มีการกู้เงินจากธนาคารโลกสำหรับโครงการแก่งกระจาน และมีการเปิดเขื่อนภูมิพลในปี 2507

(1.4) สรุปผลจากนโยบาย

“มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างนโยบายทั้ง 3 แหล่ง โดยเฉพาะการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อการชลประทาน ยกเว้นการเก็บค่าน้ำชลประทานที่ยังมิได้ดำเนินการ”

(2) นโยบายน้ำไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาลคณะที่ 30 และ 31 ซึ่งมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ได้รายงานปัญหาการดำเนินงานด้านชลประทานไว้ว่า “การดำเนินงานพัฒนาด้านชลประทานในระยะของแผนพัฒนาฉบับแรกได้บรรลุผลโดยทั่วไปตามเป้าหมาย แต่งานก่อสร้างบางโครงการต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการล่าช้าในการกู้เงิน ปัญหาเวนคืนที่ดิน การอพยพราษฎรออกจากบริเวณน้ำท่วมเหนือเขื่อนและการขุดคลองส่งน้ำในเขตโครงการ

ชลประทานหลายแห่งซึ่งยังไม่สำเร็จ ระบบการส่งน้ำในเนื้อที่เหล่านี้จึงยังไม่สมบูรณ์” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2509: 23)

(2.1) สารสำคัญของนโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

- (1) เป็นนโยบายที่ต่อเนื่องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 โดยเน้นหนักการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อระบบชลประทาน
 - (2) โครงการพัฒนาการชลประทาน ที่เริ่มก่อสร้างในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้แก่ เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนอุตรดิตถ์ โครงการแม่กลองใหญ่ เขื่อนปราณ เขื่อนกิตติ์ เขื่อนน้ำอูน เขื่อนชีบน เขื่อนมูลบน เขื่อนน้ำยั้ง
 - (3) โครงการจัดหาน้ำสะอาดในชนบททั่วราชอาณาจักร
 - (4) โครงการชลประทานราษฎร์ โครงการก่อสร้างการชลประทานขนาดเล็ก
- นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 มีความเชื่อมโยงในการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เพื่อการชลประทานกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีส่วนที่เพิ่มเติมคือ การจัดหาสูบน้ำอุปโภคบริโภค และการส่งเสริมการชลประทานราษฎร์ แต่ไม่มีการกำหนดนโยบายเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทานในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้

(2.2) สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลคณะที่ 31 นรม. จอมพลถนอม กิตติขจร (7 มี.ค 2512-16 พ.ย 2514)

“รัฐบาลจะเน้นหนักเป็นพิเศษ ในงานด้านชลประทาน การก่อสร้างจะจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นและส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักใช้น้ำชลประทานให้บังเกิดผลมากที่สุด”

นโยบายจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาของรัฐบาลคณะที่ 31 สอดคล้องกับนโยบายของคณะที่ 29 คือเป็นการขยายการชลประทาน และสอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ทั้งฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2

(2.3) สารสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 รวมทั้งการจัดหาน้ำอุปโภคบริโภค และงานด้านการปลูกพืชครั้งที่ 2 ในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา เริ่มต้นการแก้ไขปัญหาคาระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำเสียในพระนครและธนบุรี

มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ 5 แห่ง ดังนี้ (1) อ่างเก็บน้ำน้ำอูน (2) อ่างเก็บน้ำทับเสลา (3) เขื่อนสิรินธร (4) เขื่อนจุฬาภรณ์ (5) อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง

(2.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง

“นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา ทั้งการก่อสร้างระบบชลประทาน การจัดหาสูบน้ำอุปโภคและบริโภค และมีนโยบายเพิ่มเติมจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ด้านการปลูกพืชครั้งที่ 2 ในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา และการแก้ไขปัญหาภัยน้ำเสียและการป้องกันน้ำท่วมในเขตพระนครและธนบุรี อย่างไรก็ตามไม่มีการดำเนินการเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทาน ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้”

(3) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาลรวม 6 คณะ คือรัฐบาลคณะที่ 32 มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34 มีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 35 มี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 36 มี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38 มี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้รายงาน “ถึงปัญหาน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค โดยเฉพาะการประปานครหลวงที่ไม่สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในเขตนครหลวง รวมถึงการประปาชนบทที่ปริมาณการผลิตและระบบจำหน่ายยังไม่เพียงพอ ตลอดจนการจัดหาน้ำในชนบทที่ยังขาดแคลนในเขตลุ่มน้ำชีและน้ำโขงในเขตนครหลวง

ส่วนปัญหาในการชลประทานนั้นมีสาเหตุที่การพัฒนาการชลประทานยังไม่ได้ผลสมบูรณ์ อาจเป็นเพราะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ทั้งทางด้านของรัฐและเกษตรกรซึ่งอาจประมาณได้ดังนี้

1. สถิติทางอุทกวิทยามีได้เก็บไว้เพียงพอที่จะใช้พิจารณากำหนดโครงการได้โดยละเอียดพอเป็นเหตุให้โครงการบางโครงการไม่ได้ผลเต็มที่ตามที่คาดหมายไว้
2. การเปลี่ยนแปลงการเกษตรกรรมใช้น้ำฝนมาสู่ระบบการเกษตรชลประทานนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติเท่าที่ควร ทำให้ปริมาณน้ำเท่าที่ได้มาต้องสูญเสียไปเป็นอันมาก
3. การสร้างโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในแบบที่เป็นเอนกประสงค์ ซึ่งต้องใช้น้ำเพื่อการชลประทาน การป้องกันอุทกภัย และการผลิตพลังงานไฟฟ้าพร้อมกัน ย่อมเป็นการแย่งกันใช้น้ำ
4. นอกจากนั้นการพัฒนาแหล่งน้ำยังไม่ประสานกัน โครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินมากมีปัญหาหลายประการ ทำให้ต้องขยายเวลาการก่อสร้างออกไปเป็นเวลานานกว่าจะเสร็จสมบูรณ์ทำให้ได้ผลช้าและไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2514: 72-74)

(3.1) สาระสำคัญนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3

(พ.ศ. 2515 - 2519)

“1. เน้นหนักในการเร่งการก่อสร้างเพิ่มเติมตามโครงการชลประทานต่างๆ ให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบคลองส่งน้ำ และคลองระบายน้ำตลอดจนการสร้างคันและคูน้ำเพื่อเร่งรัดการเพิ่มผลผลิต และการขยายเนื้อที่เพาะปลูก 2 ครั้ง ในเขตชลประทานสำหรับโครงการชลประทานใหม่ขนาดใหญ่ให้พิจารณาการก่อสร้างไว้ก่อน

2. เร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภคในเขตที่ขาดแคลนน้ำ
3. เร่งรัดการเกษตรชลประทาน โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนาระบบส่งน้ำให้สมบูรณ์
4. การจัดการและการใช้น้ำ
5. การจัดทำแผนแม่บท การพัฒนาทรัพยากรน้ำ (Master Plan) ที่พิจารณาลุ่มน้ำทุกลุ่มน้ำมาพิจารณาพร้อมกัน
6. งานชลประทานราษฎร์ ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นี้ จะเน้นหนักในด้านการชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโครงการที่ให้ผลถึงมือเกษตรกรโดยตรงและรวดเร็ว”

นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 มีความเชื่อมโยงในการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อการเกษตรและการปลูกพืชสองครั้งในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา งานชลประทานราษฎรกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 นโยบายเพิ่มเติมที่สำคัญคือ “การจัดทำแผนแม่บท การพัฒนาลุ่มน้ำทุกลุ่มน้ำมาพิจารณาพร้อมกัน แทนการพัฒนาลุ่มน้ำใดลุ่มน้ำหนึ่ง” รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร และการอุปโภคบริโภค อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาฉบับนี้ ไม่มีการกำหนดนโยบาย การเก็บค่าน้ำชลประทานจากเกษตรกรตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 แต่อย่างใด

(3.2) สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา¹⁾

รัฐบาลคณะที่ 35 นรม : ม.ร.ว เสนีย์ ปราโมช(15 ก.พ 2518 – 6 มี.ค 2518)

“รัฐบาลจะเร่งดำเนินการชลประทานขนาดเล็กและชลประทานย่อย โครงการชลประทานขนาดใหญ่เฉพาะที่กำลังดำเนินการอยู่เพื่อให้แล้วเสร็จโดยเร็ว”

รัฐบาลคณะที่ 36 นรม: ม.ร.ว คึกฤทธิ์ ปราโมช(14 มี.ค 2518 – 12 ม.ค 2519)

“จัดสรรเงินงบประมาณมอบหมายให้สภาตำบลใช้แรงงานในท้องถิ่น ชุด คู คลอง ทำฝายเก็บน้ำ โดยเฉพาะในเขตอีสานภาคใต้ และที่ราบภาคกลาง”

รัฐบาลคณะที่ 37 นรม.: ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย 2519 – 23 ก.ย 2519)

“เร่งดำเนินการโครงการชลประทานขนาดเล็ก ให้แพร่หลายทั่วประเทศ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งขาดแคลนน้ำจะพัฒนาการชลประทานและคลองส่งน้ำให้กว้างขวางยิ่งขึ้น”

นโยบายจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ของรัฐบาลคณะที่ 35 ได้เน้นการชลประทานที่ขนาดใหญ่ ขนาดเล็กและขนาดย่อม ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 36 ได้เน้นการพัฒนาแหล่งน้ำโครงการชุดคูคลองและทำฝายเก็บน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมา และมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3

(3.3) สารสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และ 2 ได้มีการกู้เงินจากธนาคารโลกมาพัฒนาการเกษตรชลประทานในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน และยืมเงินจากธนาคารพัฒนาเอเชียมาปรับปรุงโครงการหนองหวาย มีการปรับปรุงการประปานครหลวงโดยใช้เงินกู้จากธนาคารโลกเช่นเดียวกัน จัดทำโครงการป้องกันอุทกภัยจังหวัดอุดรธานี เริ่มต้นการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมระดับ ปริญญาโท และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 ซึ่งมีผลต่อการกำหนดขนาดของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในเวลาต่อมา

มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) คือ (1) เขื่อนศรีนครินทร์ (2) เขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล

(3.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายจาก 3 แหล่ง

“นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา ในเรื่องก่อสร้างระบบชลประทาน การพัฒนาแหล่งน้ำ การส่งน้ำถึงมือเกษตรกร

¹⁾ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาคณะที่ 32 คณะที่ 33 และคณะที่ 34 ไม่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายน้ำ

นโยบายที่เพิ่มเติมของคณะรัฐมนตรีคือเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลทั้งเพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภค นโยบายที่สำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มการเรียนการสอนหลักสูตรสิ่งแวดล้อมและประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518”

ส่วนนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ที่ไม่ได้ดำเนินการคือการเก็บค่าน้ำชลประทานจากเกษตรกร และนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 3 แต่ไม่ได้ดำเนินการคือ การจัดทำแผนแม่บท และการพัฒนาทรัพยากรน้ำเป็นลุ่มน้ำ

(4) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาล 4 คณะ คือรัฐบาลคณะที่ 39 มีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลที่ 40 และ 41 มีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลคณะที่ 42 มีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้ระบุปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ดังนี้

“1. ขาดแผนและนโยบายส่วนรวมเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรแหล่งน้ำ ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติในระยะที่แล้วๆ มา ยังมิได้มีการกำหนดนโยบายส่วนรวมสำหรับการใช้ การพัฒนา และการบำรุงรักษาแหล่งน้ำสำหรับประเทศไทยอย่างเป็นระบบชัดเจน การดำเนินงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ จึงกระจายไปในหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง

2. ขาดการสำรวจแหล่งน้ำที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นประโยชน์ การวางแผนพัฒนาในปัจจุบัน ยังไม่มีการสำรวจที่แน่นอนถึงปริมาณน้ำ แหล่งน้ำทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศ และปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ในแต่ละสาขาทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. ขาดแนวนโยบายระยะยาวเพื่อแก้ปัญหาความแห้งแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประสบวิกฤตการณ์ทางธรรมชาติฝนแล้งและทิ้งช่วงเป็นประจำเกือบทุกปีมาโดยตลอดเป็นผลเสียหายแก่การเพาะปลูกและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวนา ชาวไร่ ในภาคดังกล่าว ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน และไม่มั่นคง การแก้ปัญหาเท่าที่รัฐบาลได้ดำเนินไปส่วนใหญ่เป็นแบบ “ฉุกเฉิน” เพื่อบรรเทาความเสียหายไปเป็นปีๆ แต่ยังไม่ขาดมาตรการและแนวทางแก้ปัญหาในระยะยาว

4. ความเสื่อมโทรมและเน่าเสียของแหล่งน้ำ การขาดแผนบำรุงและรักษาแหล่งน้ำก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมและเน่าเสียของแหล่งน้ำโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามย่านชุมชนและแหล่งอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและจำนวนประชากรที่ใช้น้ำมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาแหล่งน้ำผิวดิน และแหล่งน้ำใต้ดินซึ่งบางแห่งมีการสูบน้ำขึ้นมากจนเกิดการเสียดุลทางธรรมชาติ

5. ขาดมาตรการควบคุมการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับขีดจำกัดของการพัฒนาแหล่งน้ำ ขาดการวางมาตรการจำกัดการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมในแต่ละเขตให้สอดคล้องกับขีดจำกัดของแหล่งน้ำที่มีอยู่ในแต่ละอาณาบริเวณ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

6. การใช้น้ำอย่างไม่ประหยัด ขณะที่ประชากรบางส่วนมีน้ำกินน้ำใช้อย่างอุดมสมบูรณ์และใช้น้ำอย่างประหยัด ก็มีประชากรอีกเป็นจำนวนมากที่อยู่ในชนบทมีปัญหาขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างที่จำเป็นต้องมีแนวทางและมาตรการแก้ไขอย่างรีบด่วน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519: 168-169)

(4.1) สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4

1. ให้ความสำคัญต่อการผลิตทางการเกษตร โดยการพัฒนาโครงการเจ้าพระยาตอนบน และการชลประทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 2. มีการกำหนดมาตรการให้มีหน่วยงานกลางในระดับสูง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำ ทั้งการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำ วางแผนการใช้ การพัฒนา คัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของโครงการวางแผนควบคุมการใช้
 3. ปรับปรุงกฎหมายเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำตามลุ่มน้ำต่างๆ ก่อนดำเนินการให้ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อสร้าง
 4. ศึกษาและสำรวจเพื่อวางแผนการบรรเทาอุทกภัย
 5. วางแผนการช่วยเหลือเกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ยังคงมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนา ฉบับที่ 1-3 ในด้านการชลประทาน โดยเฉพาะในโครงการเจ้าพระยาตอนบนและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นโยบายที่กำหนดเพิ่มเติมคือ การกำหนดให้มีหน่วยงานกลางในระดับสูง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ จัดลำดับความสำคัญในการคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการ และการสำรวจเพื่อวางแผนบรรเทาอุทกภัย

(4.2) สาระสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลคณะที่ 39 นรม. : นาย ธาณินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค 2519 – 19 ต.ค 2520)
“จัดให้มีชลประทานขนาดเล็กให้ทั่วถึงทุกท้องที่”

รัฐบาลคณะที่ 40 นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย 2520 -12 พ.ค 2522)
“เร่งรัดพัฒนางานชลประทานและแหล่งน้ำ”

รัฐบาลคณะที่ 41 นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (12 พ.ย 2522 -29 ก.พ 2523)
“เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำทุกขนาดในพื้นที่เพาะปลูกที่แห้งแล้ง โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นหนักโครงการชลประทานขนาดเล็กที่จะถึงมือประชาชนโดยตรงรวมทั้งการป้องกันน้ำท่วม ตลอดจนการอนุรักษ์แหล่งน้ำต่างๆ ให้รักษาไว้ได้เป็นการถาวร”

รัฐบาลคณะที่ 42 นรม. : พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค 2523 – 30 ก.ย 2524)
“แก้ไขปัญหาคความแห้งแล้งโดยการปรับแผนการปล่อยน้ำจากเขื่อน ระดมการใช้เครื่องสูบน้ำจากแม่น้ำใหญ่ทุกสาย ทำฝนเทียม ควบคุมไปกับการสร้างอ่าง หรือ แหล่งเก็บน้ำอย่างรวดเร็ว”

นโยบายที่รัฐบาลคณะที่ 38 คณะที่ 39 คณะที่ 40 และคณะที่ 41 แกลงต่อรัฐสภา ได้เน้นการพัฒนาการชลประทานและแหล่งน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลคณะต่างๆ ที่ผ่านมา และสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ทุกฉบับที่ผ่านมา ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 42 นั้นได้เน้นการแก้ไขปัญหาความแห้งแล้ง ซึ่งมีสาเหตุจากวิกฤตภัยแล้งอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2523

(4.3) สารสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ นอกจากมีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างต่อเนื่องแล้ว ได้เริ่มการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ เช่น บึงบอระเพ็ด กว๊านพะเยา และหนองหาน การพัฒนาน้ำบาดาล เช่นโครงการพัฒนาน้ำใต้ดินเพื่อการเกษตรจังหวัดสุโขทัย ดำเนินการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเพื่อการเกษตร การจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ การแก้ไขคุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลอง ในเขตจังหวัดราชบุรี และกาญจนบุรี เริ่มต้นให้มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการอ่างเก็บน้ำที่มีขนาด 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไปหรือโครงการชลประทานที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 80,000 ไร่ขึ้นไป รวมทั้งการพัฒนาการเกษตรในกลุ่มเจ้าพระยาตอนบน แม่กลองและน้ำอูน มีการเตรียมการและช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติจากภัยแล้ง และอุทกภัย ตลอดจนการจัดตั้งคณะกรรมการและศูนย์ประสานงานและเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขึ้น ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม. ขึ้นไป) ดังนี้ (1) เขื่อนบางลาง (2) เขื่อนวชิราลงกรณ์ (3) เขื่อนลำนางรอง (4) เขื่อนลำแซะ (5) อ่างเก็บน้ำลำมูลบน (6) อ่างเก็บน้ำแม่กวาง

(4.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง

“นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแกลงต่อรัฐสภาทั้ง 4 คณะ ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการขยายการชลประทาน การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ การจัดตั้งคณะกรรมการระดับนโยบาย และจัดตั้งศูนย์ประสานงานและเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำ การแก้ไขคุณภาพน้ำ รวมทั้งดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ในปี พ.ศ. 2523-2524 ได้เกิดภัยแล้งส่งผลให้ปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและสิริกิตต์น้อยมาก และในขณะนั้นแหล่งพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญมาจากเขื่อนภูมิพลและสิริกิตต์ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติหยุดการออกอากาศของโทรทัศน์ทุกช่องในช่วงเวลา 18.00-20.00 น. เพื่อประหยัดน้ำจนเหตุการณ์เข้าสู่ปกติ และได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจในภาวะฝนแล้งขึ้นดำเนินการซึ่งมีการนำมาปฏิบัติในรัฐบาลคณะต่างๆ ในเวลาต่อมาเมื่อเกิดปัญหาภัยแล้ง

ส่วนนโยบายการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2524 ให้วางหลักเกณฑ์การเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1-3”

(5) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาลคณะที่ 43 และคณะที่ 44 ซึ่งมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้รายงานถึงปัญหาการใช้แหล่งน้ำเพื่อการชลประทานไว้ดังนี้

“ปัญหาการใช้แหล่งน้ำเพื่อการชลประทานและการประมง ปรากฏว่าเขตชลประทานที่มีอยู่ประมาณ 16 ล้านไร่ ยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการเพาะปลูกครั้งที่สอง เนื่องจากระบบการส่งน้ำยังไม่สมบูรณ์ และขาดการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ และการใช้น้ำในพื้นที่เขตชลประทานยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ประหยัดเท่าที่ควร นอกจากนี้ การบริหารพัฒนาแหล่งน้ำยังกระจุกกระจายอยู่หลายหน่วยราชการ ซึ่งควรจะเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาแหล่งน้ำด้วย ส่วนทางด้านกรมประมงนั้น ปรากฏว่ามีแนวโน้มการผลิตลดลงในระยะหลังนี้ สาเหตุมาจากการจับสัตว์น้ำทะเลเกินระดับความเหมาะสมต่อการขยายพันธุ์ ซึ่งทำให้แหล่งประมงทะเลเสื่อมโทรมลงประการหนึ่ง และจากผลการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้านอีกประการหนึ่งที่ได้จำกัดให้เขตทำการประมงของไทยลดลง ทางแหล่งน้ำธรรมชาติที่จะทำประมงน้ำจืดและประมงชายฝั่งนั้น ประสบปัญหาความตื้นเขิน ปัญหามลพิษซึ่งมีความรุนแรงมากในแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีน และปัญหาการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย ฉะนั้น หากไม่ได้รับการพัฒนาการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกและการประมงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้ว จะทำให้แนวโน้มการผลิตด้านประมงและพืชไม่สามารถจะเพิ่มขึ้นได้อย่างที่แล้วมา” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524: 54)

(5.1) สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5

การพัฒนาแหล่งน้ำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยกำหนดมาตรการพัฒนาไว้ 7 ประการ คือ (1) เร่งปรับปรุงและขยายพื้นที่ในเขตชลประทานที่มีอยู่เดิม ให้ใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ (2) เร่งดำเนินการพัฒนากลุ่มน้ำที่ยังไม่มีการพัฒนามากนักมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น (3) เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายออกนอกเขตชลประทาน (4) สำรวจเพื่อวางแผนผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้ามาเพิ่มเติม (5) ดำเนินการเก็บค่าน้ำจากพื้นที่ในเขตชลประทาน (6) ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกลไกการบริหารงานของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำ และ (7) อนุรักษ์และรักษาคุณภาพของแหล่งน้ำมิให้เกิดมลพิษ

นโยบายที่กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ยังคงมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 4 เรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน แต่เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการผันน้ำจากแม่น้ำโขง การเก็บค่าน้ำจากพื้นที่ในเขตชลประทาน และการยึดพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหลักในการพัฒนา ตลอดจนการอนุรักษ์และรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

นโยบายที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 คือการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกลไกการบริหารงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำ

(5.2) สาระสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลที่ 43 นรม.: พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (30 เม.ย 26 – 4 ส.ค 2529)

“ช่วยเหลือเกษตรกรในท้องที่แห้งแล้งโดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำในระดับไร่นาอย่างกว้างขวาง”

รัฐบาลคณะที่ 44 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (5 ส.ค 2529 -30 ก.ย. 2529)

“ปรับปรุงการบริหารและการจัดการทรัพยากรทรัพยากรที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และประมงให้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์”

สาระสำคัญจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ทั้งรัฐบาลคณะที่ 43 และคณะที่ 44 ได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำในระดับไร่นา และการจัดการทรัพยากรน้ำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์

(5.3) สาระสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งงบประมาณบำรุงรักษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก มีการพัฒนาน้ำใต้ดินที่จังหวัดสุโขทัย แต่ได้มีการประกาศเขตควบคุมวิกฤติน้ำบาดาลและแผ่นดินทรุด ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ เนื่องจากมีน้ำประปาเข้าไม่ถึง มีการโอนกิจการประปาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล ไปสังกัดการประปาส่วนภูมิภาค จัดหาน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมบริเวณถนนปู่เจ้าสมิงพรายและนิคมอุตสาหกรรมบางปู มีการกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาโครงการเกษตรชลประทานน้ำพอระยะที่ 2 มีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้งและอุทกภัย เริ่มต้นการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำ ปิง-วัง รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติ

มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) คือ เขื่อนรัชชประภา

(5.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง

“นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาทั้ง 2 คณะ ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทานเพื่อการอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม และการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยจัดตั้งคณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติ มีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของแม่น้ำปิงและวัง ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 3 มีการเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ได้เริ่มจัดตั้งโครงการผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งการประกาศทางน้ำชลประทานที่จะเรียกเก็บค่าน้ำชลประทาน

นโยบายที่ไม่สามารถดำเนินการได้คือการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกร และการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน (เขื่อนน้ำโจน)”

(6) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2535) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาลรวม 4 คณะ คือ รัฐบาลคณะที่ 44 มีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46 มีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลคณะที่ 47 ที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้สรุปปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ดังนี้

“1. ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรได้เพิ่มขึ้นมากซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของจำนวนประชากร ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำและเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำเพื่อผลประโยชน์ต่างๆ รวมทั้งความขัดแย้งด้านการพัฒนาและอนุรักษ์

2. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้ดำเนินการไปในพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นส่วนมากแล้ว แต่ยังขาดระบบการบริหารและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนโครงการต่อเนื่องที่เหมาะสม ทำให้มีการใช้ประโยชน์น้ำที่จัดสรรเพื่อการเกษตรของโครงการชลประทานขนาดใหญ่เพียงร้อยละ 15 ทั้งๆ ที่ควรจะให้ได้ตามศักยภาพในปริมาณร้อยละ 60-70 ของปริมาณน้ำที่จัดสรรเพื่อการนี้

3. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานยังไม่ทั่วถึง และคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ยังไม่ถูกสุขลักษณะ ประมาณว่าในปี 2526 ประชาชนในชนบทร้อยละ 85 ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 15 ได้รับการบริการจากแหล่งน้ำที่ถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการใช้น้ำบาดาลเพื่อการอุปโภคบริโภคและอุตสาหกรรมในปริมาณที่มาก จนทำให้ระดับน้ำบาดาลลดลงปีละ 2-4 เมตร และก่อให้เกิดปัญหาแผ่นดินทรุดในบางพื้นที่เป็นอัตราสูงถึง 10 เซนติเมตรต่อปี” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2529: 120-121)

(6.1) สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6

การพัฒนาแหล่งน้ำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ มีนโยบายและมาตรการ 6 ประการ คือ (1) สนับสนุนให้มีการประสานการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ (2) สนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง (3) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการยังชีพขั้นพื้นฐานให้กระจายอย่างทั่วถึง รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดินในบริเวณที่มีศักยภาพ (4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำในบริเวณทรัพยากรแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรม (5) สนับสนุนให้องค์กรราษฎร เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการแหล่งน้ำ และ (6) สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรแหล่งน้ำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

นโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ได้ปรับเปลี่ยนแนวความคิดการวางแผนในการพัฒนา ซึ่งเกิดจากปัญหาความขัดแย้งในการพัฒนาทรัพยากรน้ำ นโยบายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา คือ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก และการพัฒนาน้ำบาดาล การพัฒนาอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ เพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง นโยบายที่เพิ่มเติมคือ สนับสนุนให้องค์กรราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

(6.2) สาระสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลคณะที่ 45 นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค 2531 – 9 ธ.ค 2533)

“ปรับปรุงระบบการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำ รวมทั้งการอนุรักษ์”

รัฐบาลคณะที่ 46 นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (9 ธ.ค 2533 – 23 ก.พ 2534)

“ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยเน้นการขุดลอก คลองหนองและบึงธรรมชาติ เพื่อให้สามารถปลูกพืชในฤดูแล้งได้”

รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (9 มี.ค 2534 – 4 เม.ย 2535)

“บรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรอันเนื่องมาจากฝนแล้ง โดยการจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการจัดน้ำกิน น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตรกรรม”

สาระสำคัญจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ของคณะที่ 45 ได้เน้นการปรับปรุงระบบการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำ และการอนุรักษ์ ส่วนนโยบายของคณะที่ 46 และคณะที่ 47 เป็นการพัฒนาแหล่งน้ำ รวมทั้งการบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรอันเนื่องจากความแห้งแล้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลคณะต่างๆ ในช่วงที่ผ่านมา ที่เน้นถึงการจัดหาหน้าและการ

ขยายการชลประทาน และมีความสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 3- ฉบับที่ 6

(6.3) สาระสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

ผลจากนโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมา รวมทั้งการจัดหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการขุดเจาะบ่อบาดาล รวมทั้งการผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่กลองไปยังลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อการประปาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาเมืองพัทยาและเทศบาลอำเภอหัวหิน ตลอดจนเร่งรัดระบบประปาชนบท ในด้านการพัฒนาการเกษตรชลประทานได้มีการศึกษาโครงการกระจายการผลิตในเขตชลประทานราษฎร์ภาคเหนือ มีการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติทั้งภัยแล้งและอุทกภัย ได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2534 เป็นปีขจัดน้ำเสีย และมีการจัดทำระบบกำจัดน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร และที่รังสิต ปทุมธานี เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา และสกลนคร มีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ยม-น่าน ผลจากนโยบายที่สำคัญคือ การจัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กทช.) เป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบายและแผนงานด้านการพัฒนาทรัพยากรน้ำของประเทศ รวมทั้งจัดตั้ง สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ได้เริ่มมีการต่อต้านโครงการเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรีและโครงการเขื่อนแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จนรัฐบาลได้มีการชะลอโครงการออกไป

มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) ดังนี้ (1) เขื่อนทับเสลา (2) เขื่อนหนองปลาไหล (3) เขื่อนกุ่มภาปี (4) เขื่อนปากมูล

(6.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง

“นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และนโยบายจากการแถลงของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยการวางระบบกำจัดน้ำเสียที่จังหวัดปทุมธานี คลองผดุงกรุงเกษม และที่จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา และสกลนคร รวมทั้งในกรุงเทพมหานคร มีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำมูล-ชี รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหาร ส่วนในเรื่องการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2530 ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการก่อสร้างแหล่งน้ำส่งข้อมูลแหล่งน้ำขนาดต่างๆ ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติรวบรวม

อย่างไรก็ตาม ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ถึงแม้จะมีการกำหนดให้มืองค์กรราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำก็ตาม แต่ได้มีการต่อต้านการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่จากนักวิชาการและราษฎร ในท้องที่ที่จะก่อสร้าง เช่น เขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เขื่อนแก่งเสือเต้น จังหวัดแพร่ จนไม่สามารถก่อสร้างได้ รวมทั้งเขื่อนปากมูลที่มีการต่อต้านตั้งแต่เริ่มก่อสร้างจนแล้วเสร็จ ก็ยังมีปัญหาในการเปิดปิดประตูน้ำ ในเรื่องนี้ไม่มีนโยบายในการแถลงของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาแต่อย่างใด นโยบายดังกล่าวนี้มาจากมติคณะรัฐมนตรีที่มอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการ”

นอกจากนี้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ยังไม่มีการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรแต่อย่างใด

(7) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาล 4 คณะ คือ รัฐบาลคณะที่ 48 มีพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีคณะที่ 49 มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 51 มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลคณะที่ 50 มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้สรุปปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรน้ำในภาพรวมไว้ดังนี้

“ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ผ่านมาได้มีการระดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ประมง และแร่ อย่างสิ้นเปลืองและไม่ประหยัด ซึ่งยังผลให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และเริ่มส่งผลกระทบต่อการทำมาหากินของประชาชนในชนบท ซึ่งต้องพึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้เป็นหลักในการยังชีพอยู่แล้ว ผลกระทบดังกล่าวทำให้การแก้ปัญหาความยากจนในชนบทย่ำแย่และลำบากมากขึ้น นอกจากนี้การบุกรุกทำลายป่า ยังส่งผลให้เกิดการสูญเสียพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่มีค่าของประเทศไทย ” และปัญหาของทรัพยากรแหล่งน้ำโดยตรงดังนี้

“ทรัพยากรแหล่งน้ำ มีจำกัดและมีความขัดแย้งในการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อการอุตสาหกรรมและอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความต้องการใช้น้ำนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นมาก ประกอบกับการบริหารและจัดหาน้ำยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร” (สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534: 10, 230)

(7.1) สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7

การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้มีเป้าหมายให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำ ทั้งประเทศ โดยมีนโยบายและมาตรการ 9 ประการ คือ (1) จัดทำแผนงานจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาแหล่งน้ำทุกประเภทในรูปของกลุ่มโครงการอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำที่สอดคล้องกับสภาพของปัญหา (2) กำหนดให้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมด้านอุทกศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (3) ให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่กระจายออกไปอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยเน้นพื้นที่ฝนตกน้อยกว่าปกติ และพื้นที่นอกเขตชลประทาน (4) จัดรูปแบบการบริหารและจัดการโครงการแหล่งน้ำ โดยให้องค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและบำรุงรักษาโครงการ และให้หน่วยงานของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านวิชาการ (5) เร่งรัดให้มีการจัดตั้งองค์กรระดับชาติ โดยมีกฎหมายรองรับ (6) กำหนดแผนงานเพื่อการจัดหาแหล่งน้ำดิบสำหรับการประปาและจัดทำมาตรการควบคุมคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน (7) สนับสนุนให้มีการศึกษาในชั้นรายละเอียดเรื่องศักยภาพของแหล่งน้ำบาดาลทั่วประเทศ และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาทรัพยากรน้ำบาดาล (8) สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลแหล่งน้ำ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและการกำหนดนโยบายจัดสรรน้ำ ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย (9) ปรับปรุงอัตราค่าใช้น้ำจากการชลประทานที่เก็บจากภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรให้เหมาะสมตามปริมาณการใช้และคำนึงถึงสิทธิการใช้น้ำ

นโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ ที่ผ่านมา ในการบริหารจัดการทรัพยากรในระดับลุ่มน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 การพัฒนาน้ำบาดาลที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 การจัดทำระบบข้อมูลแหล่งน้ำ และแผนการใช้อาคารภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและบำรุงรักษา

โครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 นโยบายที่เพิ่มเติมคือการเร่งรัดการจัดตั้งองค์กรระดับชาติ โดยมีกฎหมายรองรับ ซึ่งเคยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางระดับสูงในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 และให้จัดทำแผนงานจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาแหล่งน้ำทุกประเภทในรูปของกลุ่มโครงการต่างๆ อย่างเป็นระบบลุ่มน้ำตามสภาพของปัญหา

(7.2) สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลคณะที่ 48 นรม. : พลเอก สุจินดา คราประยูร (7 เม.ย 35 – 9 มิ.ย 35)

“ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาแหล่งน้ำ สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการจัดน้ำเพื่ออุตสาหกรรม เก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำที่มีใช้เพื่อการเกษตรในอัตราที่เหมาะสม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาภัยแล้งโดยการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล การปฏิบัติการฝนหลวง การขุดคลอง ทนง บึง”

รัฐบาลคณะที่ 49 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย 35 – 22 ก.ย 35)

“เร่งรัดโครงการจัดหาน้ำสะอาดให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน”

รัฐบาลคณะที่ 50 นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย 2535 – 13 ก.ค 2538)

“เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำในไร่นา ตลอดจนการกระจายการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตรกรรม ในระยะยาวจะนำทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำนานาชาติเข้ามาใช้ประโยชน์ตามสิทธิที่ประเทศไทยพึงมี รวมทั้งปรับปรุงการบริหารการใช้น้ำชลประทานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค 2538 – 25 พ.ย 2539)

“จัดหาน้ำให้มีเพียงพอสำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ด้วยการพัฒนาแหล่งน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ ก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และที่กักเก็บน้ำตามความเหมาะสมและจำเป็น ตลอดจนร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการนำทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำนานาชาติมาใช้ประโยชน์รวมทั้งพัฒนาระบบชลประทานให้ทั่วถึงควบคู่กับการปรับปรุงระบบการบริหารการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

สารสำคัญจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐทั้ง 4 คณะ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ในเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดต่างๆ การจัดหาอุปโภคบริโภค และการอนุรักษ์ การเก็บค่าน้ำที่มีใช้เพื่อการเกษตรของรัฐบาลคณะที่ 48 ปรับปรุงการบริหารการใช้น้ำ แต่ไม่มีนโยบายการให้องค์กรภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร รวมทั้งการจัดตั้งองค์กรระดับชาติ นอกจากนี้มีความต่อเนื่องกับนโยบายของรัฐบาลคณะที่ผ่านมา ในเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติและ การชลประทาน นโยบายที่สอดคล้องกันระหว่างรัฐบาลคณะที่ 48 คณะที่ 49 และคณะที่ 50 คือการนำแหล่งน้ำนานาชาติเข้ามาใช้ในประเทศไทย

(7.3) สารสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ยังคงมีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้มีการจัดทำโครงการแหล่งน้ำในไร่นา ปรับปรุงและขยายกิจการประปาเทศบาลเพื่อจัดหาน้ำอุปโภคบริโภค ได้มีการอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีการขยายเขตควบคุมวิกฤติการณ์น้ำบาดาลและแผ่นดินทรุดเพิ่มในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร รวมทั้งการปรับราคาน้ำบาดาลให้ใกล้เคียงกับน้ำประปา แต่มีการขุดเจาะบ่อบาดาลระดับน้ำตื้น (บ่อดอก) เพื่อ

การเกษตรจำนวน 50,000 บ่อ ในพื้นที่ภาคกลาง จัดหาน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันตก มีการเตรียมการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติทั้งภัยแล้งและอุทกภัย ได้มีการจัดตั้งองค์การน้ำเสียเป็น รัฐวิสาหกิจใน พ.ศ. 2538 เพื่อดำเนินการบำบัดน้ำเสีย

ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำต่อรัฐบาล โดยคณะกรรมการ ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ แต่ได้มีการถอนออกจากการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี รวมทั้งสภาผู้แทนราษฎรได้ เสนอให้มีการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำแต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีการร้องเรียนจากประชาชนที่ ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล จึงได้มีการจ่ายเงิน “ค่าชดเชยอาชีพประมง” ในปี 2540 สมัชชา คนจนได้มีการต่อต้านโครงการเขื่อนขนาดใหญ่หลายแห่ง เช่น เขื่อนท่าชะ-รับร่อ โปร่งขุนเพชรและแก่งเสือเต้น

มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) 2 แห่ง คือ (1) เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (2) อ่างเก็บน้ำคลองสิียด

(7.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง

นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 และนโยบายจากการแถลงของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ในเรื่องการจัดหาน้ำโดยการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดต่างๆ การขยายการชลประทาน การพัฒนาน้ำบาดาล ทั้งเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค การแก้ไขคุณภาพน้ำที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 2 เป็นต้นมา มีการดำเนินการ ในเรื่องการจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่มีกฎหมายรองรับ 2 เรื่อง คือ (1) ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ในปี พ.ศ. 2536 แต่ได้มีการถอนเรื่องออกจากการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2537 และ (2) สภาผู้แทนราษฎรได้เสนอร่าง พ.ร.บ. ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอให้มีการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำ ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ แต่การ เสนอดังกล่าวนี้ไม่มีผลในทางปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้มีการร้องเรียนจากราษฎรที่ได้รับ ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล ในการทำอาชีพประมง ซึ่งรัฐบาลคณะที่ 50 และคณะที่ 51 ได้จ่าย “ค่าชดเชยอาชีพประมง” ให้เป็นกรณีแรกของประเทศไทย

นโยบายที่ไม่สามารถดำเนินการได้คือการเก็บค่าน้ำชลประทานภาคเกษตรกรรมที่ กำหนดมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 รวมทั้งการนำแหล่งน้ำนานาชาติเข้ามาใช้ในประเทศไทยเพื่อกำหนดไว้ ในนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 48 และคณะที่ 50

(8) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2549) อยู่ในช่วงการบริหาร ของรัฐบาลรวม 4 คณะ คือ รัฐบาลคณะที่ 51 มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี¹⁾ รัฐบาลคณะที่ 52 มี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 53 มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และ รัฐบาลคณะที่ 54 มี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

¹⁾ รัฐบาลคณะที่ 51 ที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี มีการบริหารต่อเนื่องในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ถึงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2539 จึงไม่มีค่าแถลงนโยบายในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้รายงานถึงปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมไว้ดังนี้

“การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ประชาชาติและยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน โดยขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสมซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่จำกัด ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ร่อยหรอและเสื่อมโทรมลง มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สร้างปัญหาความขัดแย้งในสังคมอันเกิดจากการแย่งใช้ประโยชน์ทรัพยากร และเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงติดตามมา ในขณะเดียวกันการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนเมืองโดยปราศจากการดูแลรักษาภาวะแวดล้อมเท่าที่ควร ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อคนและชุมชนมากที่สุด” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539: 135)

(8.1) สารสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

การพัฒนาทรัพยากรน้ำในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ได้เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดการแหล่งน้ำเพื่อสนองความต้องการของประชาชน การดูแลคุณภาพน้ำและมลพิษทางน้ำและการระบายน้ำ โดยดำเนินการ 5 ประการ ดังนี้ (1) ให้มีกลไกในการกำกับ ดูแล และประสานการพัฒนาทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำโดยมีกฎหมายรองรับ (2) จัดระบบการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรน้ำระหว่างการใช้ในกิจการต่างๆ อย่างเหมาะสม (3) ให้มีการจัดเก็บค่าน้ำดิบทั้งเพื่อการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และอุปโภคบริโภค (4) ปรับปรุงระบบส่งและจ่ายน้ำเพื่อการชลประทาน และการอุปโภคบริโภคในชุมชนเพื่อลดการรั่วไหลของน้ำ (5) รมรงค์และเผยแพร่ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

นโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ ที่ผ่านมาในการตั้งกลไกในการกำกับ ดูแล และประสานในการบริหารจัดการทรัพยากรในระดับลุ่มน้ำ การพัฒนาทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ โดยมียุทธศาสตร์รองรับ การเก็บค่าน้ำดิบทั้งเพื่อการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรซึ่งเริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1

นโยบายที่เพิ่มเติมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ คือการปรับปรุงระบบส่งน้ำเพื่อการชลประทาน การจัดสรรน้ำระหว่างกิจกรรมต่างๆ และการรณรงค์ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด

(8.2) สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลคณะที่ 52 นรม. : พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2549 – 9 พ.ย. 2540)

“จัดหาน้ำเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ให้เพียงพอและทั่วถึงและจัดทำแผนแม่บทการชลประทานเพื่อวางแผนการจัดหาน้ำให้แก่เกษตรกรระยะยาว”

รัฐบาลคณะที่ 53 นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 – 9 ก.พ. 2544)

“เร่งรัดพัฒนาระบบชลประทานให้เชื่อมโยงครบตามแม่บทที่มีอยู่ รวมทั้งการอนุรักษ์ ควบคุม ดูแล แหล่งน้ำ มิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ควบคุมคุณภาพน้ำอย่างเคร่งครัด และบำบัดน้ำเสียก่อนระบายลงสู่ลำน้ำธรรมชาติ ส่งเสริมให้มีการร่วมทุนของรัฐและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวม”

รัฐบาลคณะที่ 54 นรม. : พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 – 30 ก.ย. 2544)

“พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทุกระดับให้เหมาะสมต่อระบบการผลิตและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่ ในการฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำและลุ่มน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำ คูคลองส่งน้ำ คุณภาพน้ำและชลประทาน ระบบท่อรวมทั้งควบคุมดูแลการใช้น้ำผิวดินและน้ำใต้ดินให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่”

สาระสำคัญจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา นโยบายของรัฐบาลคณะที่ 52 คณะที่ 53 และคณะที่ 54 มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในเรื่องการพัฒนาการชลประทาน แต่ไม่มีนโยบายเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทานจากเกษตรกร รวมทั้งการจัดตั้งกลไกในการบริหารจัดการน้ำโดยมีกฎหมายควบคุมที่กำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลคณะต่างๆ ที่ผ่านมา ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน นโยบายของรัฐบาลคณะที่ 53 และคณะที่ 54 มีความสอดคล้องกันในเรื่องการอนุรักษ์แหล่งน้ำและต้นน้ำ การควบคุมคุณภาพน้ำ นโยบายที่เพิ่มเติมของรัฐบาลคณะที่ 53 คือการส่งเสริมให้มีการร่วมทุนของรัฐบาลและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวม และนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 54 ให้มีการชลประทานระบบท่อ และเน้นการบริหารจัดการ ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งกรมทรัพยากรน้ำและกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในปี 2545

(8.3) นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ที่มีส่วนที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมา คือ การพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ (1) อ่างเก็บน้ำประแสร์ และ (2) เขื่อนขุนด่านปราการชล เรื่องคุณภาพน้ำมีการจัดตั้งองค์การน้ำเสีย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนและลุ่มน้ำแม่ปิงตอนล่าง อนุกรรมการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2540 และอีกฉบับหนึ่ง เสนอโดย สภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2542 โดยร่างฉบับนี้เสนอให้จัดตั้ง “กระทรวงทรัพยากรน้ำ” แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติทั้ง 2 ฉบับ ในปี 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการกู้เงินเพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บค่าน้ำรวมอยู่ด้วย แต่มีการคัดค้านจากนักการเมือง และเกษตรกรจึงได้ตัดข้อความเรื่องเก็บค่าน้ำออกในเวลาต่อมา

ส่วนนโยบายและการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีกับนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภานั้น มีความสอดคล้องในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน การอนุรักษ์คุณภาพน้ำ และการแก้ไขคุณภาพน้ำ แต่ไม่มีการดำเนินการเรื่องส่งเสริมให้มีการร่วมทุนของรัฐและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวมตามนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 53

ในช่วงรัฐบาลคณะที่ 52 และคณะที่ 53 ได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาการต่อต้านการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นติดตามเขื่อนที่ยังไม่ได้ก่อสร้าง 4 เขื่อน คือ เขื่อนแก่งเสือเต้น เขื่อนรับร่อ เขื่อนลำโดมใหญ่ และเขื่อนโปร่งขุนเพชร ขึ้นดำเนินการ รัฐบาลได้แก้ไขปัญหาให้ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนสิรินธร (เขื่อนลำโดมน้อย) ซึ่งเกิดจากการที่ได้รับที่ดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร โดยมีหลักการว่าถ้าหาที่ดินที่เหมาะสมต่อการเกษตรให้ไม่ได้ ให้จ่ายเป็นค่าชดเชยไร่ละ 32,000 บาท

นอกจากนี้ มีนโยบายและการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีที่สำคัญ 2 เรื่อง ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ คือ

1. การประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2540
2. การประกาศแผนเตรียมพร้อมด้านน้ำของสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อ

วันที่ 30 กันยายน 2541

(8.4) สรุปความสอดคล้องจากนโยบายทั้ง 3 แห่ง

นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ จากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภาและนโยบายของมติคณะรัฐมนตรีมีความสอดคล้องในเรื่องการจัดการหาน้ำเพื่อการเกษตรและพัฒนาระบบชลประทาน คุณภาพน้ำ การเสนอกฎหมายทรัพยากรน้ำ การจัดองค์กรและกลไกในการพัฒนาทรัพยากรน้ำ การจัดการในระบบลุ่มน้ำ

นโยบายที่มีเฉพาะรัฐบาลคณะที่ 53 คือการส่งเสริมให้ร่วมทุนของรัฐและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวม แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ รวมทั้งการเสนอกฎหมายทรัพยากรน้ำที่ดำเนินการในช่วงรัฐบาลคณะที่ 52 และคณะที่ 53 แต่ไม่มีการดำเนินการในช่วงรัฐบาลคณะที่ 54 รวมทั้งการเก็บค่าน้ำชลประทานจากภาคการเกษตร อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมหลายเรื่อง เช่น การกำหนดพื้นที่ชุ่มน้ำ การจัดทำแผนเตรียมพร้อมด้านน้ำของสภาความมั่นคงแห่งชาติ

(9) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาลของคณะที่ 55 ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้สรุปถึงผลการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 ไว้ดังนี้

“ผลการพัฒนาประเทศในช่วง 7 แผนที่ผ่านมา พอสรุปได้ว่าประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ต่อปี

ขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ประโยชน์อย่างสิ้นเปลือง และเมื่อร่อยหรอลงก็นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งแย่งชิงทรัพยากรส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง จึงนำไปสู่ข้อสรุปผลการพัฒนาที่ว่า แม้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับดี แต่สังคมมีปัญหา และการพัฒนาไม่ยั่งยืน ”

และระบุปัญหาในภาพรวมของการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ดังนี้

“ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากโดยปราศจากการจัดการดูแลอย่างเหมาะสม ได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมและไม่ยั่งยืนอย่างรุนแรง ทรัพยากรดิน ป่าไม้ ป่าชายเลน ประมง และชายฝั่งถูกนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยไม่มีการฟื้นฟูอย่างจริงจัง การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด และไม่มีประสิทธิผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในภาวะเสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรน้ำเกิดปัญหาความขาดแคลน การใช้สารเคมีทางการเกษตรมากขึ้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและดิน อีกทั้งการนำทรัพยากรแร่มาใช้โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ได้ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในหลายพื้นที่” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544: 4, 61)

(9.1) สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

การพัฒนาทรัพยากรน้ำในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้เน้นให้ความสำคัญกับการปรับกลไกและกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นระบบการบริหารงานที่โปร่งใสและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน มีการสนับสนุนการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม โดย (1) บริหารจัดการแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้มีการนำมาใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม การผลิต การบริโภค อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งปรับระบบการผลิตทางการเกษตรไปสู่พืชที่ใช้น้ำน้อย ควบคุมกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ (2) จัดหาแหล่งน้ำนอกประสงค์โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำโครงการ และให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์มีส่วนร่วมกับการการลงทุน (3) ศึกษาและกำหนดแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำใต้ดินและการใช้ประโยชน์น้ำใต้ดินให้สอดคล้องกับศักยภาพ รวมทั้งสำรวจและติดตามสถานการณ์แผ่นดินทรุดเพื่อประกาศเขตควบคุมการใช้น้ำบาดาลและแก้ปัญหาการลดลงของน้ำใต้ดิน (4) ให้มีการเก็บค่าบริการใช้น้ำดิบโดยเริ่มจากการใช้น้ำเพื่ออุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการประปา ควบคุมกับการรณรงค์และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำและใช้น้ำอย่างคุ้มค่า (5) พัฒนาระบบการพยากรณ์ทรัพยากรน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหา น้ำขาดแคลน การป้องกันน้ำท่วม และจัดหาน้ำ (6) จัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการในระดับลุ่มน้ำ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการคุณภาพน้ำและการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตพร้อมกับเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการดำเนินการ

(9.2) สาระสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีรัฐบาลเพียงคณะเดียวคือ รัฐบาลคณะที่ 55 ซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี (1 ต.ค. 2544 – 19 ก.ย. 2549)¹⁾

“สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำฝายน้ำล้นและฝายชะลอความชุ่มชื้นหรือฝายแม้วตามแนวพระราชดำริ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม รัฐบาลจะลงทุนเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบตามลักษณะกายภาพของกลุ่มน้ำตั้งแต่การพัฒนาแหล่งต้นน้ำ กลางน้ำ และการกระจายการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

ด้านมลภาวะ รัฐบาลจะเร่งรัดการควบคุมมลพิษจากก๊าซ ชยะ น้ำเสีย กลิ้นและเสียงที่เกิดจากการผลิตและบริโภค โดยเร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากสังคมเมืองและการผลิตในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม”

นโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ การใช้น้ำมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวนี้ไม่ครอบคลุมในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน

¹⁾ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2544 ซึ่งเป็นรัฐบาลคณะที่ 54 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 – 19 กันยายน 2549 ซึ่งเป็นรัฐบาลคณะที่ 55 นโยบายนี้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2548

(9.3) สาระสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและดำเนินการ มีส่วนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ 4 ยุทธศาสตร์ คือ (1) การสร้างเสถียรภาพน้ำต้นทุน (2) การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง (3) การพัฒนาและจัดสรรน้ำในพื้นที่ประสบภัยแล้งซ้ำซาก และ (4) การรักษาคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำและสร้างความตระหนักในคุณค่าน้ำ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำมูล และมีการรักษาโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กรณีแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำใต้ดิน ได้มีการกำหนดอัตราค่าอนุรักษ์น้ำบาดาลเพื่อลดการทรุดตัวของแผ่นดิน มีการพัฒนาระบบการป้องกันและช่วยเหลือประชาชนในกรณีการเกิดอุทกภัย โดยการจัดทำระบบ Early Warning การจัดหาंनाเอนกประสงค์นั้น ในช่วงแผนพัฒนาฯ นี้ มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) มีแห่งเดียวคือเขื่อนกัวคองมา ส่วนแหล่งน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นามีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเก็บค่าน้ำดิบจากทางน้ำชลประทาน มีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุตสาหกรรมในภาคตะวันออก โดยการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล วางท่อจากอ่างเก็บน้ำประแสร์ มายังนิคมอุตสาหกรรม ส่วนน้ำอุปโภคและบริโภคมีการจัดหาในพื้นที่บนเกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เกาะสมุย และเกาะภูเก็ต การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติทั้งภัยแล้งและอุทกภัย ดำเนินการเช่นเดียวกับช่วงแผนพัฒนาที่ผ่านมา

ในส่วนการดำเนินการตามนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา นั้น ได้มีการรณรงค์ก่อสร้างฝายแม้วตามพระราชดำริ “โครงการ 80 พรรษา 80 พันฝาย” ในกรณีการควบคุมมลพิษในแหล่งน้ำ และการบำบัดน้ำเสีย ได้มีการนำเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสีย และทั้งการแก้ไขปัญหาเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด

ในปี 2545 ได้มีการจัดตั้งกรมทรัพยากรน้ำและกรมทรัพยากรน้ำบาดาลตามนโยบายที่รัฐบาลคณะที่ 54 ได้แถลงไว้เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 เรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทุกระดับ

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ซึ่งอยู่ในช่วงของรัฐบาลคณะที่ 54 และคณะที่ 55 ไม่มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ที่เคยดำเนินการมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และ 8 แต่อย่างใด

อีกกรณีหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ไม่ปรากฏการดำเนินการที่ชัดเจน และยังคงมีการร้องเรียนจากประชาชนในกรณีการเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล

(9.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นั้น ตั้งแต่การให้ความเห็นชอบกับนโยบายในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ค่าแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาและนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งการดำเนินการนั้น เป็นการดำเนินการโดยรัฐบาลคณะที่ 54 และคณะที่ 55 ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีคนเดียวกัน นโยบายทั้ง 3 แห่ง จึงมีความสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ มิได้มีปรากฏในนโยบายของคณะรัฐมนตรี และมีการดำเนินการแต่อย่างใด รวมทั้งการเก็บค่าน้ำจากภาคเกษตรที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1

(10) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) อยู่ในช่วงการบริหารของรัฐบาล 5 คณะ คือรัฐบาลคณะที่ 56 มี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ รัฐบาลคณะที่ 57 มีนายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 58 มีนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 59 มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลคณะที่ 60 มี น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้รายงานปัญหาทรัพยากรป่าไม้ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำไว้ดังนี้

“พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายไปถึง 67,000,000 ไร่ในช่วง 40 ปี ปัจจุบันเหลือพื้นที่ป่าร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ น้อยกว่าประเทศในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เวียดนาม และต่ำกว่าร้อยละ 40 ซึ่งเป็นระดับที่จะรักษาสสมดุลของระบบนิเวศไว้ได้ นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาทั้งน้ำขาดแคลน และความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ สถานะการขาดแคลนน้ำของประเทศอยู่ในระดับรุนแรงเมื่อเทียบตามเกณฑ์ของ UNESCO มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้นมากอย่างไม่มีการจำกัด ขณะที่การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งมีการครอบครองใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดกรณีขัดแย้งซึ่งน้ำที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544: 99)

(10.1) สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

การพัฒนาทรัพยากรน้ำในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้เน้นการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ เพื่อให้มีน้ำในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม สอดคล้องความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่ดีและการผลิตทางเศรษฐกิจที่พอเพียง โดย (1) อนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร (2) พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และการขุดสระน้ำในไร่นา พัฒนาระบบบำบัด (3) ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย (4) ควบคุมและบรรเทาน้ำเสีย (5) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำโดยสร้างระบบพยากรณ์และเตือนภัย

นโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 นี้ มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในเรื่องการพัฒนาระบบพยากรณ์และเตือนภัย การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดต่างๆ การจัดทำแผนในลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ นโยบายที่เพิ่มเติมคือ การอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร

(10.2) สาระสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

รัฐบาลคณะที่ 56 นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์(1 ต.ค. 2549 – 6 ก.พ. 2559)

“บริหารจัดการน้ำเพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดจากอุทกภัยและภัยแล้งในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ”

รัฐบาลคณะที่ 57 นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช(6 ก.พ. 2551 – 24 ก.ย. 2551)

“ขยายพื้นที่ชลประทานและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทาน โดยฟื้นฟูและขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน โดยดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งระบบประปาที่ถูกต้องอนามัย เพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำโดยการพัฒนาชลประทานในรูปแบบต่างๆ เช่น ชลประทานระบบท่อ เร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย”

รัฐบาลคณะที่ 58 นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 – 20 ธ.ค. 2551)

“เร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพระบบกระจายน้ำ ทั้งในและนอกเขตชลประทาน โดยฟื้นฟูและขุดลอก คู คลอง และ แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำ ผิวดินและใต้ดิน ดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และคลองส่งน้ำขนาดเล็กเข้าไร่นา เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมือง และพื้นที่เกษตรกรรม ส่งเสริมการพัฒนาระบบประปาที่ถูกสุขอนามัย เพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ ประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ ระบบประปาบาดาล และน้ำสะอาดโรงเรียน และการเพิ่มประสิทธิภาพการ กระจายน้ำโดยการพัฒนาระบบชลประทานในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการผันน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน เร่งรัดการสร้างระบบน้ำเสียจากการผลิตภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมดูแลรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำและคู คลอง”

รัฐบาลคณะที่ 59 นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 – 5 ส.ค. 2551)

“เร่งรัดการจัดหาแหล่งน้ำให้ทั่วถึงและเพียงพอ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการผลิตทางการเกษตร โดยเน้นการเพิ่มสระน้ำในไร่นาและขุดลอกคูคลองเพื่อ บรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากน้ำให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับชนิดพืช เพิ่มพื้นที่ ชลประทานทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตลอดจนขยายระบบการกระจายน้ำในพื้นที่ชลประทานให้ ใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ เพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบำบัดน้ำเสีย”

รัฐบาลคณะที่ 60 นรม. : น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 – 9 ธ.ค. 2556)

“ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการและเร่งรัดขยายเขตพื้นที่ ชลประทานโดยเร่งให้มีการบริหารจัดการน้ำในระดับประเทศอย่างมีประสิทธิภาพให้สามารถป้องกันปัญหา อุทกภัยและภัยแล้งได้ รวมทั้งสนับสนุนภาคการเกษตรด้วยการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ฟื้นฟูการขุดลอกคูคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่เดิม ขยายเขตการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จัดสร้างคลองส่งน้ำขนาดเล็กเข้าสู่ไร่นา และขยายเขตการจัดรูปที่ดิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและการ ผลิตส่งเสริมการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเหมาะสมกับชนิดพืช และจัดหาแหล่งน้ำในระดับไร่นาและ ชุมชนอย่างทั่วถึง ขยายการให้บริการน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค”

นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาทั้ง 5 คณะ ดังกล่าวนี้ มีส่วนที่ สอดคล้องกันคือ การบรรเทาอุทกภัยและเตือนภัยแล้ง ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 57 คณะที่ 58 และ คณะที่ 59 มีส่วนที่สอดคล้องกันในเรื่องการพัฒนาชลประทาน การพัฒนาแหล่งน้ำ การขุดลอกคูคลอง การกระจายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย นโยบายที่รัฐบาลคณะที่ 57 และ 58 แยกต่างจากรัฐบาลคณะที่ 56 และ 59 คือ การชลประทานระบบท่อ และรัฐบาลคณะที่ 60 มีนโยบายเพิ่มเติมเรื่องการจัดรูปที่ดิน

สาระสำคัญจากนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา มีส่วนที่สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ การป้องกันและบรรเทา อุทกภัย การควบคุมและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ แต่ไม่มีนโยบายเรื่องการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร

(10.3) สาระสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีส่วนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ดังนี้

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ ถึงแม้ว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ไม่มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ แต่มีการเสนอให้สร้างเขื่อนแม่วงก์ ส่วนแหล่งน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นา ยังคงมีการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการผันน้ำจากจังหวัดจันทบุรีไปยังจังหวัดระยอง และลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออกไปยังอ่างเก็บน้ำบางพระ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออก การควบคุมและบรรเทาน้ำเสีย นอกจากนี้ได้มีการตรวจสอบคุณภาพลำน้ำต่างๆ แล้วยังมีการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสียในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและเพชรบุรี รวมทั้งการประกาศใช้ระเบียบปฏิบัติเรื่องคุณภาพน้ำ และการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

ในเรื่องการสร้างระบบพยากรณ์และเตือนภัย ได้มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตรขึ้นในปี 2550 ซึ่งได้ทำหน้าที่วิเคราะห์และเตือนภัยด้านการเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง

กรณีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ได้ดำเนินการในโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

ส่วนการดำเนินงานตามนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภานั้น มีส่วนที่สอดคล้องกันทั้งในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค การบำบัดน้ำเสีย การขยายพื้นที่ชลประทานอีก 60 ล้านไร่ การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง การผันน้ำนั้นได้มีการศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการระบบเครือข่ายน้ำห้วยหลวง หนองหาน กุมภวาปี ลำปาว ชี มูล และโครงการระบบเครือข่ายน้ำ ปากชม ลำพะเนียง ชี มูล

ผลการดำเนินการด้านอื่นๆ คือได้มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการเกษตร ในปี พ.ศ. 2552 และกรมฝนหลวงและการบินเกษตรในปี พ.ศ. 2556 และประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. รวม 3 ฉบับ ที่เสนอโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรมทรัพยากรน้ำ และสภาผู้แทนราษฎร แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติทั้ง 3 ฉบับ

นอกจากนี้ได้มีการนำระบบประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) มาใช้ในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำด้วย นโยบายที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ระบบชลประทานระบบท่อของรัฐบาลคณะที่ 57

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่รวม 5 โครงการ คือ (1) มีการอนุมัติให้เปิดโครงการเขื่อนแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ (56) (2) โครงการห้วยโสมง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปราจีนบุรี (3) โครงการเขื่อนทดน้ำผาจุก จังหวัดอุดรธานี (59) (4) โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำร้อนเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดอุดรธานี (59) และ (5) โครงการอ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี (59)

นอกจากนี้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการให้กรมชลประทาน ดำเนินการโครงการชลประทานขนาดใหญ่ จำนวน 4 โครงการ ประกอบด้วย (1) โครงการผันน้ำจากพื้นที่จังหวัดจันทบุรีไปยังแหล่งเก็บกักน้ำจังหวัดระยอง (2) โครงการผันน้ำจากพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก อ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรี (3) โครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี (แผนระยะที่ 2) และ (4) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอส่วนแหล่งเงินลงทุนในแต่ละโครงการให้ดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (59)

(10.4) สรุปความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง

“ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศรวม 5 คณะ นโยบายจากแผนพัฒนาฯ นโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา และนโยบายจากคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการมีความสอดคล้องในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ การขยายพื้นที่ชลประทาน การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง การจัดการน้ำเสีย การผันน้ำเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน นโยบายที่แตกต่างของรัฐบาลคือ การชลประทานระบบท่อของรัฐบาลคณะที่ 57 ที่ไม่มีผลในทางปฏิบัติจากคณะรัฐมนตรีและไม่มีนโยบายจากรัฐบาลคณะอื่น รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการบำบัดน้ำเสียของรัฐบาลคณะที่ 59 ก็ไม่มีปรากฏในนโยบายของรัฐบาลคณะอื่นๆ ทั้งๆ ที่การควบคุมและบรรเทาภัยน้ำเสียได้กำหนดไว้เป็นนโยบายในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้”

(11) นโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

(พ.ศ. 2554 – 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554 -2559) อยู่ในวงการบริหารของรัฐบาล 2 คณะ คือ รัฐบาลคณะที่ 60 มี น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลคณะที่ 61 มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้รายงานถึงปัญหาน้ำไว้ว่า “ปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและภัยแล้งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งและทวีความรุนแรงขึ้น โดยความสามารถเก็บกักน้ำเพื่อนำมาใช้งานได้ในฤดูแล้ง มีเพียง 74,000 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถใช้ได้จริงเพียงปีละประมาณ 55,000 ล้านลูกบาศก์เมตร สนองความต้องการใช้น้ำได้เฉพาะในพื้นที่ชลประทานเท่านั้น ขณะที่ความต้องการใช้น้ำจะเพิ่มขึ้นจาก 57,452 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ในปี 2551 เป็น 65,452 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ในปี 2559 โดยภาคกลางมีความต้องการใช้น้ำมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ ดังนั้น โอกาสมีความรุนแรงของปัญหาการขาดแคลนน้ำ และความขัดแย้งจากการแย่งชิงน้ำระหว่างลุ่มน้ำและระหว่างภาคการผลิตจะเพิ่มสูงขึ้นในทุกสาขาการผลิต ทั้งนี้ หมู่บ้านที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรงมีประมาณร้อยละ 34.0 ของจำนวนหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเสี่ยงมากที่สุด ในขณะที่มีหมู่บ้านเสี่ยงต่ออุทกภัย น้ำหลากและดินถล่มมี 2,370 หมู่บ้าน โดยหมู่บ้านที่เสี่ยงภัยสูงมี 398 หมู่บ้าน ทั้งนี้ ภาคเหนือมีความเสี่ยงมากที่สุด สาเหตุสำคัญเกิดจากการที่พื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลาย” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 100)

(11.1)สาระสำคัญของนโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

การพัฒนาทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้มีแนวทางการพัฒนาโดยเน้น 4 แนวทาง คือ (1) เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน และลดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งได้อย่างยั่งยืน (2) พัฒนาปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำ (3) พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่าและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (4) จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเป็นระบบ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในเรื่อง พัฒนาแหล่งน้ำ ลดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ นโยบายที่เพิ่มเติมคือ การจัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคอย่างเป็นระบบ

(11.2) สารสำคัญของนโยบายน้ำที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา¹⁾

รัฐบาลคณะที่ 61 นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (30 ส.ค. 2557 – ปัจจุบัน)

“บริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศให้เป็นเอกภาพในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จัดให้มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและมีกระบวนการบูรณาการแผนงานและงบประมาณร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำแผนงานโครงการ ไม่เกิดความซ้ำซ้อน มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับทิศทางและนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยจัดตั้งหรือกำหนดกลไกในการบริหารจัดการน้ำพร้อมทั้งมีการนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในระบบของการบริหารจัดการน้ำและการเตือนภัยเร่งรัดการควบคุมน้ำเสีย”

นโยบายของรัฐบาล คณะที่ 60 ที่แถลงต่อรัฐสภานั้นมีส่วนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดหาเพื่ออุปโภคบริโภค การลดปัญหาอุทกภัย และภัยแล้ง การส่งเสริมการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 61 นั้น ได้เน้นการบริหารจัดการให้เป็นเอกภาพ มีส่วนที่สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ที่เน้นให้มีการจัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ นโยบายของรัฐบาลทั้ง 2 คณะนี้สอดคล้องกันในเรื่องการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ

หากพิจารณาถึงคำแถลงนโยบายของรัฐบาลทั้งสองคณะแล้วจะมีความสอดคล้องกันในเรื่องการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ

(11.3) สารสำคัญของนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระหว่างรัฐบาล 2 คณะ คือ รัฐบาลคณะที่ 60 ซึ่งมีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประกอบด้วย 8 แผนงานหลัก และแผนปฏิบัติการ 2 ด้าน โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่มลุ่มน้ำ รวม 9 โมดูล โดยใช้เงินกู้จำนวน 3.5 แสนล้านบาท รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ. 2535 แต่ได้รับการคัดค้านจากภาคประชาชนและสถาบันทางวิชาการต่างๆ ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รัฐบาลคณะที่ 61 ได้ยกเลิกแผนงานเดิมและจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. 2558-2569) ขึ้นใหม่รวม 6 ยุทธศาสตร์ คือ (1) การจัดหาอุปโภคบริโภค (2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย (4) การจัดการคุณภาพน้ำ (5) การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำและการป้องกันการพังทลายของดิน และ (6) การบริหารจัดการ เนื่องจากในปี 2557-2558 ได้เกิดภาวะภัยแล้ง รัฐบาลจึงได้จัดทำมาตรการบูรณาการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งขึ้น

ในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ ไม่มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ แต่มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นา อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามมีการอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงรัฐบาลคณะที่ 60 ซึ่งมีการต่อต้านจากมูลนิธิสืบนาคะเสถียรและภาคประชาชน จนถึงปัจจุบันยังมีได้มีการก่อสร้างเพราะยังไม่ผ่านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการก่อสร้างท่อส่งน้ำจากคลองพระองค์ไชยานุชิตถึงอ่างเก็บน้ำบางพระ เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออก กรณีของการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำนั้น ได้มีการเสนอร่างรวม 3 ฉบับ

¹⁾ นโยบายของรัฐบาลคณะที่ 60 ได้แถลงในเดือนสิงหาคม 2554 อยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

คือ (1) ฉบับประชาชนเข้าชื่อ พ.ศ. 2556 ผ่านคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (2) ฉบับที่เสนอโดยกรมทรัพยากรน้ำที่ผ่านการพิจารณา ของคณะรัฐมนตรีวันที่ 20 มกราคม 2558 ของคณะรัฐมนตรีวันที่ 20 มกราคม 2558 และ (3) ฉบับของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของรัฐบาลและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(11.4) สรุปความสอดคล้องจากนโยบายทั้ง 3 แหล่ง

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศ รวม 2 คณะ นโยบายจากแผนพัฒนาฯ นโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา และนโยบายจากคณะรัฐมนตรี มีส่วนที่สอดคล้องกันในเรื่องการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ โดยรัฐบาลคณะที่ 60 ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ แต่มีการคัดค้านจากประชาชนเพราะขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จนคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้สั่งยกเลิก และรัฐบาลคณะที่ 61 ได้จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำขึ้นแทนตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 โดยข้อเท็จจริงแล้ว วัตถุประสงค์หลักของนโยบายคณะที่ 60 เน้นในด้านแก้ไขปัญหาอุทกภัยเป็นหลัก ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 61 ครอบคลุมทั้งปัญหาการขาดแคลนน้ำ อุทกภัย และคุณภาพน้ำ แต่รัฐบาลทั้งคณะที่ 60 และ 61 ต่างก็ต้องกู้เงินมาดำเนินการเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าวิธีการและกลุ่ระเบียบในการกู้เงินจะแตกต่างกัน จึงสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของนโยบายทั้งของรัฐบาลคณะที่ 60 และ 61 มีส่วนที่สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ จะแตกต่างกันในวิธีปฏิบัติหรือการขับเคลื่อนเท่านั้น

นโยบายที่แตกต่างอย่างชัดเจนก็คือการเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำของรัฐบาลคณะที่ 61

ปัญหา นโยบายน้ำและการวิเคราะห์ความสอดคล้องในแต่ละช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-11 ได้สรุปไว้ในตารางที่ 16-5 ถึง ตารางที่ 16-15

ตารางที่ 16-5 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2506-2509)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 1	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>ในปัจจุบันการใช้น้ำและที่ดินในท้องที่ที่มีการชลประทานยังไม่ได้ผลเต็มที่ เพราะการก่อสร้างบางโครงการยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ในอนาคตยังมีโครงการชลประทานอีกหลายโครงการที่กำลังก่อสร้างหรืออยู่ในขั้นสำรวจออกแบบ หากการชลประทานได้เสร็จเรียบร้อย และใช้เต็มที่ตามโครงการ เนื้อที่เพาะปลูกในเขตชลประทานจะเพิ่มขึ้นอีกประมาณไม่ต่ำกว่า 10 ล้านไร่ ระบบการเพาะปลูกพืชปีละ 2 ครั้ง จะกว้างขวางขึ้นและการใช้ปุ๋ยจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ปริมาณพืชต่างๆ ที่ผลิตได้ย่อมจะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่วนความเสียหายเนื่องจากอุทกภัยหรือความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำย่อมจะลดน้อยลง</p>	<p>(1) เพิ่มปริมาณการผลิตด้านการเกษตรโดยการขยายการชลประทาน (2) ให้นโยบายดำเนินการโครงการชลประทานเจ้าพระยาใหญ่และเขื่อนภูมิพล ให้แล้วเสร็จในช่วง 3 ปีแรก (2504-2506) (3) ในช่วง 3 ปีหลัง (2507-2509) เริ่มโครงการแม่แตง โครงการกำแพงเพชร โครงการลุ่มน้ำตะวันตก โครงการแม่กลองใหญ่ โครงการเสาชง โครงการลำปาว โครงการลำพระเพลิง โครงการคันและคูน้ำ (4) เมื่อก่อสร้างตามโครงการชลประทานได้ผลบริบูรณ์ ควรให้มีการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกร</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 29 นรม. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (9 กพ.2502 – 8 ธค.2506) ในการแถลงต่อรัฐสภาไม่มีส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายนี้ แต่มีในคำปรารภในเอกสาร “โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย” ซึ่งเป็นรายงานการสำรวจของธนาคารโลกไว้ว่าพยายามจะทำทุกทางที่จะพัฒนาให้ประชาชนของประเทศไทยอยู่ดีกินดี ในเอกสารฉบับนี้ได้เน้นความสำคัญของการชลประทานต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะด้านการเกษตร รัฐบาลคณะที่ 30 นรม. จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 – 30ก.ย 2509) รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาประเทศในกิจการอันเป็นสาขาที่มีความสำคัญ คือ การชลประทาน</p>	<p>เป็นการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านแหล่งน้ำโดยการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง จัดหาน้ำอุปโภคบริโภค ทั้งในชนบทและพระนครและธนบุรี มีการกู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อพัฒนาการเกษตรและการชลประทานในพื้นที่ภาคกลาง รวมทั้งมีการเสนอให้เก็บค่าน้ำชลประทานมีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) ดังนี้ (1) เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนลำปาว อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง (29) (2) ครม. มีมติวันที่ 16 ต.ค. 2505 เห็นชอบกู้เงินธนาคารโลก สำหรับโครงการแก่งกระจาน (29) (3) มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ คือ เขื่อนกัวลม เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนน้ำพุง อ่างเก็บน้ำกระเสียว อ่างเก็บน้ำลำตะคอง (30) (4) มีการเปิดเขื่อนภูมิพล วันที่ 17 พฤษภาคม 2507 (30)</p>	<p>มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างนโยบายทั้ง 3 แหล่ง โดยเฉพาะการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อการชลประทาน ยกเว้นการเก็บค่าน้ำชลประทานที่ยังไม่ได้ดำเนินการ</p>

ตารางที่ 16-6 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>การดำเนินงานพัฒนาด้านชลประทานในระยะของแผนพัฒนาฉบับแรกได้บรรลุผลโดยทั่วไปตามเป้าหมาย แต่งานก่อสร้างบางโครงการต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการล่าช้าในการกู้เงิน ปัญหาเวนคืนที่ดิน การอพยพราษฎรออกจากบริเวณน้ำท่วมเหนือเขื่อน และการขุดคลองส่งน้ำในเขตโครงการชลประทานหลายแห่งซึ่งยังไม่สำเร็จ ระบบการส่งน้ำในเนื้อที่เหล่านี้จึงยังไม่สมบูรณ์</p>	<p>(1) เป็นนโยบายที่ต่อเนื่องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 โดยเน้นหนักการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อระบบชลประทาน</p> <p>(2) โครงการพัฒนาการชลประทาน ที่เริ่มก่อสร้างในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ได้แก่ เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนอุตรดิตถ์ โครงการแม่กลองใหญ่ เขื่อนปรางค์กู่ เขื่อนกักเก็บน้ำอูน เขื่อนชินบน เขื่อนมูลบน เขื่อนน้ำยั้ง</p> <p>(3) โครงการจัดหาน้ำสะอาดในชนบททั่วราชอาณาจักร</p> <p>(4) โครงการชลประทานราษฎร์ โครงการก่อสร้างการชลประทานขนาดเล็ก</p> <p>นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 มีความเชื่อมโยงในการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เพื่อการชลประทานกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีส่วนที่เพิ่มเติมคือ การจัดหาแก๊สไฮโดรเจนและ การส่งเสริมการชลประทานราษฎร์ แต่ไม่มีการกำหนดนโยบายเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทานในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 30 และ 31 นรม. จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 17 พ.ย. 2514)</p> <p>รัฐบาลจะเน้นหนักเป็นพิเศษ ในงานด้านชลประทาน การก่อสร้างจะจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นและส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักใช้น้ำชลประทานให้บังเกิดผลมากที่สุด</p>	<p>มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 รวมทั้งการจัดหาน้ำอุปโภคบริโภค และงานด้านการปลูกพืชครั้งที่ 2 ในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา เริ่มต้นการแก้ไขปัญหาการระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำเสียในพระนครและธนบุรี มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม. ขึ้นไป) ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้</p> <p>(1) มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เขื่อนสิรินธร เขื่อนจุฬาภรณ์ อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำทับเสลา (31) อ่างเก็บน้ำน้ำอูน (31)</p> <p>(2) ครม. เห็นชอบให้สร้างเขื่อนกักเก็บน้ำเอนกประสงค์โครงการแควใหญ่ เขื่อนที่ 1 ณ บ้านเจ้าเณร ปัจจุบันคือเขื่อนศรีนครินทร์ (31)</p>	<p>นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา ทั้งการก่อสร้างระบบชลประทาน การจัดหาแก๊สไฮโดรเจนและ การแก้ไขปัญหาน้ำเสียและการป้องกันน้ำท่วมในเขตพระนครและธนบุรี</p> <p>อย่างไรก็ตามไม่มีการดำเนินการเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทาน ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้</p>

ตารางที่ 16-7 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนา ฉบับที่ 3	นโยบายจากการแถลงของ รัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและ การดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของ นโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>การประปา ระบบจำหน่ายน้ำประปาและกำลังผลิตของการ ประปานครหลวงยังไม่สามารถขยายตัวได้ทันกับการแผ่ขยายตัว โดยรวดเร็วของชุมชนในบริเวณต่างๆ</p> <p>การระบายน้ำฝนและน้ำโสโครก ในปัจจุบันปัญหาเรื่องการ ระบายน้ำฝนและน้ำโสโครกมีอยู่ทั่วไปในเขตนครหลวงกรุงเทพฯ ลำคลองทุกคลองแม้แต่น้ำเจ้าพระยา ก็เกิดมีการเน่าเสียขึ้น ส่วนปัญหานอกเขตนครหลวงมีดังนี้</p> <p>การประปาจังหวัด ในตัวจังหวัดและชุมชนขนาดใหญ่ทุกแห่งมี กิจการประปา แต่ส่วนมากแล้วปริมาณการผลิตและระบบ จำหน่ายยังไม่เพียงพอ</p> <p>การจัดหาน้ำสะอาดในชนบท ชุมชนชนทั่วไปยังคงมีความ ขาดแคลนน้ำสะอาดอยู่มาก</p> <p>ส่วนปัญหาในการชลประทานนั้น มีสาเหตุดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถิติทางอุทกวิทยามีได้เก็บไว้เพียงพอที่จะใช้พิจารณา กำหนดโครงการได้โดยละเอียดพอเป็นเหตุให้โครงการบาง โครงการไม่ได้ผลเต็มที่ตามที่คาดหมายไว้ 2. การเปลี่ยนแปลงการเกษตรกรรมใช้น้ำฝนมาสู่ระบบ การเกษตรชลประทานนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจวิธีการ ปฏิบัติเท่าที่ควร ทำให้ปริมาณน้ำเท่าที่ได้มาต้องสูญเสียไปเป็น อันมาก 3. การสร้างโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในแบบที่เป็นแอนกประสงค์ ซึ่งต้องใช้น้ำเพื่อการชลประทาน การป้องกันอุทกภัย และการ ผลิตพลังงานไฟฟ้าพร้อมกัน ย่อมเป็นการแย่งกันใช้น้ำ 4. นอกจากนั้นการพัฒนาแหล่งน้ำยังไม่ประสานกัน โครงการ ขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินมากมีปัญหาหลายประการ ทำให้ต้องขยาย เวลาการก่อสร้างออกไปเป็นเวลานานกว่าจะเสร็จสมบูรณ์ทำให้ ได้ผลช้าและไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นหนักในการเร่งการก่อสร้างเพิ่มเติมตามโครงการชลประทาน ต่างๆ ให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบคลองส่งน้ำ และคลองระบายน้ำตลอดจนการสร้างคันและคูน้ำเพื่อ เร่งรัดการเพิ่มผลผลิต และการขยายเนื้อที่เพาะปลูก 2. ครั้ง ในเขตชลประทานสำหรับโครงการชลประทานใหม่ ขนาดใหญ่ให้พิจารณาการก่อสร้างไว้ก่อน 2. เร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภคในเขตที่ขาดแคลนน้ำ 3. เร่งรัดการเกษตรชลประทาน โดยให้ความสำคัญแก่การ พัฒนาระบบส่งน้ำให้สมบูรณ์ 4. การจัดการและการใช้น้ำ 5. การจัดทำแผนแม่บท การพัฒนาทรัพยากรน้ำ (Master Plan) ที่พิจารณาทุกกลุ่มน้ำมาพิจารณาพร้อมกัน 6. งานชลประทานราษฎร์ ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นี้ จะ เน้นหนักในด้านการชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโครงการที่ ให้ผลถึงมือเกษตรกรโดยตรงและรวดเร็ว <p>นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 3 มีความเชื่อมโยงในการก่อสร้างแหล่งน้ำ ขนาดใหญ่เพื่อการเกษตรและการปลูกพืชสองครั้งในเขต กลุ่มน้ำเจ้าพระยา งานชลประทานราษฎร์กับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 นโยบายเพิ่มเติมที่สำคัญคือ <i>“การจัดทำแผน แม่บท การพัฒนากลุ่มน้ำทุกกลุ่มน้ำมาพิจารณาพร้อมกัน แทนการพัฒนาทุกน้ำใดกลุ่มน้ำหนึ่ง”</i> รวมทั้งการพัฒนา แหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร และการอุปโภคบริโภค อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาฉบับนี้ ไม่มีการกำหนดนโยบาย การเก็บค่าน้ำชลประทานจากเกษตรกรตามที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 แต่อย่างใด</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 35 นรม : ม.ร.ว เสนีย์ ปราโมช (15 ก.พ 2518 – 6 มี.ค 2518)</p> <p>รัฐบาลจะเร่งดำเนินการ ชลประทานขนาดเล็กและ ชลประทานย่อย โครงการ ชลประทานขนาดใหญ่เฉพาะที่ กำลังดำเนินการอยู่เพื่อให้แล้ว เร็งโดยเร็ว</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 36 นรม: ม.ร.ว คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค 2518 – 12 มี.ค 2519)</p> <p>จัดสรรเงินงบประมาณมอบหมาย ให้สภาตำบลใช้แรงงานในท้องถิ่น ชุด คู คลอง ทำฝายเก็บน้ำ โดยเฉพาะในเขตอีสานภาคใต้ และที่ราบภาคกลาง</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 37 นรม.: ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย 2519 – 25 ก.ย 2519)</p> <p>เร่งดำเนินการโครงการ ชลประทานขนาดเล็ก ให้ แพรหลายทั่วประเทศในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งขาด แคลนน้ำจะพัฒนาการ ชลประทานและคลองส่งน้ำให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น</p>	<p>มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และ 2 ได้ กู้เงินจากธนาคารโลกมา พัฒนาการเกษตรชลประทานใน กลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน และยืม เงินจากธนาคารพัฒนาเอเชียมา ปรับปรุงโครงการหนองหวาย มี การปรับปรุงการประปานคร หลวงโดยใช้เงินกู้จากธนาคารโลก เช่นเดียวกัน จัดทำโครงการ ป้องกันอุทกภัยจังหวัดอุดรธานี เริ่มต้น การเรียน การสอน สิ่งแวดล้อมระดับ ปริญญาโท และ มี การ ประ กาศ ใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 ซึ่งมีผลต่อการกำหนดขนาดของ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในเวลา ต่อมา</p> <p>มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) 3 แห่ง คือ (1) เขื่อนศรีนครินทร์ (2) เขื่อนแม่จันทน์สมบูรณ์ชล (3) โครงการห้วยหลวง</p>	<p>นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและ การดำเนินการ มีความสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ และ นโยบาย ที่ คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา ใน เรื่องการก่อสร้างระบบชลประทาน การพัฒนาแหล่งน้ำ การส่งน้ำถึงมือ เกษตรกร</p> <p>นโยบายที่ เพิ่ม เต็ม ของ คณะรัฐมนตรีคือเร่งรัดการพัฒนา แหล่งน้ำบาดาลทั้งเพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภค นโยบายที่ สำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือ การ ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม โดยเริ่ม การเรียนการสอนหลักสูตร สิ่งแวดล้อม และ ประกาศ ใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518</p> <p>ส่วนนโยบายที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนาฉบับที่ 1 ที่ไม่ได้ ดำเนินการคือการเก็บค่าน้ำ ชลประทานจากเกษตรกร และ นโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 แต่ไม่ได้ดำเนินการคือ การจัดทำแผนแม่บท และการ พัฒนาทรัพยากรน้ำเป็นกลุ่มน้ำ</p>

ตารางที่ 16-8 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 4	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>1. ขาดแผนและนโยบายส่วนรวมเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรแหล่งน้ำ ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติในระยะที่แล้วๆ มา ยังไม่ได้มีการกำหนดนโยบายส่วนรวมสำหรับการใช้ การพัฒนา และการบำรุงรักษาแหล่งน้ำสำหรับประเทศไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน</p> <p>2. ขาดการสำรวจแหล่งน้ำที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นประโยชน์ การวางแผนพัฒนาในปัจจุบัน ยังไม่มีการสำรวจที่แน่นอนถึงปริมาณน้ำ แหล่งน้ำทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศ และปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ในแต่ละสาขาทั้งในปัจจุบันและอนาคต</p> <p>3. ขาดแนวนโยบายระยะยาวเพื่อแก้ปัญหาความแห้งแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประสบวิกฤตการณ์ทางธรรมชาติฝนแล้งและทิ้งช่วงเป็นประจำเกือบทุกปีมาโดยตลอดเป็นผลเสียหายแก่การเพาะปลูกและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านชาวไร่ ในภาคดังกล่าว</p> <p>4. ความเสื่อมโทรมและเน่าเสียของแหล่งน้ำ การขาดแผนบำรุงรักษาแหล่งน้ำ ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมและเน่าเสียของแหล่งน้ำโดยทั่วไป</p> <p>5. ขาดมาตรการควบคุมการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับขีดจำกัดของการพัฒนาแหล่งน้ำ</p> <p>6. การใช้น้ำอย่างไม่ประหยัด ขณะที่ประชากรบางส่วนมีน้ำกินน้ำใช้อย่างอุดมสมบูรณ์และใช้น้ำอย่างไม่ประหยัด ก็มีประชากรอีกเป็นจำนวนมากที่อยู่ในชนบทมีปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง</p>	<p>1. ให้ความสำคัญต่อการผลิตทางการเกษตร โดยการพัฒนาโครงการเจ้าพระยาตอนบน และการชลประทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>2. มีการกำหนดมาตรการให้มีหน่วยงานกลางในระดับสูง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำ ทั้งการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำ วางแผนการใช้ การพัฒนา คัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของโครงการวางแผนควบคุมการใช้</p> <p>3. ปรับปรุงกฎหมายเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำตามลุ่มน้ำต่างๆ ก่อนดำเนินการให้ศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อสร้าง</p> <p>4. ศึกษาและสำรวจเพื่อวางแผนการบรรเทาอุทกภัย</p> <p>5. วางแผนการช่วยเหลือเกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ยังคงมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนา ฉบับที่ 1-3 ในด้านการชลประทาน โดยเฉพาะในโครงการเจ้าพระยาตอนบนและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นโยบายที่กำหนดเพิ่มเติมคือ การกำหนดให้มีหน่วยงานกลางในระดับสูง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ จัดลำดับความสำคัญในการคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินการรวมทั้งการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการ และการสำรวจเพื่อวางแผนบรรเทาอุทกภัย</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 39 นรม.: นาย ธาณินทร์ กรีวิเชียร (8 ต.ค. 2519 – 20 ต.ค. 2520) จัดให้มีชลประทานขนาดเล็กให้ทั่วถึงทุกท้องที่</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 40 นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 -12 พ.ค. 2522) เร่งรัดพัฒนางานชลประทานและแหล่งน้ำ</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 41 นรม. พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนันทน์ (12 พ.ย. 2522 - 29 ก.พ. 2523) เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำทุกขนาดในพื้นที่เพาะปลูกที่แห้งแล้ง โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นหนักโครงการชลประทานขนาดเล็กที่จะถึงมือประชาชน โดยตรงรวมทั้งการป้องกันน้ำท่วม ตลอดจนการอนุรักษ์แหล่งน้ำต่างๆ ให้รักษาไว้ได้เป็นการถาวร</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 42 นรม. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524) แก้ไขปัญหาความแห้งแล้งโดยการปรับแผนการปล่อยน้ำจากเขื่อน ระดมการใช้เครื่องสูบน้ำจากแม่น้ำใหญ่ทุกสาย ทำฝนเทียม ควบคู่ไปกับการสร้างอ่าง หรือแหล่งเก็บน้ำอย่างรวดเร็ว”</p> <p>นโยบายที่รัฐบาลคณะที่ 38 คณะที่ 39 คณะที่ 40 และคณะที่ 41 แถลงต่อรัฐสภา ได้เน้นการพัฒนาการชลประทานและแหล่งน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลคณะต่างๆ ที่นำมา และสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ทุกฉบับที่ผ่านมา ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 42 นั้น ได้เน้นการแก้ไขปัญหาความแห้งแล้ง ซึ่งมีสาเหตุจากวิกฤติภัยแล้งอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2524</p>	<p>ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ นอกจากมีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างต่อเนื่องแล้ว ได้เริ่มการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ เช่น บึงบอระเพ็ด กว๊านพะเยา และหนองหาน การพัฒนาน้ำบาดาล เช่น โครงการพัฒนาน้ำใต้ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย ดำเนินการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเพื่อการเกษตร การจัดทำแก้มลิงเพื่ออุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ การแก้ไขคุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลอง ในเขตจังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี เริ่มต้นให้มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการอ่างเก็บน้ำที่มีขนาด 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไปหรือโครงการชลประทานที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 80,000 ไร่ขึ้นไป รวมทั้งการพัฒนาการเกษตรในลุ่มเจ้าพระยาตอนบน แม่กลองและน้ำอูน มีการเตรียมการและช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติจากภัยแล้ง และอุทกภัย ตลอดจนการจัดตั้งคณะกรรมการและศูนย์ประสานงาน และเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขึ้น</p>	<p>นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาทั้ง 4 คณะในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ และการขยายการชลประทาน การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ การจัดตั้งคณะกรรมการระดับนโยบาย และจัดตั้งศูนย์ประสานงานและเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำ การแก้ไขคุณภาพน้ำ รวมทั้งดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ในปี พ.ศ. 2523-2524 ได้เกิดภัยแล้งส่งผลให้ปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและสิริกิติล้นน้อยมาก และในขณะนั้นแหล่งพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญจากเขื่อนภูมิพล</p>

ตารางที่ 16-8 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบายในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 4	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
			<p>ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) 6 แห่ง ดังนี้ (1) เขื่อนบางลาง (2) เขื่อนวชิราลงกรณ์ (3) เขื่อนลำนางรอง (4) เขื่อนลำแซะ (5) อ่างเก็บน้ำลำมูลบน (6) อ่างเก็บน้ำแม่กวง</p>	<p>และสิริกิติ์ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติหยุดการออกอากาศของโทรทัศน์ทุกช่องในช่วงเวลา 18.00-20.00 น. เพื่อประหยัดน้ำจนเหตุการณ์เข้าสู่ปกติ และได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจในภาวะฝนแล้งขึ้นดำเนินการ ซึ่งมีการมาปฏิบัติในรัฐบาลคณะต่างๆ ในเวลาต่อมาเมื่อเกิดปัญหาภัยแล้ง</p> <p>ส่วนนโยบายการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2524 ให้วางหลักเกณฑ์การเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1-3</p>

ตารางที่ 16-9 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 5	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>ปัญหาการใช้แหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน ปรากฏว่าเขตชลประทานที่มีอยู่ประมาณ 16 ล้านไร่ ยังไม่นำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อการเพาะปลูกครั้งที่สอง เนื่องจากระบบการส่งน้ำยังไม่สมบูรณ์ และขาดการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ และการใช้น้ำในพื้นที่เขตชลประทานยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ประหยัดเท่าที่ควร นอกจากนี้ การบริหารพัฒนาแหล่งน้ำยังกระจุกตัวอยู่หลายหน่วยราชการ ซึ่งควรจะเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาแหล่งน้ำด้วย ปัญหามลพิษซึ่งมีความรุนแรงมากในแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำท่าจีน และปัญหาการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย ฉะนั้น หากไม่ได้รับการพัฒนาการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกและการประมงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้ว จะทำให้แนวโน้มการผลิตด้านประมงและพืชไม่สามรถจะเพิ่มขึ้นได้อย่างที่แล้วมา</p>	<p>การพัฒนาแหล่งน้ำในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ได้เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยกำหนดมาตรการพัฒนาไว้ 7 ประการ คือ (1) เร่งปรับปรุงและขยายพื้นที่ในเขตชลประทานที่มีอยู่เดิม ให้ใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ (2) เร่งดำเนินการพัฒนาลุ่มน้ำที่ยังไม่มีการพัฒนามากนักมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น (3) เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายออกนอกเขตชลประทาน (4) สืบสวนเพื่อวางแผนผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้ามาเพิ่มเติม (5) ดำเนินการเก็บค่าน้ำจากพื้นที่ในเขตชลประทาน (6) ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกลไกการบริหารงานของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำ และ (7) อนุรักษ์และรักษาคุณภาพของแหล่งน้ำมิให้เกิดมลพิษ</p> <p>นโยบายที่กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ยังคงมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 4 เรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน แต่เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการผันน้ำจากแม่น้ำโขง การเก็บค่าน้ำจากพื้นที่ในเขตชลประทาน และการยึดพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหลักในการพัฒนา ตลอดจนการอนุรักษ์และรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ</p> <p>นโยบายที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 คือ การดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกลไกการบริหารงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำ</p>	<p>รัฐบาลที่ 43 นรม.: พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (30 เม.ย. 26 – 5 ส.ค. 2529) ช่วยเหลือเกษตรกรในท้องที่ที่แห้งแล้งโดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำในระดับไร่นาอย่างกว้างขวาง</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 44 นรม.: พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (5 ส.ค. 2529 -30 ก.ย.2529) ปรับปรุงการบริหารและการจัดการทรัพยากรที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และ ประมงให้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์</p> <p>สาระสำคัญจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ทั้งรัฐบาลคณะที่ 43 และคณะที่ 44 ได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำในระดับไร่นา และการจัดการทรัพยากรน้ำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์</p>	<p>มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งงบประมาณบำรุงรักษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก มีการพัฒนาน้ำใต้ดินที่จังหวัดสุโขทัย แต่ได้มีการประกาศเขตควบคุมวิกฤติน้ำบาดาลและแผ่นดินทรุด ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ เนื่องจากมีน้ำประปาเข้าไม่ถึง มีการโอนกิจการประปาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล ไปสังกัดการประปาส่วนภูมิภาค จัดหาน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมบริเวณถนนปู่เจ้าสมิงพรายและนิคมอุตสาหกรรมบางปู มีการกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาโครงการเกษตรชลประทานน้ำพอง ระยะที่ 2 มีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้งและอุทกภัย เริ่มต้นการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำ ปิง-วัง รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติ</p> <p>มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม.ขึ้นไป) คือ เขื่อนรัชชประภา</p>	<p>นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาทั้ง 2 คณะ ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทานเพื่อการอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม และการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยจัดตั้งคณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติ มีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของแม่น้ำปิงและวัง ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 3 มีการเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ได้เริ่มจัดตั้งโครงการผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งการประกาศทางน้ำชลประทานที่จะเรียกเก็บค่าน้ำชลประทาน</p> <p>นโยบายที่ไม่สามารถดำเนินการได้คือการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกร และการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน (เขื่อนน้ำโจน)</p>

ตารางที่ 16-10 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 6	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>1. ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรได้เพิ่มขึ้นมากซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของจำนวนประชากร ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำและเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำเพื่อผลประโยชน์ต่างๆ รวมทั้งความขัดแย้งด้านการพัฒนาและอนุรักษ์</p> <p>2. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้ดำเนินการในพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นส่วนมากแล้ว แต่ยังมีขาดระบบการบริหารและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนโครงการต่อเติมที่เหมาะสม ทำให้มีการใช้ประโยชน์น้ำที่จัดสรรเพื่อการเกษตรของโครงการชลประทานขนาดใหญ่เพียงร้อยละ 15 ทั้งๆ ที่ควรจะใช้ได้ตามศักยภาพในปริมาณ ร้อยละ 60-70 ของปริมาณน้ำที่จัดสรรเพื่อการนี้</p> <p>3. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานยังไม่ทั่วถึง และคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ยังไม่ถูกสุขลักษณะ ประมาณว่าในปี 2526 ประชาชนในชนบทร้อยละ 85 ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 15 ได้รับการบริการจากแหล่งน้ำที่ถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการใช้น้ำบาดาลเพื่อการอุปโภคบริโภคและอุตสาหกรรมในปริมาณที่มาก จนทำให้ระดับน้ำบาดาลลดลงปีละ 2-4 เมตร และก่อให้เกิดปัญหาแผ่นดินทรุดในบางพื้นที่เป็นอัตราสูงถึง 10 เซนติเมตรต่อปี</p>	<p>การพัฒนาแหล่งน้ำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ มีนโยบายและมาตรการ 6 ประการ คือ (1) สนับสนุนให้มีการประสานการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ (2) สนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง (3) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการยังชีพขั้นพื้นฐานให้กระจายอย่างทั่วถึง รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดินในบริเวณที่มีศักยภาพ (4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำในบริเวณทรัพยากรแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรม (5) สนับสนุนให้องค์กรราษฎร เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการแหล่งน้ำ และ (6) สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรแหล่งน้ำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน</p> <p>นโยบายน้ำในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดการวางแผนในการพัฒนา ซึ่งเกิดจากปัญหาความขัดแย้งในการพัฒนาทรัพยากรน้ำ นโยบายที่มีส่วนที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา คือ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก และการพัฒนาน้ำบาดาล การพัฒนาอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ เพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง นโยบายที่เพิ่มเติมคือ สนับสนุนให้องค์กรราษฎร เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 45 นรม.: พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 – 9 ธ.ค. 2533) ปรับปรุงระบบการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำ รวมทั้งการอนุรักษ์</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 46 นรม.: พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (9 ธ.ค. 2533 – 23 ก.พ. 2534) ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยเน้นการขุดลอก คลองหนองและบึงธรรมชาติ เพื่อให้สามารถปลูกพืชในฤดูแล้งได้</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 47 นรม.: นายอานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 – 7 เม.ย. 2535) บรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรอันเนื่องมาจากฝนแล้ง ฝ่ายการจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการจัดน้ำกิน น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตรกรรม</p>	<p>ผลจากนโยบายน้ำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมา รวมทั้งการจัดหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล รวมทั้งการผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่กลองไปยังลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อการประปาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ประปาเมืองพัทยาและเทศบาลอำเภอหัวหิน ตลอดจนเร่งรัดระบบประปาชนบท ในด้านการพัฒนาการเกษตรชลประทานได้มีการศึกษาโครงการกระจายการผลิตในเขตชลประทานราษฎรภาคเหนือ มีการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติทั้งภัยแล้งและอุทกภัย ได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2534 เป็นปีขจัดน้ำเสีย และมีการจัดทำระบบกำจัดน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร และที่รังสิต ปทุมธานี เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา และสกลนคร มีการกำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำ ยม-น่าน ผลจากนโยบายที่สำคัญ คือ การจัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กทช.) เป็นองค์กรสูงสุด ในการกำหนดนโยบาย</p>	<p>นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และนโยบายจากการแถลงของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยการวางระบบกำจัดน้ำเสียที่จังหวัดปทุมธานี คลองผดุงกรุงเกษม และที่จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา และสกลนคร รวมทั้งในกรุงเทพมหานคร มีการกำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำมูล-ชี รวมทั้งการปรับปรุงระบบบริหาร ส่วนในเรื่องการพัฒนา ระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2530 ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการก่อสร้างแหล่งน้ำส่งข้อมูลแหล่งน้ำขนาดต่างๆ ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติรวบรวม</p> <p>อย่างไรก็ตาม ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ถึงแม้จะมีการกำหนดให้ มีองค์กรราษฎร เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำก็ตาม แต่ได้มี</p>

ตารางที่ 16-10 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 6	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
			<p>และแผนงานด้านการพัฒนาทรัพยากรน้ำของประเทศ รวมทั้งจัดตั้ง สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี</p> <p>อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ ได้เริ่มมีการต่อต้านโครงการเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรีและโครงการเขื่อนแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จนรัฐบาลได้มีการชะลอโครงการออกไป</p> <p>มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) ดังนี้ (1) เขื่อนทับเสลา (2) เขื่อนหนองปลาไหล (3) เขื่อนกุมภวาปี (4) เขื่อนปากมูล</p>	<p>การต่อต้านการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ จากนักวิชาการและราษฎร ในท้องที่ที่จะก่อสร้าง เช่น เขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เขื่อนแก่งเสือเต้น จังหวัดแพร่ จนไม่สามารถก่อสร้างได้ รวมทั้งเขื่อนปากมูลที่มีการต่อต้านตั้งแต่เริ่มก่อสร้างจนแล้วเสร็จ ก็ยังมีปัญหาในการเปิดปิดประตูน้ำ ในเรื่องนี้ไม่มีนโยบายในการแถลงของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาแต่อย่างใด นโยบายดังกล่าวนี้มีจากมติคณะรัฐมนตรีที่มอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการ</p> <p>นอกจากนี้ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ยังไม่มีเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรแต่อย่างใด</p>

ตารางที่ 16-11 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนา ฉบับที่ 7	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อ รัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและ การดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของ นโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>“ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ผ่านมาได้มีการระดมใช้ ทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ประมง และแร่ อย่างสิ้นเปลืองและไม่ประหยัด ซึ่งยังผลให้ เกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และเริ่มส่ง ผลกระทบต่อการทำมาหากินของประชาชนใน ชนบทซึ่งต้องพึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้เป็นหลักในการ ยังชีพอยู่แล้ว ผลกระทบดังกล่าวทำให้การแก้ปัญหา ความยากจนในชนบทยืดเยื้อและลำบากมากขึ้น นอกจากนี้การบุกรุกทำลายป่า ยังส่งผลให้เกิดการ สูญเสียพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่มีค่าของประเทศไทย ” และปัญหาของทรัพยากรแหล่งน้ำโดยตรงดังนี้</p> <p>“ทรัพยากรแหล่งน้ำ มีจำกัดและมีความขัดแย้ง ในการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการอุตสาหกรรมและอื่นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้มีความต้องการใช้น้ำนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นมาก ประกอบกับการบริหารและจัดหาน้ำยังไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร”</p>	<p>การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ มีเป้าหมายให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำทั่วประเทศ โดยมีนโยบายและมาตรการ 9 ประการ คือ (1) จัดทำแผนงานจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนา แหล่งน้ำทุกประเภทในรูปของกลุ่มโครงการอย่างเป็น ระบบลุ่มน้ำที่สอดคล้องกับ สภาพของปัญหา(2) กำหนดให้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางมีการ พิจารณาถึงความเหมาะสมด้านอุทกศาสตร์ สภาพ ภูมิศาสตร์ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (3) ให้มีการ จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่ กระจายออกไปอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยเน้นพื้นที่ฝนตกน้อยกว่าปกติ และพื้นที่นอกเขต ชลประทาน (4) จัดรูปแบบการบริหารและจัดการ โครงการแหล่งน้ำ โดยให้องค์กรประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการบริหารและบำรุงรักษาโครงการ และให้ หน่วยงานของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านวิชาการ (5) เร่งรัด ให้มีการจัดตั้งองค์กรระดับชาติ โดยมีกฎหมายรองรับ (6) กำหนดแผนงานเพื่อการจัดหาแหล่งน้ำดิบสำหรับการ ประปาและจัดทำมาตรการควบคุมคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ ต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน (7) สนับสนุนให้ มีการศึกษาในชั้นรายละเอียดเรื่องศักยภาพของแหล่งน้ำ บาดาลทั่วประเทศ และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา ทรัพยากรน้ำบาดาล (8) สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูล แหล่งน้ำ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและการกำหนด นโยบายจัดสรรน้ำ ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย (9) ปรับปรุงอัตราค่าใช้น้ำจากการชลประทานที่เก็บจากภาค เกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรให้เหมาะสมตามปริมาณ</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 48 นรม.: พลเอก สุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 35 – 10 มิ.ย. 35) ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนา แหล่งน้ำ สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทใน การจัดน้ำเพื่ออุตสาหกรรม เก็บค่าธรรมเนียม การใช้น้ำที่มีใช้เพื่อการเกษตรในอัตราที่ เหมาะสม รวมทั้งการแก้ไขปัญหายั่งยืนโดย การพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล การปฏิบัติการฝน หลวง การขุดคลอง หนอง บึง</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 49 นรม : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 35 – 22 ก.ย. 35) เร่งรัดโครงการจัดหาน้ำสะอาดให้ทั่วถึงทุก หมู่บ้าน</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 50 นรม : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 – 13 ก.ค. 2538) เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำใน ไร่นา ตลอดจนการกระจายการก่อสร้างแหล่ง น้ำขนาดเล็ก พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำในลุ่มน้ำ ต่างๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อ การอุปโภคบริโภค และการเกษตรกรรม ใน ระยะยาวจะนำทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำ นานาชาติเข้ามาใช้ประโยชน์ตามสิทธิที่ ประเทศไทยพึงมี รวมทั้งปรับปรุงการบริหาร การใช้น้ำชลประทานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p>	<p>ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ ยังคงมีการ ก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้มีการ จัดทำโครงการแหล่งน้ำใน ไร่-นา ปรับปรุงและขยายกิจการ อุปโภคบริโภค ได้มีการอนุรักษ์ แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาฝั่ง ตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา มี การขยายเขตควบคุมวิกฤติการณ์ น้ำบาดาลและแผ่นดินทรุดเพิ่มใน จังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร รวมทั้งการปรับราคาน้ำบาดาลให้ ใกล้เคียงกับน้ำประปา แต่มีการขุด เจาะ บ่อ บาดาล ระดับน้ำตื้น (บ่อดอก) เพื่อการเกษตรจำนวน 50,000 บ่อ ในพื้นที่ภาคกลาง จัดหาน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมใน พื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันตก มีการ เตรียมการช่วยเหลือราษฎรที่ ประสบภัยพิบัติทั้งภัยแล้งและ อุทกภัย ได้มีการจัดตั้งองค์การน้ำ เสียเป็นรัฐวิสาหกิจใน พ.ศ. 2538 เพื่อดำเนินการบำบัดน้ำเสีย ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำต่อรัฐบาล โดย คณะกรรมการทรัพยากรน้ำ</p>	<p>นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและ การดำเนินการ มีความสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 7 และนโยบายจาก การแถลงของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ในเรื่องการจัดหาน้ำโดยการพัฒนาแหล่ง น้ำขนาดต่างๆ การขยายการชลประทาน การพัฒนาบ่อน้ำบาดาล ทั้งเพื่อการเกษตร และการอุปโภคบริโภค การแก้ไข คุณภาพน้ำที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ตั้งแต่ฉบับที่ 2 เป็นต้นมา มีการ ดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์กร ระดับชาติที่มีกฎหมายรองรับ 2 เรื่อง คือ (1) ไ ต่ ม้ กั ร เสน อ ร ่าง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ในปี พ.ศ. 2536 แต่ได้มีการถอน เรื่องออกจากการพิจารณาของ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2537 และ (2) สถาปแทนราษฎรได้ เสนอร่าง พ.ร.บ. ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอ ให้มีการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำ ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนา ฯ ฉบับนี้ แต่การเสนอดังกล่าวนี้อาจไม่มี ผลในทางปฏิบัติ</p>

ตารางที่ 16-11 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 7	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
	<p>การใช้และคำนึงถึงสิทธิการใช้น้ำ นโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ ที่ผ่านมา ในการบริหารจัดการทรัพยากรในระดับลุ่มน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 1 และการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 4 การพัฒนาน้ำบาดาลที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 2</p> <p>การจัดทำระบบข้อมูลแหล่งน้ำ และแผนการใช้องค์รภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและบำรุงรักษาโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 6</p> <p>นโยบายที่เพิ่มเติมคือการเร่งรัดการจัดตั้งองค์กรระดับชาติโดยมีกฎหมายรองรับ ซึ่งเคยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางระดับสูงในแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 และให้จัดทำแผนงานจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาแหล่งน้ำทุกประเภทในรูปของกลุ่มโครงการต่างๆ อย่างเป็นระบบลุ่มน้ำตามสภาพของปัญหา</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 51 นรม : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 – 25 พ.ย. 2539)</p> <p>จัดหาน้ำให้มีเพียงพอสำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ด้วยการพัฒนาแหล่งน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ ก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และที่กักเก็บน้ำตามความเหมาะสมและจำเป็น ตลอดจนร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการนำทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำนานาชาติมาใช้ประโยชน์รวมทั้งพัฒนาระบบชลประทานให้ทั่วถึงควบคู่กับการปรับปรุงระบบการบริหารการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p> <p>สาระสำคัญจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐทั้ง 4 คณะ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7</p> <p>ในเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดต่างๆ การจัดหา น้ำอุปโภคบริโภค และการอนุรักษ์ การเก็บค่าน้ำที่มีใช้เพื่อการเกษตรของรัฐบาลคณะที่ 48 ปรับปรุงการบริหารการใช้น้ำ แต่ไม่มีนโยบายการให้องค์รภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร รวมทั้งการจัดตั้งองค์กรระดับชาติ นอกจากนี้มีความต่อเนื่องกับนโยบายของรัฐบาลคณะที่ผ่านมามาในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค การแก้ไขปัญหายแล้ง การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ และการชลประทาน นโยบายน้ำที่สอดคล้องกันระหว่างรัฐบาลคณะที่ 48 คณะที่ 49 และคณะที่ 50 คือการนำแหล่งน้ำนานาชาติเข้ามาใช้ในประเทศไทย</p>	<p>แห่งชาติ แต่ได้มีการถอนออกจากการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี</p> <p>รวมทั้งสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอให้มีการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำ แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีการร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล จึงได้มีการจ่ายเงิน “ค่าชดเชยอาชีพประมง” ในปี 2540 สมัชชาคนจนได้มีการต่อต้านโครงการเขื่อนขนาดใหญ่หลายแห่ง เช่น เขื่อนท่าแซะ-รับร้อ โปรงขุนเพชรและแก่ง เสือเต้น</p> <p>มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) 2 แห่ง คือ (1) เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (2) อ่างเก็บน้ำคลองสิียด</p>	<p>อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ได้มีการร้องเรียนจากราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล ในการทำอาชีพประมง ซึ่งรัฐบาลได้จ่าย “ค่าชดเชยอาชีพประมง” ให้เป็นกรณีแรกของประเทศไทย</p> <p>นโยบายที่ไม่สามารถดำเนินการได้คือการเก็บค่าน้ำชลประทานภาคเกษตรกรรม ที่กำหนดมาจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 รวมทั้งการนำแหล่งน้ำนานาชาติเข้ามาใช้ในประเทศไทย ซึ่งกำหนดไว้ในนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 48 และคณะที่ 50</p>

ตารางที่ 16-12 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบายผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 8	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ประชาชาติและยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนโดยขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่จำกัด ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ร่อยหรอและเสื่อมโทรมลง มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สร้างปัญหาความขัดแย้งในสังคมอันเกิดจากการแย่งใช้ประโยชน์ทรัพยากร และเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงติดตามมา ในขณะที่เดียวกันการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนเมืองโดยปราศจากการดูแลรักษาสภาวะแวดล้อมเท่าที่ควรได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อคนและชุมชนมากที่สุด</p>	<p>การพัฒนาทรัพยากรน้ำในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ได้เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนองความต้องการของประชาชน การดูแลคุณภาพน้ำและมลพิษทางน้ำและการระบายน้ำ โดยดำเนินการ 5 ประการ ดังนี้ (1) ให้มีกลไกในการกำกับ ดูแล และประสานการพัฒนาทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำโดยมีกฎหมายรองรับ (2) จัดระบบการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรน้ำระหว่างการใช้ในกิจการต่างๆ อย่างเหมาะสม (3) ให้มีการจัดเก็บค่าน้ำดิบทั้งเพื่อการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และอุปโภคบริโภค (4) ปรับปรุงระบบส่งและจ่ายน้ำเพื่อการชลประทาน และการอุปโภคบริโภคในชุมชนเพื่อลดการรั่วไหลของน้ำ (5) รมรงค์และเผยแพร่ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ</p> <p>นโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ ที่ผ่านมาในการตั้งกลไกในการกำกับ ดูแล และประสานในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับ ลุ่มน้ำ การพัฒนาทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ โดยมีกฎหมายรองรับ การเก็บค่าน้ำดิบทั้งเพื่อการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรซึ่งเริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1</p> <p>นโยบายที่เพิ่มเติมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ คือการปรับปรุงระบบส่งน้ำเพื่อการชลประทาน การจัดสรรน้ำระหว่างกิจกรรมต่างๆ และการรณรงค์ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 52 นรม.: พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย.2539 – 9 พ.ย. 2540) จัดทำขึ้นเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ให้เพียงพอและทั่วถึงและจัดทำแผนแม่บทการชลประทานเพื่อวางแผนการจัดหาน้ำให้แก่เกษตรกรระยะยาว</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 53 นรม.: นายชวน หลีกภัย (14 พ.ย. 2540-17 ก.พ. 2544) เร่งรัดพัฒนาระบบชลประทานให้เชื่อมโยงครบตามแผนที่อยู่ รวมทั้งการอนุรักษ์ ควบคุม ดูแล แหล่งน้ำ มิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ควบคุมคุณภาพน้ำอย่างเคร่งครัด และบำบัดน้ำเสียก่อนระบายลงสู่ลำน้ำธรรมชาติ ส่งเสริมให้มีการร่วมทุนของรัฐและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวม</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 54 นรม.: พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 – 30 ก.ย. 2544) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทุกระดับให้เหมาะสมต่อระบบการผลิตและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่ ในการฟื้นฟูอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำและลุ่มน้ำแหล่งเก็บกักน้ำ คูคลองส่งน้ำ คุณภาพน้ำและชลประทาน ระบบท่อ รวมทั้งควบคุมดูแลการใช้น้ำผิวดินและน้ำใต้ดินให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่</p>	<p>มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้มีส่วนที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านๆ มา คือ การพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ (1) อ่างเก็บน้ำประแสร์ และ (2) เขื่อนขุนด่านปราการชล เรื่องคุณภาพน้ำมีการจัดตั้งองค์การน้ำเสีย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนและลุ่มน้ำแม่ปิงตอนล่าง อนุกรรมการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2540 และอีกฉบับหนึ่ง เสนอโดยสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2542 โดยร่างฉบับนี้เสนอให้จัดตั้ง “กระทรวงทรัพยากรน้ำ” แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ ทั้ง 2 ฉบับ ในปี 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการกู้เงินเพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บค่าน้ำรวมอยู่ด้วย แต่มีการคัดค้านจากนักการเมือง และเกษตรกรจึงได้ตัดข้อความเรื่องเก็บค่าน้ำออกในเวลาต่อมา</p>	<p>นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ จากแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา และนโยบายของมติคณะรัฐมนตรีมีความสอดคล้องในเรื่องการจัดหาน้ำเพื่อการเกษตรและพัฒนาระบบชลประทาน คุณภาพน้ำ การเสนอกฎหมายทรัพยากรน้ำ การจัดองค์กรและกลไกในการพัฒนาทรัพยากรน้ำ การจัดการในระบบลุ่มน้ำ</p> <p>นโยบายที่มีเฉพาะรัฐบาลคณะที่ 53 คือการส่งเสริมให้ร่วมทุนของรัฐและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวม” แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ รวมทั้งการเสนอกฎหมายทรัพยากรน้ำที่ดำเนินการในช่วงรัฐบาลคณะที่ 52 และคณะที่ 53 แต่ไม่มีการดำเนินการในช่วงรัฐบาลคณะที่ 54 ตลอดจนไม่มีการเก็บค่าน้ำชลประทานจากภาคเกษตรแต่อย่างใด</p>

ตารางที่ 16- 12 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 8	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง
		<p>สาระสำคัญจากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา นโยบายของรัฐบาล คณะที่ 52 คณะที่ 53 และคณะที่ 54 มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในเรื่องการพัฒนาการชลประทาน แต่ไม่มีนโยบายเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทานจากเกษตรกร รวมทั้งการจัดตั้งกลไกในการบริหารจัดการน้ำโดยมีกฎหมายควบคุมที่กำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 7 และในแผนพัฒนา ฉบับนี้ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลคณะต่างๆ ที่ผ่านมา ในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน นโยบายของรัฐบาลคณะที่ 53 และคณะที่ 54 มีความสอดคล้องกันในเรื่องการอนุรักษ์แหล่งน้ำและต้นน้ำ การควบคุมคุณภาพน้ำ นโยบายที่เพิ่มเติมของรัฐบาลคณะที่ 53 คือการส่งเสริมให้มีการร่วมทุนของรัฐบาลและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวม และนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 54 ให้มีการชลประทานระบบท่อ และเน้นการบริหารจัดการ ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งกรมทรัพยากรน้ำและกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในปี 2545 นั้นมีเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน</p>	<p>ส่วนนโยบายและการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีกับนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภานั้น มีความสอดคล้องในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน การอนุรักษ์คุณภาพน้ำและการแก้ไขคุณภาพน้ำ แต่ไม่มีการดำเนินการเรื่องส่งเสริมให้มีการร่วมทุนของรัฐและเอกชนในการก่อสร้างระบบน้ำเสียรวมตามนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 53</p> <p>ในช่วงรัฐบาลคณะที่ 52 และคณะที่ 53 ได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาคาดการณ์การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นติดตามเชื่อนที่ยังไม่ได้ก่อสร้าง 4 เชื่อน คือ เชื่อนแก่งเสือเต้น เชื่อนรับร่อ เชื่อนลำโดมใหญ่ และเชื่อนโปร่งขุนเพชร ขึ้นดำเนินการ รัฐบาลได้แก้ไขปัญหามาให้ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนสิรินธร (เขื่อนลำโดมน้อย) ซึ่งเกิดจากการที่ได้รับที่ดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร โดยมีหลักการว่า ถ้าหาที่ดินที่เหมาะสมต่อการเกษตรให้ไม่ได้ ให้จ่ายเป็นค่าชดเชยไร่ละ 32,000 บาท</p>	<p>อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมหลายเรื่อง เช่น การกำหนดพื้นที่ชุ่มน้ำ การจัดทำแผนที่เตรียมพร้อมด้านน้ำของสภาความมั่นคงของชาติ</p>

ตารางที่ 16-12 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 8	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง
			<p>นอกจากนี้ มีนโยบาย และการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีที่สำคัญ 2 เรื่อง ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2540 2. การประกาศแผนเตรียมพร้อมด้านน้ำของสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2541 	

ตารางที่ 16-13 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนา ฉบับที่ 9	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อ รัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการ ดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้อง ของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>ผลการพัฒนาประเทศในช่วง 7 แผนที่ผ่านมา พอสรุปได้ว่าประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ต่อปี ขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ประโยชน์อย่างสิ้นเปลือง และเมื่อร่อยหรอลงก็นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งเชิงทรัพยากรส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง จึงนำไปสู่ข้อสรุปผลการพัฒนาที่ว่า แม้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับดี แต่สังคมมีปัญหา และการพัฒนาไม่ยั่งยืน และระบุปัญหาในภาพรวมของการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ดังนี้</p> <p>ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทรัพยากรน้ำเกิดปัญหาความขาดแคลน การใช้สารเคมีทางการเกษตรมากขึ้นส่งผลต่อคุณภาพน้ำและดิน อีกทั้งการนำทรัพยากรแร่มาใช้โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ได้ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในหลายพื้นที่</p>	<p>การพัฒนาทรัพยากรน้ำในแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ได้เน้นให้ความสำคัญกับการปรับกลไกและกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นระบบการบริหารงานที่โปร่งใสและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน มีการสนับสนุนการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม โดย (1) บริหารจัดการแหล่งน้ำที่มีอยู่ ให้มีการนำมาใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม การผลิต การบริโภค อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งปรับระบบการผลิตทางการเกษตรไปสู่พืชที่ใช้น้ำน้อย ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ (2) จัดหาแหล่งน้ำอเนกประสงค์โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำโครงการ และให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์มีส่วนร่วมกับการระดมทุน (3) ศึกษาและกำหนดแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำใต้ดินและการใช้ประโยชน์น้ำใต้ดินให้สอดคล้องกับศักยภาพ รวมทั้งสำรวจและติดตามสถานการณ์แผ่นดินทรุดเพื่อประกาศเขตควบคุมการใช้น้ำบาดาล และแก้ปัญหาการลดลงของน้ำ ใต้ดิน (4) ให้มีการเก็บค่าบริการใช้น้ำดิบ โดยเริ่มจากการใช้น้ำเพื่ออุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการประปา ควบคู่กับการรณรงค์และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำและใช้น้ำอย่างคุ้มค่า (5) พัฒนาระบบการพยากรณ์ทรัพยากรน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เฝ้าระวังต่อการแก้ไขปัญหา น้ำขาดแคลน การป้องกันน้ำท่วม และจัดหาน้ำ (6) จัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการในระดับลุ่มน้ำ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการคุณภาพน้ำและการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตพร้อมกับเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการดำเนินการ</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 55 นรม.: พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 44 – 19 ก.ย. 2549) สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำฝายน้ำล้นและฝายชะลอความชุ่มชื้นหรือฝายแม้วตามแนวพระราชดำริ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม รัฐบาลจะลงทุนเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบตามลักษณะกายภาพของกลุ่มน้ำ ตั้งแต่การพัฒนาแหล่ง ต้นน้ำ กลางน้ำ และการกระจายการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง ด้านมลภาวะ รัฐบาลจะเร่งรัดการควบคุมมลพิษจากก๊าซพิษ น้ำเสีย กลิ่นและเสียงที่เกิดจากการผลิตและบริโภค โดยเร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากสังคมเมืองและการผลิตในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม</p>	<p>นโยบายจากมติคณะรัฐมนตรีและดำเนินการ มีส่วนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ 4 ยุทธศาสตร์ คือ (1) การสร้างเสถียรภาพน้ำต้นทุน (2) การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง (3) การพัฒนาและจัดสรรน้ำในพื้นที่ประสบภัยแล้งซ้ำซาก และ (4) การรักษาคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำและสร้างความตระหนักในคุณค่าน้ำ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำมูล และมีการรักษาโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา</p> <p>กรณีแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำใต้ดิน ได้มีการกำหนดอัตราค่าอนุรักษ์น้ำบาดาลเพื่อลดการทรุดตัวของแผ่นดิน มีการพัฒนาระบบการป้องกัน และช่วยเหลือประชาชนในกรณีเกิดอุทกภัย ได้มีการจัดทำระบบ Early Warning การจัดทำน้ำเอนกประสงค์นั้น ในช่วงแผนพัฒนาฯ นี้ มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ (ความจุ 100 ล้าน ลบ.ม ขึ้นไป) มีแห่งเดียวคือเขื่อนก๊วกอหมา ส่วนแหล่งน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นามี</p>	<p>ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นั้น ตั้งแต่การให้ความเห็นชอบกับนโยบายในแผนพัฒนาฉบับนี้ ค่าแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาและนโยบายจากมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งการดำเนินการนั้น เป็นการดำเนินการโดยรัฐบาลคณะที่ 54 และคณะที่ 55 ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีคนเดียวกัน นโยบายทั้ง 3 แหล่ง จึงมีความสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ มิได้มีปรากฏในนโยบายของคณะรัฐมนตรี และมีการดำเนินการแต่อย่างใด รวมทั้งการเก็บค่าน้ำชลประทานจากภาคเกษตรที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1</p>

ตารางที่ 16-13 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 9	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง
			<p>การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเก็บค่าน้ำดิบจากทางน้ำชลประทาน มีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุตสาหกรรมในภาคตะวันออก โดยการขุดเจาะบ่อบาดาลวางท่อจากอ่างเก็บน้ำประแสร์ มายังนิคมอุตสาหกรรม ส่วนน้ำอุปโภคและบริโภคมีการจัดหาในพื้นที่บนเกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เกาะ สมุย และเกาะภูเก็ต การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติทั้งภัยแล้งและอุทกภัย ดำเนินการเช่นเดียวกับช่วงแผนพัฒนาที่ผ่านมา</p> <p>ในส่วนการดำเนินการตามนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภานั้น ได้มีการรณรงค์ก่อสร้างฝายแม้วตามพระราชดำริ “โครงการ 80 พรรษา 80 ฝาย” ในกรณีการควบคุมมลพิษในแหล่งน้ำ และการบำบัดน้ำเสีย ได้มีการนำเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสีย และทั้งการแก้ไขปัญหาเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด</p> <p>ในปี 2545 ได้มีการจัดตั้งกรมทรัพยากรน้ำและกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ตามนโยบายที่รัฐบาลคณะที่ 54 ได้แถลงไว้เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 เรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทุกระดับ</p> <p>อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ซึ่งอยู่ในช่วงของรัฐบาลคณะคณะที่ 54 และคณะที่ 55 ไม่มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ที่เคยดำเนินการมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และ 8 แต่อย่างใด</p> <p>อีกกรณีหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นไม่ปรากฏการดำเนินการที่ชัดเจน และยังคงมีการร้องเรียนจากประชาชนในกรณีการเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล</p>	

ตารางที่ 16-14 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 10	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง
<p>“พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายไปถึง 67,000,000 ไร่ ในช่วง 40 ปี ปัจจุบันเหลือพื้นที่ป่าร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ น้อยกว่าประเทศในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เวียดนาม และต่ำกว่าร้อยละ 40 ซึ่งเป็นระดับที่จะรักษาสมดุลของระบบนิเวศไว้ได้ นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาทั้งน้ำขาดแคลน และความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ สภาวะการขาดแคลนน้ำของประเทศอยู่ในระดับรุนแรงเมื่อเทียบตามเกณฑ์ของ UNESCO มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้นมากอย่างไม่มีการจำกัด ขณะที่การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติม มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งมีการครอบครองใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดกรณีขัดแย้งเชิงน้ำที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น”</p>	<p>การพัฒนาทรัพยากรน้ำในแผนพัฒนาฉบับที่ 10 ได้เน้นการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ เพื่อให้มีน้ำในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมสนองความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่ดีและการผลิตทางเศรษฐกิจที่พอเพียง โดย (1) อนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร (2) พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติและการขุดสระน้ำในไร่นา พัฒนาน้ำบาดาล (3) ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย (4) ควบคุมและบรรเทาน้ำเสีย (5) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำโดยสร้างระบบพยากรณ์และเตือนภัย</p> <p>นโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 นี้ มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฉบับที่ 9 ในเรื่องการพัฒนาป่าดง การพัฒนาระบบพยากรณ์และเตือนภัย การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดต่างๆ การจัดทำแผนในลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ นโยบายที่เพิ่มเติมคือการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 56 นรม.: พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (8 ต.ค. 2549 – 6 ก.พ. 2551) บริหารจัดการน้ำเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดจากอุทกภัยและภัยแล้งในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 57 นรม.: นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 – 8 ก.ย. 2551) ขยายพื้นที่ชลประทานและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทาน โดยฟื้นฟูและขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน โดยดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งระบบประปาที่ถูกละเลย เพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ประชาชนในทั่วถึงทุกพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำโดยการพัฒนาชลประทานในรูปแบบต่างๆ เช่น ชลประทานระบบท่อ เร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 58 นรม.: นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 – 2 ธ.ค. 2551) เร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพระบบกระจายน้ำทั้งในและนอกเขตชลประทาน โดยฟื้นฟูและขุดลอก คู คลอง และ แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน ดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และคลองส่งน้ำขนาดเล็กเข้าไร่นา เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม ส่งเสริมการพัฒนาประปาที่ถูกละเลย เพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ ระบบประปาบาดาลและน้ำสะอาดโรงเรียน และการเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำโดยการพัฒนาชลประทานในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการผันน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน เร่งรัดการสร้างระบบน้ำเสียจากการผลิตภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมดูแลรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำและคู คลอง</p>	<p>การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ ถึงแม้ว่าในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ไม่มีภารกิจก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ แต่มีการเสนอให้สร้างเขื่อนแม่วงก์ ส่วนแหล่งน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นา ยังคงมีการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการผันน้ำจากจังหวัดจันทบุรีไปยังจังหวัดระยอง และลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออกไปยังอ่างเก็บน้ำบางพระ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออก การควบคุมและบรรเทาน้ำเสีย นอกจากนี้ได้มีการตรวจสอบคุณภาพลำนํ้าต่างๆ แล้วยังมีการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสียในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและเพชรบุรี รวมทั้งการประกาศใช้ระเบียบปฏิบัติเรื่องคุณภาพน้ำและการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย</p> <p>ในเรื่องการสร้างระบบพยากรณ์และเตือนภัย ได้มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตรขึ้นในปี 2550 ซึ่งได้ทำหน้าที่วิเคราะห์และเตือนภัยด้านการเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>กรณีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ได้ดำเนินการในโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”</p>	<p>ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศรวม 5 คณะ นโยบายจากแผนพัฒนา นโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา และนโยบายจากคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการมีความสอดคล้องในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ การขยายพื้นที่ชลประทาน การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง การจัดการน้ำเสีย การผันน้ำเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน นโยบายที่แตกต่างของคณะรัฐบาลคือ การชลประทานระบบท่อของรัฐบาลคณะที่ 57 ที่ไม่มีผลในทางปฏิบัติจากคณะรัฐมนตรีและรวมทั้งการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการบำบัดน้ำเสียของรัฐบาลคณะที่ 59 ก็ไม่มีปรากฏ ในนโยบายของรัฐบาลคณะอื่นๆ ทั้งๆ ที่การควบคุมและบรรเทาน้ำเสียได้กำหนดไว้เป็นนโยบายในแผนพัฒนา ฉบับนี้</p>

ตารางที่ 16-14 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 10	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
		<p>รัฐบาลคณะที่ 59 นรม : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 – 9 ส.ค. 2554) เเร่งรัดการจัดการแหล่งน้ำให้ทั่วถึงและเพียงพอ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการผลิตทางการเกษตร โดยเน้นการเพิ่มสระน้ำในไร่นาและขุดลอกคูคลองเพื่อบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากน้ำให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับชนิดพืช เพิ่มพื้นที่ชลประทานทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตลอดจนขยายระบบการกระจายน้ำในพื้นที่ชลประทานให้ใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ เพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบำบัดน้ำเสีย</p> <p>นอกจากนั้นนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาทั้ง 4 คณะดังกล่าวนี้ มีส่วนที่สอดคล้องกันคือ การบรรเทาอุทกภัยและเตือนภัยแล้ง ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 57 คณะที่ 58 และคณะที่ 59 มีส่วนที่สอดคล้องกันในเรื่องการพัฒนาระบบชลประทาน การพัฒนาแหล่งน้ำ การขุดลอกคูคลอง การกระจายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย นโยบายที่รัฐบาลคณะที่ 57 และ 58 แตกต่างจากรัฐบาลคณะที่ 56 และ 59 คือ การชลประทานระบบท่อ</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 60 นรม : น.ส ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (9 ส.ค. 2554 – 30 ก.ย. 2554) ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการและเร่งรัดขยายเขตพื้นที่ชลประทานโดยเร่งให้มีการบริหารจัดการน้ำในระดับประเทศอย่างมีประสิทธิภาพให้สามารถป้องกันปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งได้ รวมทั้งสนับสนุนภาคการเกษตรด้วยการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พื้นฟูการขุดลอกคูคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่เดิม ขยายเขตการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จัดสร้างคลองส่งน้ำขนาดเล็กเข้าสู่ไร่นา และขยายเขตการจัดรูปที่ดิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและการผลิตส่งเสริมการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเหมาะสมกับชนิดพืช และจัดหาแหล่งน้ำในระดับไร่นาและชุมชนอย่างทั่วถึง ขยายการให้บริการน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค</p>	<p>ส่วน การ ดำ เนิน งาน ตาม นโยบาย ที่ คณะ รัฐมนตรี แถลง ต่อ รัฐสภานั้น มีส่วนที่ สอดคล้องกันทั้งในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค การบำบัดน้ำเสีย การขยายพื้นที่ชลประทานอีก 60 ล้านไร่ การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง การผันน้ำนั้นได้มีการศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการระบบเครือข่ายน้ำห้วยหลวง หนองหาน กุมภวาปี ลำปาว ชี มูล และโครงการระบบเครือข่ายน้ำ ปากชม ลำพะเนียง ชี มูล</p> <p>ผลการดำเนินการด้านอื่นๆ คือได้มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร ในปี พ.ศ. 2552 และกรมฝนหลวงและการบินเขตรใน ปี พ.ศ. 2556 และประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. รวม 3 ฉบับ ที่เสนอโดยสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ กรม ทรัพยากร น้ำ และ สภา ผู้แทนราษฎร แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติทั้ง 3 ฉบับ</p>	<p>นโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง คือ การ เสนอร่างกฎหมายน้ำที่ ดำเนินการในช่วงรัฐบาลคณะที่ 56 และรัฐบาลคณะที่ 59 แต่ไม่มีการดำเนินการในช่วงของรัฐบาล คณะที่ 57 คณะที่ 58 และคณะ ที่ 60</p>

ตารางที่ 16-14 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 10	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง
			<p>นอกจากนี้ได้มีการนำระบบประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) มาใช้ในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำด้วยนโยบายที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ระบบชลประทานระบบท่อของรัฐบาลคณะที่ 57</p> <p>ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้มีการอนุมัติก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ดังนี้</p> <p>(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่</p> <p>(1.1) มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่รวม 5 โครงการ คือ</p> <p>(1) มีการอนุมัติให้เปิดโครงการเขื่อนแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ (56) (2) โครงการห้วยโสมง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปราจีนบุรี(59) (3) โครงการเขื่อนทดน้ำผาจุ จังหวัดอุดรดิตถ์ (59) (4) โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดอุดรดิตถ์(59) และ (5) โครงการอ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี (59)</p> <p>(1.2) คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการให้กรมชลประทานดำเนินการโครงการชลประทานขนาดใหญ่ จำนวน 4 โครงการ ประกอบด้วย (1) โครงการผันน้ำจากพื้นที่จังหวัดจันทบุรีไปยังแหล่งเก็บกักน้ำจังหวัดระยอง (2) โครงการผันน้ำจากพื้นที่ ลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก-อ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรี (3) โครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี (แผนระยะ ที่ 2) และ (4) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ ส่วนแหล่งเงินลงทุนในแต่ละโครงการให้ดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (59)</p>	

ตารางที่ 16-14 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แหล่ง
			<p>(1.3) มีการศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการระบบเครือข่ายน้ำห้วยหลวง-หนองหาน กุมภวาปี-ลำปาง-ซิมูล และโครงการระบบเครือข่ายน้ำปากชม-ลำพะเนียง-ชี-มูล (59)</p> <p>(1.4) มีการจัดทำแผนการเพิ่มพื้นที่ชลประทานอีก 60 ล้านไร่ (59)</p> <p>(1.5) มีการวางท่อเชื่อมจากอ่างเก็บน้ำประแสร์ไปยังอ่างเก็บน้ำคลองใหญ่ จังหวัดระยอง (59)</p> <p>(1.6) มีการเสนอโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน เพื่อฟื้นฟู และอนุรักษ์สภาพป่าต้นน้ำลำธารให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน (56)</p> <p>(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น โครงการแม่ปะ (56) แม่สะลม (56)</p> <p>(3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก มีการดำเนินการจัดการน้ำชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วมในพื้นที่นอกเขตชลประทานโดยชุมชนอย่างยั่งยืน 84 แห่ง (59)</p> <p>(4) สระน้ำในไร่นา มีการขุดสระน้ำในไร่นา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (59)</p>	

ตารางที่ 16-15 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนา ฉบับที่ 11	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการ ดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของ นโยบายทั้ง 3 แหล่ง
<p>ปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยพิบัติทาง ธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและปัญหาภัยแล้งมี แนวโน้มจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งและทวีความ รุนแรงขึ้น โอกาสมีความรุนแรงของปัญหา การขาดแคลนน้ำ และความขัดแย้งจาก การแย่งชิงน้ำระหว่างลุ่มน้ำและระหว่าง ภาคการผลิตจะเพิ่มสูงขึ้นในทุกสาขาการ ผลิต ทั้งนี้ หมู่บ้านที่มีความเสี่ยงต่อการ ภัยแล้ง ใน ลุ่ม น้ำ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือมีความเสี่ยงมากที่สุด ในขณะที่มีหมู่บ้านเสี่ยงต่ออุทกภัย น้ำ หลากและดินถล่มมี 2,370 หมู่บ้าน โดย หมู่บ้านที่เสี่ยงภัยสูงมี 398 หมู่บ้าน ทั้งนี้ ภาคเหนือมีความเสี่ยงมากที่สุด สาเหตุ สำคัญเกิดจากการที่พื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลาย</p>	<p>การพัฒนาทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ได้มีแนวทางการพัฒนาโดยเน้น 4 แนวทาง คือ (1) เร่งรัดการบริหาร จัดการน้ำแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุน ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน และลดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งได้ อย่างยั่งยืน (2) พัฒนาปรับปรุงและ พื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน ในแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำ (3) พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการใช้ น้ำ อย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่าและไม่ส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม (4) จัดทำแผน แม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากร น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเป็น ระบบ</p> <p>แผนพัฒนา เศรษฐกิจ และ สังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีความต่อเนื่องกับ แผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ในเรื่อง พัฒนา แหล่งน้ำ ลดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ นโยบายที่ เพิ่มเติมคือ การจัดทำแผนแม่บท โครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อ การอุปโภคและบริโภคอย่างเป็นระบบ</p>	<p>รัฐบาลคณะที่ 60 นรม : น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 – 9 ส.ค. 2556) ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการและเร่งรัดขยาย เขตพื้นที่ชลประทานโดยเร่งให้มีการบริหารจัดการน้ำใน ระดับประเทศอย่างมีประสิทธิภาพให้สามารถป้องกันปัญหา อุทกภัยและภัยแล้งได้ รวมทั้งสนับสนุนภาคการเกษตรด้วยการ ก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พื้นฟูการขุดลอกคูคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่เดิม ขยาย เขตการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จัดสร้างคลองส่งน้ำขนาดเล็กเข้าสู่ไร่นา และขยายเขตการจัดรูปที่ดิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและ การผลิตส่งเสริมการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเหมาะสมกับ ชนิดพืช และจัดหาแหล่งน้ำในระดับไร่นาและชุมชนอย่างทั่วถึง ขยายการให้บริการน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 61 นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (30 ส.ค. 2557 – ปัจจุบัน)</p> <p><i>“บริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศให้เป็นเอกภาพใน ทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จัดให้มีแผนบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำของประเทศและมีกระบวนการบูรณาการ แผนงานและงบประมาณร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำแผนงานโครงการ ไม่เกิดความซ้ำซ้อน มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับทิศทาง และนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยจัดตั้งหรือ กำหนดกลไกในการบริหารจัดการน้ำพร้อมทั้งมีการนำ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในระบบของการบริหารจัดการ น้ำและการเตือนภัยเร่งรัดการควบคุมน้ำเสีย”</i></p>	<p>ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ ได้มีการ เปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำระหว่างรัฐบาล 2 คณะ คือ รัฐบาลคณะที่ 60 ซึ่งมีการจัดทำแผนแม่บท การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประกอบด้วย 8 แผนงานหลัก และแผนปฏิบัติการ โดยแยก ออกเป็น 2 กลุ่มลุ่มน้ำ รวม 9 โมดูล โดยใช้เงินกู้ จำนวน 3.5 แสนล้านบาท รัฐบาลได้ออกพระ ราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้าง อนาคตประเทศ พ.ศ. 2535 แต่ได้รับการ คัดค้านจากภาคประชาชนและสถาบันทาง วิชาการต่างๆ ภายหลังจากเปลี่ยนแปลง รัฐบาลเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รัฐบาลคณะที่ 61 ได้ออกเล็กแผนงานเดิมและ จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. 2558-2569) ขึ้นใหม่ รวม 6 ยุทธศาสตร์ คือ (1) การจัดหา น้ำ อุปโภคบริโภค (2) การสร้างความมั่นคงของ น้ำภาคการผลิต (3) การจัดการน้ำท่วมและ อุทกภัย (4) การจัดการคุณภาพน้ำ (5) การ อนุรักษ์ พื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำและการป้องกัน การพังทลายของดิน และ (6) การบริหาร จัดการ เนื่องจากในปี 2557-2558 ได้เกิด ภาวะภัยแล้ง รัฐบาลจึงได้จัดทำมาตรการ บูรณาการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับ ผลกระทบจากภัยแล้งขึ้น</p>	<p>ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีรัฐบาล เข้ามาบริหารประเทศ รวม 2 คณะ นโยบายจากแผนพัฒนา นโยบาย ที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา และ นโยบายจากคณะรัฐมนตรี มีส่วนที่ สอดคล้องกันในเรื่องการบริหาร จัดการน้ำแบบบูรณาการ โดย รัฐบาลคณะที่ 60 ได้จัดทำแผน แม่บทการบริหารจัดการน้ำ แต่มี การคัดค้านจากประชาชนเพราะ ขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น โครงการ จนคณะรักษาความสงบ แห่งชาติได้สั่งยกเลิก และรัฐบาล คณะที่ 61 ได้จัดทำยุทธศาสตร์การ บริหารจัดการน้ำขึ้นแทนตามมติ คณะรัฐมนตรีวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 โดยข้อเท็จจริงแล้ว วัตถุประสงค์หลักของนโยบายคณะ ที่ 60 เน้นในด้านแก้ไขปัญหาค อทกภัยเป็นหลัก ส่วนนโยบายของ รัฐบาลคณะที่ 61 ครอบคลุมทั้ง ปัญหาการขาดแคลนน้ำ อุทกภัย และคุณภาพน้ำ แต่รัฐบาลทั้งคณะ ที่ 60 และ 61 ต่างก็ต้องกู้เงินมา ดำเนินการเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่า</p>

ตารางที่ 16-15 สรุปปัญหาทรัพยากรน้ำ การกำหนดนโยบาย ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) (ต่อ)

ปัญหาทรัพยากรน้ำ	นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 11	นโยบายจากการแถลงของรัฐบาลต่อรัฐสภา	นโยบายของคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการ	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายทั้ง 3 แห่ง
		<p>นโยบายของรัฐบาล คณะที่ 60 ที่แถลงต่อรัฐสภานั้นมีส่วนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ในเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การลดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง การส่งเสริมการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 61 นั้น ได้เน้นการบริหารจัดการให้เป็นเอกภาพ มีส่วนที่สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ฉบับนี้ ที่เน้นให้มีการจัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ นโยบายของรัฐบาลทั้ง 2 คณะนี้สอดคล้องกันในเรื่องการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ</p>	<p>ในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ ไม่มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ แต่มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นา อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามมีการอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงรัฐบาลคณะที่ 60 ซึ่งมีการต่อต้านจากมูลนิธิสิรินาคะ เสถียรและภาคประชาชน จนถึงปัจจุบันยังมีได้มีการก่อสร้างเพราะยังไม่ผ่านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการก่อสร้างท่อส่งน้ำจากคลองพระองค์ไชยานุชิตถึงอ่างเก็บน้ำบางพระ เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออก กรณีของการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำนั้น ได้มีการเสนอร่างรวม 3 ฉบับ คือ (1) ฉบับประชาชนเข้าชื่อ พ.ศ. 2556 ผ่านคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (2) ฉบับที่เสนอโดยกรมทรัพยากรน้ำที่ผ่านการพิจารณา ของคณะรัฐมนตรีวันที่ 20 มกราคม 2558 ของคณะรัฐมนตรีวันที่ 20 มกราคม 2558 และ (3) ฉบับของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในระหว่างการประชุมพิจารณาของรัฐบาลและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ</p>	<p>วิธีการและกฎระเบียบในการกู้เงินจะแตกต่างกัน จึงสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของนโยบายทั้งของรัฐบาลคณะที่ 60 และ 61 มีส่วนที่สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา จะแตกต่างกันในวิธีปฏิบัติหรือการขับเคลื่อนเท่านั้น</p> <p>นโยบายที่แตกต่างอย่างชัดเจนก็คือ การเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำของรัฐบาลคณะที่ 61</p>

16.4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายเฉพาะเรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติและดำเนินการ

จากการสรุปภาพรวมนโยบายตามมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในข้อ 16.4.1 นั้น เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายจากการแถลงของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาหรือไม่อย่างไร เพื่อให้เห็นนโยบายเฉพาะเรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติและดำเนินการ จึงได้นำนโยบายและการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีมาจัดกลุ่มเฉพาะเรื่องได้ 13 กลุ่มดังนี้

(1) การจัดหาน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำ

(1.1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่ แหล่งน้ำขนาดกลาง แหล่งน้ำขนาดเล็ก สระน้ำในไร่นา การขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ

(1.2) การพัฒนาน้ำบาดาล

(1.3) การจัดหาสูบน้ำอุปโภค-บริโภค

(1.4) การจัดหาสูบน้ำเพื่ออุตสาหกรรม

(1.5) การสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเพื่อการเกษตร

(2) การพัฒนาการเกษตรชลประทาน

(3) การช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อน

(4) การเตรียมการและช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ

(4.1) ภัยแล้ง

(4.2) อุทกภัย

(5) การแก้ไขคุณภาพน้ำ

(6) การจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(7) การประกาศใช้และยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

(8) การเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(9) การเก็บค่าน้ำชลประทาน

(10) การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ/การพัฒนาลุ่มน้ำ

(11) การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม

(12) การต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนและการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

(13) ระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำ

(1) การจัดหาน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำ

(1.1) มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) มีผลการดำเนินการหลายเรื่อง เช่น

(1) มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ คือ เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนลำปาว อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง (29)* เขื่อนกัวลม เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนน้ำพุง อ่างเก็บน้ำกระเสียว อ่างเก็บน้ำลำตะคอง (30) (2) ครม. มีมติวันที่ 16 ตุลาคม 2505 เห็นชอบกู้เงินธนาคารโลก สำหรับโครงการแก่งกระจาน (29) (3) มีการเปิดเขื่อนภูมิพล วันที่ 17 พฤษภาคม 2507 (30)

* ตัวเลขในวงเล็บท้ายผลการดำเนินงาน คือผลงานรัฐบาลคณะต่างๆ เช่น (29) คือผลการดำเนินงานของรัฐบาลคณะที่ 29

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) มีผลการดำเนินการ คือ (1) มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เขื่อนสิรินธร เขื่อนจุฬาภรณ์ อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำทับเสลา (31) อ่างเก็บน้ำน้ำอูน (31) (2) กรม. เห็นชอบให้สร้างเขื่อนกักเก็บน้ำเอนกประสงค์โครงการแควใหญ่ เขื่อนที่ 1 ณ บ้านเจ้าแฉกร ปัจจุบันคือเขื่อนศรีนครินทร์ (31)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีผลการดำเนินการ คือ (1) มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล (38) (2) ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำมาบประชัน (32) (3) เสริมอ่างเก็บน้ำบางพระ (32) (4) ก่อสร้างโครงการห้วยหลวง (36) (5) มีการสนับสนุนโครงการชลประทานขนาดเล็ก (37)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีผลการดำเนินการหลายเรื่อง เช่น (1) มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ เขื่อนบางลาง (39) อ่างเก็บน้ำแม่กวง (39) เขื่อนวชิราลงกรณ์ (42) เขื่อนลำนางรอง (42) อ่างเก็บน้ำลำชะ (42) อ่างเก็บน้ำลำมูลบน (42) (2) แหล่งน้ำขนาดกลางได้ดำเนินการหลายโครงการ เช่น มาบประชัน (39) ห้วยป่าแดง (41) ลำเชียงไกร (41) หุ่นขาม (42) โป่งจ้อ (42) ห้วยตะเคียน (42) (3) แหล่งน้ำขนาดเล็กมีผลจากนโยบายที่สำคัญคือการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเพิ่มจากนโยบายก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ดำเนินการมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-3 เพื่อเร่งรัดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานและเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำ ขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (42) รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กของกรมพัฒนาที่ดิน (42) และ (4) การบูรณะแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ คณะรัฐมนตรีรับหลักการบูรณะ บึงบอระเพ็ด กว๊านพะเยา และหนองหาน (42)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำหลายเรื่อง เช่น

(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่

(1.1) มีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่คือ เขื่อนรัชชประภาที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี (43)

(1.2) มีการจัดทำโครงการ โขง-ชี-มูล ที่จะก่อสร้างฝายกั้นลำน้ำมูลและลำน้ำชี รวม 13 แห่ง และผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (43)

(1.3) มีการเตรียมการกู้เงินจากธนาคารโลก เพื่อมาก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบนเขื่อนน้ำโจน ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (43)

(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง

มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น ตลาดตรอน (43) ห้วยแก่ง (43) แม่মন (43) เป็นต้น

(3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก

(3.1) ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พ.ศ. 2542 และคณะกรรมการประสานงานและเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก รวมทั้งคู่มือการส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่องและการตั้งงบประมาณบำรุงรักษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก (43)

(3.2) ในเรื่องงบประมาณบำรุงรักษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2528 ในหลักการ 3 ประสาน คือ รัฐบาลออกค่าบำรุงรักษาร้อยละ 50 ท้องถิ่น ร้อยละ 30 และราษฎรร้อยละ 20 (43)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ยังคงมีการดำเนินการที่ต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่งน้ำหลายเรื่อง เช่น

(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่

(1.1) ได้มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ ทับเสลา เขื่อนหนองปลาไหล ฝายกุมภวาปี (46) และเขื่อนปากมูล (45)

(1.2) ให้ทำการสำรวจและออกแบบโครงการ โขง-ชีมูล ในส่วนที่จะดำเนินการในระยะแรก (45)

(1.3) เริ่มศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการแก่งเสือเต้น จ. แพร่ และโครงการแม่वंก จ. พะเยา (45)

(1.4) เริ่มศึกษาความเหมาะสมของโครงการเขื่อนป่าสัก เขื่อนยางนาดี และเขื่อนชีบน (45)

(1.5) กำหนดให้โครงการเขื่อนบางปะกงเป็นโครงการเร่งด่วน (45)

(1.6) คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนโปร่งขุนเพชร และเขื่อนลำคันฉู จ. ชัยภูมิ (45)

(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง

มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหลายแห่ง เช่น ห้วยจันทรา (44) ห้วยพลาญเสือ (45) ห้วยทรายตอนบน (45) ห้วยหินแตก (45) ห้วยปะทาว (45) แม่ต๋ำน้อย (45) เป็นต้น

(3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก

มีการปรับสัดส่วนวงเงินงบประมาณสมทบ งานบำรุงรักษาซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นรัฐบาล : องค์การบริหารส่วนจังหวัด : ราษฎร = 60:20:20 และให้เพิ่มงบประมาณซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นปีละ 20 ล้านบาท (45)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีการพัฒนาแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น

(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่

(1.1) มีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (50) และอ่างเก็บน้ำคลอง สียัด (51)

(1.2) โครงการปากพ่อง จ. พะเยา (51)

(1.3) โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำลำตะคองแบบสูบกลับ จังหวัด นครราชสีมา (50)

(1.4) อนุมัติให้ก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านในปีงบประมาณ 2540-2546 (51)

(1.5) มีการศึกษาโครงการ ปาย ขาน ยวม ปิง (49)

นอกจากนี้ธนาคารโลกได้อนุมัติโครงการกู้เงินในการสร้างเขื่อนปากมูลในปี 2535 (47)

(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง

มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น คลองวังม่วง (51) เขื่อนอู่ตะเภา (50) เป็นต้น

(3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก

มีการปรับปรุงกรรมและลักษณะงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ซึ่งรวมถึง กิจกรรมฝายประชาอาสา และกิจกรรมงานบำรุงรักษา (51)

(4) บ่อน้ำในไร่-นา

มีการดำเนินการโครงการแหล่งน้ำในไร่-นา ในปี 2536-2539 จำนวน 36,000 บ่อ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการน้ำเพื่อชีวิต : การขยายทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริให้ส่วนราชการต่างๆ นำไปปฏิบัติ (50)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีผลการดำเนินการ ดังนี้

(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่

(1.1) มีการสร้างอ่างเก็บน้ำและเขื่อน 2 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำประแสร์ (53) และเขื่อนขุนด่านปราการชล (51)

(1.2) วันที่ 19 พฤศจิกายน 2539 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กรมชลประทาน ออกแบบก่อสร้างโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น (51)

(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง

มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น หนองบ่อ (53) วังบอน (53) คลองกลาง (53) ห้วยบอน (53) สมุน (53) เป็นต้น

(3) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ได้ใช้งบประมาณจากโครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรมา ดำเนินโครงการปรับปรุงระบบชลประทานขนาดเล็ก จำนวน 500 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2543 (53)

(4) บ่อน้ำในไร่-นา

มีการโอนเงินโครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางสังคม ให้กรมพัฒนาที่ดินเพื่อดำเนินการขุดสระน้ำให้แก่เกษตรกรภายใต้โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีผลการดำเนินการดังนี้

(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่

ได้มีการสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพียงหนึ่งแห่งคือ เขื่อน กิ่งคอกหมา(55) จังหวัดลำปาง

(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง

มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น ห้วยแม่ประจันต์ (55)

(3) สระน้ำในไร่-นา

ในขณะเดียวกันได้มีการขุดสระน้ำในไร่-นา นอกเขตชลประทาน จำนวน 300,000 บ่อ กระจายในทั่วประเทศ โดยเกษตรกรออกเงินร่วมกับรัฐในการขุดบ่อละ 2,500.00 บาท (55)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีผลการดำเนินการดังนี้

(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่

(1.1) มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่รวม 5 โครงการ คือ (1) มีการอนุมัติให้เปิดโครงการเชื่อมแฉ่งงัก จังหวัดนครสวรรค์ (56) (2) โครงการห้วยโสมง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปราจีนบุรี(59) (3) โครงการเขื่อนทดน้ำผาจุก จังหวัดอุตรดิตถ์ (59) (4) โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดอุตรดิตถ์ (59) และ(5) โครงการอ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี (59)

(1.2) คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการให้กรมชลประทานดำเนินการโครงการชลประทานขนาดใหญ่ จำนวน 4 โครงการ ประกอบด้วย (1) โครงการผันน้ำจากพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ไปยังแหล่งเก็บกักน้ำจังหวัดระยอง (2) โครงการผันน้ำจากพื้นที่ ลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก-อ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรี (3) โครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี (แผนระยะ ที่ 2) และ (4) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ ส่วนแหล่งเงินลงทุนในแต่ละโครงการให้ดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (59)

(1.3) มีการศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการระบบเครือข่ายน้ำห้วยหลวง-หนองหาน กุมภวาปี-ลำปาง-ชีมูล และโครงการระบบเครือข่ายน้ำปากชม-ลำพะเนียง-ชีมูล (59)

(1.4) มีการจัดทำแผนการเพิ่มพื้นที่ชลประทานอีก 60 ล้านไร่ (59)

(1.5) มีการวางท่อเชื่อมจากอ่างเก็บน้ำประแสร์ไปยังอ่างเก็บน้ำคลองใหญ่ จังหวัดระยอง (59)

(1.6) มีการเสนอโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพป่าต้นน้ำลำธารให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน (56)

(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง

มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น โครงการแม่ปะ (56) แม่สะลม (56)

(3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก

มีการดำเนินการโครงการจัดการน้ำชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วมในพื้นที่นอกเขตชลประทานโดยชุมชนอย่างยั่งยืน 84 แห่ง (59)

(4) สระน้ำในไร่นา

มีการขุดสระน้ำในไร่นา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (59)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) มีผลการดำเนินการดังนี้

(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่

มีการอนุมัติการดำเนินงานเชื่อมแฉ่งงัก จังหวัดนครสวรรค์ (60)

(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง

การดำเนินการอ่างเก็บน้ำ ห้วยตาเปาะ จังหวัดมุกดาหาร (60) อ่างเก็บน้ำปี่ (61)

มีการขุดสระน้ำในไร่นา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (60, 61)

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐบาล คณะที่ 60 และคณะที่ 61 ซึ่งได้วิเคราะห์ไว้เป็นกรณีศึกษาในหัวข้อ 16.4.3

(1.2) มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องน้ำบาดาลในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องน้ำบาดาลในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2506 มีการจัดตั้งคณะกรรมการน้ำบาดาลเพื่อพัฒนาน้ำบาดาล (29)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 (39) และได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาน้ำใต้ดินจังหวัดสุโขทัย ในปี 2522 (41)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีผลการดำเนินการคือ (1) ในปี พ.ศ. 2526 ได้มีการประกาศเขตควบคุมวิกฤติน้ำบาดาล และแผ่นดินทรุด ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ (43) (2) มีการพัฒนาน้ำใต้ดิน Zone 1 ที่จังหวัดสุโขทัย (43)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการมีการขุดเจาะบ่อบาดาลในหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (45)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีการดำเนินการหลายเรื่อง เช่น (1) การประกาศใช้พระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (47) (2) ขุดเจาะบ่อบาดาลช่วยภัยแล้งที่ จ.กาญจนบุรี ขอนแก่น และแพร่ (49) (3) ได้มีการขุดเจาะบ่อบาดาลระดับตื้น (บ่อดอก) เพื่อการเกษตรจำนวน 50,000 บ่อ (50) (4) ได้มีการขุดเจาะบ่อบาดาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 100 บ่อ (50) (5) เร่งรัดการขอมบ่อบาดาล (50) (6) มีการปรับราคาน้ำบาดาลให้ใกล้เคียงกับน้ำประปา (50) (7) มีการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 8 พ.ศ. 2537 กำหนดเขตน้ำบาดาลและกำหนดความลึกของน้ำบาดาลทั่วประเทศ (50) (8) มีการประกาศขยายเขตควบคุมวิกฤติการณ์น้ำบาดาลและแผ่นดินทรุด ในปี พ.ศ. 2538 จากที่เคยประกาศไว้เดิม 4 จังหวัด ในพ.ศ.2526 คือเพิ่มจังหวัดนครปฐม และสมุทรสาคร (50)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีผลการดำเนินการดังนี้ (1) คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนน้ำบาดาล (53) (2) จัดหาน้ำประปาทดแทนน้ำบาดาลเพื่อป้องกันแผ่นดินทรุด ในจังหวัดปทุมธานี (53) (3) มีนโยบายเติมน้ำลงชั้นน้ำบาดาลเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีผลการดำเนินการคือ (1) ยุติการให้ใช้น้ำบาดาล หากระบบน้ำประปาเข้าถึงหรือเชื่อมต่อกับระบบประปาได้แล้ว (55) (2) การกำหนดอัตราค่าอนุรักษ์น้ำบาดาล เพื่อลดการทรุดตัวของแผ่นดิน (55)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีการติดตามการทรุดตัวของพื้นดินในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (56)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) มีผลการดำเนินการคือ (1) มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาต ประกอบกิจการน้ำบาดาล และกำหนดการใช้น้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 (60) (2) มีการนำน้ำบาดาลมาแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ในช่วง พ.ศ. 2557-2558 ทั้งเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค (61)

(1.3) มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภคในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีการปรับปรุงโครงการจัดหาน้ำสะอาดในชนบท เพื่อให้ประชาชนอุปโภคและบริโภค รวมทั้งการปรับปรุงการประปากรุงเทพและธนบุรี (30)

ในช่วงฉบับที่ 2 มีการดำเนินการสร้างบ่อเก็บน้ำฝนทั่วประเทศ (31)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีการดำเนินการที่สำคัญ 2 เรื่องคือ

(1) คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อนำมาปรับปรุงกิจการของการประปานครหลวงในปี 2516 (32)

(2) มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 เพื่อให้การประปานครหลวงสามารถออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน สำหรับจัดหาทุนมาปรับปรุงและขยายกิจการประปาได้ (36)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีการดำเนินการหลายเรื่องคือ

(1) มีการก่อสร้างอุโมงค์ส่งน้ำของการประปานครหลวง (39) (2) มีการปรับปรุงขยายกิจการประปาเชียงใหม่

(39) (3) มีการปรับปรุงขยายการประปาเทศบาลตำบลหัวหิน (39) (4) ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ

การประปาภูมิภาค พ.ศ. 2522 เพื่อให้สามารถบริหารจัดการหาน้ำสะอาดให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยมีการ

จัดตั้งการประปาภูมิภาคขึ้นเป็นรัฐวิสาหกิจ (40) (5) มีการกำหนดมาตรการอนุรักษ์น้ำดิบเพื่อการประปานครหลวง

(40) (6) มีการประชุมวางแผนโครงการจัดให้มีน้ำสะอาดในชนบททั่วราชอาณาจักรครั้งที่ 3 ที่จังหวัด

ภูเก็ต ในปี 2522 (41)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีผลการดำเนินการคือ

มีการโอนกิจการประปาในสังกัดกรมโยธาธิการ (การประปาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล

สุขาภิบาล) มาสังกัดการประปาส่วนภูมิภาค (43)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีผลการดำเนินการหลายเรื่องคือ

(1) ได้มีการผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่กลองไปยังลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อการประปา โดยจัดตั้งโรงกรองน้ำที่ริมคลอง

มหาสวัสดิ์ (44) (2) ขยายกำลังผลิตน้ำที่บางเขน เพื่อแก้ไขการขาดแคลนน้ำประปา (45) (3) แก้ไขปัญหาการ

ขาดแคลนน้ำประปาในเขตอำเภอหัวหิน โดยการก่อสร้างท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำปราณบุรีมายังเทศบาล

อำเภอหัวหิน (45) (4) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในเมืองพัทธยา โดยนำน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองค้อมาใช้

เป็นการชั่วคราว (45) (5) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ขยายกิจการระบบประปาเมืองพัทธยาของการประปาภูมิภาค

(45) (6) จัดทำแผนเร่งรัดให้มีน้ำสะอาดในชนบทด้วยระบบประปาชนบท (47)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีนโยบายและการ

ดำเนินการดำเนินงานคือ (1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลักครั้งที่ 5 ของการประปานคร

หลวง (47)(2) กำหนดมาตรการอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และ

แผนการผลิตน้ำประปาทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา (47) (3) ปรับปรุงขยายกิจการประปาเทศบาล

25 แห่ง (47) (4) สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทดำเนินการจัดหาน้ำสะอาดในลักษณะการประปาชนบท

จำนวน 5,000 หมู่บ้าน ภายใน 4 ปี (50) (5) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการเอกชนร่วมลงทุนกับประปาส่วน

ภูมิภาค (50) (6) มีการศึกษาเรื่องโครงการอ่างเก็บน้ำใต้ดิน จังหวัดระยอง (50)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีผลการดำเนินการหลายเรื่อง คือ (1) มีการปรับค่าน้ำของการประปาภูมิภาค โดยทยอยปรับตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2541 เดือนละ 50 สตางค์ต่อลูกบาศก์เมตร (53) (2) การประสานครหลวงดำเนินการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลัก ครั้งที่ 7 เพิ่มเติมกำลังการผลิตน้ำประปาให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (53) (3) มีแผนการลงทุนปรับปรุงระบบจำหน่ายน้ำการประปาทุมธานี รังสิต (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีนโยบายและการดำเนินการคือ (1) ปรับเป้าหมายการผลิตทั้งโรงงานผลิตน้ำมหาสวัสดิ์และโรงงานผลิตบางเขน เร่งก่อสร้างสถานีสูบน้ำบางพลีและมินบุรีให้แล้วเสร็จโดยเร็ว (55) (2) จัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำประปาบนเกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ เกาะสมุย และเกาะภูเก็ต (55) (3) เห็นชอบหลักการแผนการลงทุนปรับปรุงระบบจำหน่ายน้ำประปา การประปาทุมธานี-รังสิต โดยให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในรูปแบบ Full concession (55)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีนโยบายและการดำเนินการหลายเรื่อง คือ (1) ประกาศใช้พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 (56) (2) ยกเลิกโครงการให้เอกชนลงทุนปรับปรุงระบบจำหน่ายน้ำประปาที่สำนักงานประปาทุมธานี-รังสิต (56) (3) มีการติดตามการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาดแคลนน้อบุโศค-บริโศค ระยะที่ 1 ในพื้นที่ 16 จังหวัดนาร่อง ที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (58)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) คณะรัฐมนตรีมีนโยบายและการดำเนินการหลายเรื่องคือ (1) กำหนดเป้าหมายการก่อสร้างประปาในชนบทที่ยังขาดแคลนน้ประปา จำนวน 7,490 หมู่บ้าน ภายในปี 2560 (61) (2) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบประปาชนบท 9,093 หมู่บ้าน ภายในปี 2564 (61) (3) โรงเรียนและชุมชนมีระบบน้ำดื่มสะอาด 6,132 แห่ง ภายในปี 2564 (61) (4) ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจมีประปาเพิ่มขึ้น 255 เมือง ขยายเขตประปาเมือง 688 แห่ง ภายในปี 2569 (61)

(1.4) มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

เริ่มโครงการจัดสรรน้ำประปาเพื่อการอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ ในปี 2523 (42) ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้มีการจัดการน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมบริเวณถนนปู่เจ้าสมิงพรายและนิคมอุตสาหกรรมบางปู (43)

และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการจัดทำแผนงานการจัดหาแหล่งน้ำสำรอง สำหรับอุตสาหกรรมในบริเวณเมืองใหม่บางพลี (45)

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีการแก้ไขปัญหาคาดแคลนน้ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (49)

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีการจัดทำแผนหลักการพัฒนาและจัดการทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก ระยะเร่งด่วน 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีนโยบายและการดำเนินการคือ (1) ได้จัดทำโครงการพัฒนาบ่อน้ำบาดาล เพื่อแก้ไขวิกฤติขาดแคลนน้ในภาคอุตสาหกรรม พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก รวมทั้งการวางท่อผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำในจังหวัดระยอง (55) (2) การแก้ไขปัญหาคาดแคลนน้ในภาคตะวันออก มีดังนี้

การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตรและอุตสาหกรรม ซึ่งเกิดปัญหาอย่างรุนแรงใน พ.ศ. 2548

(2.1) ได้มีการขุดเจาะบ่อบาดาลน้ำมาเสริม (55)

(2.2) มีการต่อท่อจากอ่างเก็บน้ำประแสร์-คลองใหญ่-หนองปลาไหล-การนิคม อุตสาหกรรม (55)

(2.3) วางท่อจากแม่น้ำบางปะกง ไปยังอ่างเก็บน้ำบางพระ (55)

นอกจากนี้มีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ภูเก็ต และ เกาะสมุย (55)

ส่วนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีการวางท่อเชื่อมจากอ่างเก็บน้ำหนองใหญ่ จังหวัด ระยอง เพื่อช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (59)

และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้มีการก่อสร้างท่อระบบส่งน้ำคลองพระองค์ไชยานุชิต ถึงอ่างเก็บน้ำบางพระ ซึ่งเป็นการผันน้ำจากลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ไปยังอ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัด ชลบุรีเพื่อการแก้ไขการขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (60)

(1.5) ส่วนมติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้านั้นมี ดังต่อไปนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 เรื่องโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีมีมติให้เร่งรัดโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบรรจุในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เป็นต้นไป (40)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการช่วยเหลือเกษตรกรในโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จากสถานะแผนแล้งโดยช่วยจ่ายค่าไฟฟ้าให้ (44)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีการดำเนินการคือ (1) มีการจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ ในการสูบน้ำให้แก่เกษตรกรที่ประสบภัยแล้งในเขตโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเป็นกรณีพิเศษ ตามมติ คณะรัฐมนตรี วันที่ 26 ตุลาคม 2536 (50) (2) มีการจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำให้แก่เกษตรกรที่ ประสบภัยแล้ง ในเขตโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเป็นกรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 24 กันยายน 2537 (50)

(2) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ

มติคณะรัฐมนตรี และผลการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน ในช่วง แผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีการกู้เงินจากธนาคารโลก ในพ.ศ. 2505 เพื่อ พัฒนาการเกษตรและการชลประทานในพื้นที่ภาคกลางของประเทศ โดยการก่อสร้างคลองส่งน้ำ เชือกั้นน้ำ ขนาดเล็ก ปรับปรุงระบบการส่งน้ำไปยังไร่นาของเกษตรกร ปรับระดับพื้นที่แปลงนาของเกษตรกร และ จัดตั้งสถานีทดลองการเกษตร (29) ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ได้กำหนดให้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการ พัฒนาการเกษตรสำหรับโครงการเจ้าพระยาใหญ่ จะต้องเริ่มดำเนินการก่อนวันที่ 1 มกราคม 2511 และแล้ว เสร็จก่อนสิ้นเดือนกันยายน 2512 เพื่อค้นหาปัญหาต่างๆ ทางด้านเกษตรกรรม เศรษฐกิจและด้านเทคนิค อันเป็นอุปสรรคต่อการขยายงานด้านการปลูกพืชครั้งที่สองในพื้นที่ตอนบนของโครงการเจ้าพระยาใหญ่ และ วางแผนงานอย่างละเอียดสำหรับการพัฒนาการเกษตร ในพื้นที่นี้ โดยเน้นหนักไปในเรื่องการปลูกพืชสองครั้ง (31) ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีการดำเนินการที่สำคัญ คือ (1) มีการกู้เงินจากธนาคารโลก เพื่อ

พัฒนาการเกษตรชลประทานลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ในปี 2516 (32) (2) มีการยืมเงินจากกองทุนพิเศษของธนาคารพัฒนาเอเชีย มาใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาเกษตรชลประทานหนองหวาย (34) ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 4 ได้ดำเนินการหลายเรื่องคือ (1) ดำเนินโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานบริเวณโครงการชลประทานน้ำอูน (39) (2) ดำเนินการโครงการค้นคว้าทดลองการใช้น้ำชลประทานของพืช (39) (3) ดำเนินการโครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่ น้ำแม่กลอง (39) (4) มีการกู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อพัฒนาการเกษตรลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน (39) (5) มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรในเขตชลประทาน (39) (6) ดำเนินการโครงการเกษตรชลประทานแม่กลองฝั่งซ้าย - มาลัยแมน (42)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 มีนโยบายและการดำเนินการที่สำคัญคือ (1) มีการกู้เงินจากสถาบันเครดิตเพื่อการบูรณะแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จำนวน 16 ล้านดอลลาร์เพื่อพัฒนาโครงการเกษตรชลประทานน้ำพองระยะที่ 2 (43) (2) ได้กำหนดรูปแบบการบริหารโครงการพัฒนาการเกษตรชลประทาน (43) (3) มีการก่อสร้างระบบส่งน้ำ ระบบระบายน้ำ อาคารประกอบและระบบชลประทานในแปลงนาโครงการอ่างเก็บน้ำพุทธอุทยาน (43)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการศึกษาโครงการกระจายการผลิตในเขตชลประทานราษฎรภาคเหนือ ซึ่ง UNDP ให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าในการศึกษา (44)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีการดำเนินการที่สำคัญโดย (1) มีการกู้เงินจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จำนวน 30.29 ล้านดอลลาร์ เพื่อดำเนินการตามโครงการบำรุงรักษาอ่างชลประทาน (50) (2) มีการเพิ่มวงเงินค่าใช้จ่ายดำเนินโครงการกระจายการผลิตในเขตชลประทานราษฎรภาคเหนือ ภายใต้เงินกู้ IFAD 201 TH และ OPEC429P (50)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีการดำเนินการหลายเรื่องคือ (1) ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้มีการกู้เงินจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตร ในปี พ.ศ. 2542 โดยมีการปรับปรุงโครงการชลประทานหลายโครงการ (53) (2) มีการดำเนินการโครงการพัฒนาระบบเกษตรในเขตชลประทานระยะเวลา 4 ปี (2541-2544) ในพื้นที่ 1.5 ล้านไร่ ในพื้นที่ชลประทานแม่กลองใหญ่ และพื้นที่ชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้น้ำปลูกพืชอย่างประหยัด (52,53) (3) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย โดยมีมาตรการด้านกฎหมาย การจัดการทรัพยากรน้ำ การบริการจัดส่งน้ำ และการคุ้มครองพื้นที่ต้นน้ำและการอนุรักษ์ดิน (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มีการพัฒนาการเกษตรชลประทานดังนี้

- (1) โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง (55)
- (2) โครงการชลประทานปากมูล (55)
- (3) จัดตั้งศูนย์พัฒนาชลประทานและแก้ไขวิกฤติน้ำในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (55)
- (4) ก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดใหญ่ คือ โครงการประแสร์ โครงการสิียดโครงการเขื่อนคลองท่าด่าน และโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก (55)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีนโยบายและการดำเนินการคือ

- (1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการโครงการผันน้ำจิม-ห้วยหลวง-ลำปาว เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2551 และให้ทำการศึกษาความเหมาะสมต่อไป (57)
- (2) ดำเนินการศึกษาโครงการระบบเครือข่ายน้ำห้วยหลวง-หนองหาน กุมภวาปี-ลำปาง-ชี-มูล และโครงการระบบเครือข่ายน้ำปากชม-ลำพะเนียง-ชี-มูล (59)
- (3) มีการจัดทำแผนพัฒนาการเพิ่มพื้นที่ชลประทานให้เต็มศักยภาพ 60 ล้านไร่ (59)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีนโยบายและการดำเนินการคือขยายพื้นที่ชลประทาน ในปี 2557-2559 ได้ 1.35 ล้านไร่ (61) และในปี 2560 จะดำเนินการให้ได้ 380,000 ไร่ (61)

(3) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกอพยพออกจากเขตนํ้าท่วม ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกอพยพออกจากเขตนํ้าท่วม ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีการดำเนินการดังนี้

- (1) ได้เริ่มจัดตั้งนิคมสร้างตนเองรองรับราษฎรที่ถูกเวนคืนที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้มีการเริ่มจัดตั้งนิคมสร้างตนเองเขื่อนภูมิพล และนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ (29)
- (2) มีการจ่ายเงินทดแทนที่ดินแก่ราษฎรที่อยู่นอกเขตเวนคืนในการสร้างเขื่อน แต่ได้รับผลกระทบและเดือดร้อน (29)
- (3) มีการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ราษฎรผู้ถูกเวนคืนที่ดินในการสร้างเขื่อน ที่ไม่ต้องการที่ดินที่รัฐจัดสรรให้ (29)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีการดำเนินการดังนี้

- (1) คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กรมชลประทานจัดที่ดินให้แก่ราษฎรผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน โดยปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดิน เพิ่มเติมจากที่กรมประมงสงเคราะห์ได้ดำเนินอยู่แล้วเพื่อให้ประชาชนได้รับการช่วยเหลือให้เร็วยิ่งขึ้น (39)
- (2) จ่ายค่าชดเชยทรัพย์สินให้แก่ราษฎรที่ถูกเขตนํ้าท่วมที่ได้มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเป็นกรณีพิเศษ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร (40)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2527 ให้จัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบทั้งที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตก่อสร้างโครงการและเขตพื้นที่จัดสรร (43)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกผลกระทบจากการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ มีการแก้ไขหลักการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรที่ถูกเขตชลประทานเหลือน้อยจนไม่สามารถอยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพได้เข้าไปอยู่ในที่จัดสรรได้ (44)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีการจ่ายเงิน “ค่าชดเชยอาชีพประมง” จากการสร้างเขื่อนปากมูล ซึ่งเป็นกรณีแรกใน ประเทศไทย (50, 51)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีการดำเนินการหลายเรื่อง เช่น

- (1) มีการจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ส่งผลกระทบจากฝายราศีไศล จ. ศรีสะเกษ ไร่ละ 32,000 บาท (52)
- (2) จ่ายค่าชดเชยที่ดินทำกินที่รัฐจัดให้แต่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร ไร่ละ 20,000 บาท กรณีของเขื่อนสิรินธร (53)
- (3) มีการจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ราษฎรอันเนื่องมาจากนํ้าท่วมที่นาในการก่อสร้างโครงการฝายกุ่มกวาปี จ. อุตรดิตถ์ (51, 53)
- (4) มีการปรับเงินค่าชดเชยพิเศษแทนการจัดสรรที่ดินแปลงอพยพในโครงการพัฒนาลุ่มนํ้าป่าสัก (53)

(5) มีการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหายในระหว่างการก่อสร้างฝายธาตุน้อย จ. อุตรดิตถ์ (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มีการจัดหาที่ดินให้แก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการสร้างเขื่อนสิรินธร (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการจ่ายเงินชดเชยแก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนน้ำอูน จำนวน 1,067 ราย เพิ่มเติมจากเดิมรายละเอียด 15 ไร่ๆละ 10,000.00 บาท (58, 59)

(2) มีการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฝายราศีไศล (59)

(3) มีการจ่ายค่าชดเชยพิเศษแทนการจัดสรรแปลงอพยพโครงการกิวคองหมา จ.ลำปาง (59)

(4) มติคณะรัฐมนตรีและผลการการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 14 ตุลาคม 2506 ให้ช่วยชาวนาที่นาเสียหาย โดยตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือชาวนาที่เสียหาย โดยสนับสนุนค่าสูบน้ำและค่าจัดหาพันธุ์ข้าว (29)

ในช่วงฉบับที่ 2 เนื่องจากในปี 2511 จึงได้เกิดภัยแล้งในภาคใต้ ได้มีการจัดหาเครื่องสูบน้ำไปช่วยเหลือ (31)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ได้มีการแจกจ่ายพันธุ์ข้าวและพันธุ์พืชให้แก่เกษตรกรที่ประสบภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและภัยแล้งที่เกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ (33, 37)

คณะรัฐมนตรีได้รับหลักการโครงการป้องกันอุทกภัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการชลประทานที่เร่งด่วน อนึ่งได้เกิดอุทกภัยที่จังหวัดอุตรดิตถ์อีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2543 (32)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มีการดำเนินการทั้งภัยแล้งและอุทกภัยดังนี้

(1) ภัยแล้ง

ในช่วง พ.ศ. 2523-2524 ได้เกิดความแห้งแล้งที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก มีปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์เมื่อเดือนมกราคม 2523 น้อยมากและในขณะนั้นแหล่งพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญมาจากเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้หยุดการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ทุกช่องในช่วงเวลา 18.00-20.00 น. เพื่อประหยัดน้ำในเขื่อนอยู่ระยะหนึ่ง จนกระทั่งภาวะภัยแล้งลดลงเข้าสู่ภาวะปกติ (42) รวมทั้งดำเนินการดังนี้

(1.1) ได้มีการแจกจ่ายน้ำอุปโภค-บริโภค แก่ราษฎรที่ประสบภัยแล้ง

(1.2) ให้เกษตรกรที่ประสบภัย ชำระเงินกู้เป็นผลิตผลได้

(1.3) ช่วยเหลือผู้ป่วยในการทำนาปรัง

(1.4) ช่วยเหลือค่าไถพื้นที่เกษตรกรรม

(1.5) จัดทำแผนการปลูกพืชฤดูแล้ง

(1.6) จัดหาเครื่องสูบน้ำ และค่าน้ำมันสูบน้ำ

(2) อุทกภัย

ในปี พ.ศ. 2521 เกิดปัญหาอุทกภัยขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากพายุเบส ได้มีการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัย โดยมีการจัดทำแผนฟื้นฟูภาวะหลังน้ำท่วม ซ่อมเครื่องสูบน้ำและค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำ (40)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีการดำเนินการทั้งภัยแล้งและอุทกภัยดังนี้

(1) ภัยแล้ง

(1.1) มีการเตรียมการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง โดยจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ (43)

(1.2) ช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง โดยการแจกเมล็ดพันธุ์พืชและปุ๋ย (43)

(2) อุทกภัย

มีการจัดทำโครงการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (43)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการดำเนินการดังนี้

(1) ภัยแล้ง

(1.1) จัดทำฝนหลวงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ (44)
 (1.2) แจกจ่ายน้ำดื่ม น้ำใช้ โดยรถยนต์บรรทุกน้ำ (44, 45, 46)
 (1.3) จัดหาเครื่องสูบน้ำ (44, 45, 46)
 (1.4) จัดหาวัสดุที่จำเป็นให้หมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมู่บ้านละ 1 ชุด จำนวน 1,000 หมู่บ้าน (45)

(1.5) จัดตั้งสหกรณ์ผู้สูบน้ำด้วยไฟฟ้า (44)

(1.6) ช่วยค่าไฟฟ้าในการสูบน้ำ (44)

(1.7) จัดตั้งศูนย์จ่ายน้ำประจำหมู่บ้าน (45)

(2) อุทกภัย

ในปี 2531 ได้เกิดอุทกภัยในภาคใต้รวม 14 จังหวัด ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดังนี้

(2.1) จัดหาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และปุ๋ยแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัย (45)

(2.2) จัดหาที่ดินสำหรับปลูกสร้างบ้านใหม่ให้ราษฎรที่ประสบอุทกภัยอย่างหนักจนไม่สามารถก่อสร้างในที่เดิมได้ ครอบครัวยุคละไม่เกิน 200 ครัวเรือน (45)

(2.3) แก้ไขปัญหาน้ำท่วมสวนส้ม จังหวัดปทุมธานี โดยการตั้งคันกั้นน้ำตามแนวคลองให้สูง แล้วสูบน้ำออก (45)

(2.4) แจกจ่ายเครื่องอุปโภค-บริโภค (45)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีการดำเนินการทั้งภัยแล้งและอุทกภัยดังนี้

(1) ภัยแล้ง

เนื่องจากปริมาณฝนตั้งแต่ พ.ศ.2534 เป็นต้นมา มีปริมาณน้อยจึงเกิดความแห้งแล้งเกิดขึ้นทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2537 มีปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์รวมกันเพียง 2,000 ล้านลูกบาศก์เมตร รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำขึ้นที่ทำเนียบรัฐบาลและรัฐบาลได้จ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำให้แก่เกษตรกรที่ประสบภัยแล้งในเขตโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า เป็นกรณีพิเศษรวมทั้งมาตรการต่างๆ (50)

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนงานการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำและแนวทางการพัฒนาน้ำ ตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเสนอ ดังนี้

(1.1) เพิ่มการช่วยเหลือด้านการประมง และด้านปศุสัตว์ (50)

(1.2) จัดหาน้ำอุปโภค-บริโภค (50)

(1.3) จัดสร้างแหล่งเก็บน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้านเพิ่ม (50)

(1.4) กรมชลประทานมีประกาศห้ามมิให้ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานเพื่อ

กิจการสนามกอล์ฟ (50)

(1.5) รถบรรทุกน้ำ (50)

(1.6) เจาะบ่อบาดาล (50)

(1.7) ซ่อมแซมบ่อบาดาล (50)

(1.8) กรมทรัพยากรธรณีขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 100 บ่อ (50)

(1.9) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการน้ำเพื่อชีวิต : การขยายทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริให้ส่วนราชการต่างๆ นำไปปฏิบัติ (50)

(2) อุทกภัย

เกิดอุทกภัยจากพายุโซนร้อน “ฟอเรสต์” ในพื้นที่ภาคใต้มีการช่วยเหลือ โดย

(2.1) แจกจ่ายเครื่องอุปโภค-บริโภค (50)

(2.2) ให้กรมทางหลวงพิจารณาการออกแบบถนนที่อาจก่อปัญหาน้ำท่วม (50)

(2.3) มีการควบคุมราคาสินค้า (50)

(2.4) กระทรวงสาธารณสุขเตรียมยา และเวชภัณฑ์ (50)

(2.5) มีการปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตรและแผนฟื้นฟูการเกษตรในพื้นที่ประสบอุทกภัยภาคใต้ (50)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีการดำเนินการทั้งภัยแล้งและอุทกภัยดังนี้

(1) ภัยแล้ง

สืบเนื่องจากในปี พ.ศ. 2540 มีฝนตกน้อยเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำโดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา รัฐบาลได้ตั้งศูนย์เฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ (53)

มีการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง ดังนี้

- (1.1) มีการทำฝนหลวง ภาคกลาง ภาคใต้ตอนบน หรือภาคตะวันตก (53)
- (1.2) จ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำเพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกร (53)
- (1.3) มีการเตรียมการรองรับสถานการณ์ภัยแล้ง เช่น ตั้งศูนย์เฉพาะกิจเตรียมรถบรรทุกน้ำ ซ่อมแซมบ่อบาดาล เป่าล้างบ่อบาดาล เตรียมระบบประปาหมู่บ้าน ภาชนะเก็บกักน้ำกลางในหมู่บ้าน (53)
- (1.4) เตือนภัยล่วงหน้า (53)
- (1.5) จัดเตรียม พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ฯลฯ (53)
- (1.6) จัดเตรียมเครื่องสูบน้ำ (53)
- (1.7) มีการใช้ระบบหมุนเวียนการใช้น้ำในแม่น้ำแม่ปิงและแม่น้ำน่าน โดยสลับการสูบน้ำจังหวัดละ 3 วัน หยุดสูบน้ำ 6 วัน โดยจัดคิวในลำน้ำแม่ปิงและลำน้ำน่านดังนี้ ตาก-อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร-พิษณุโลก นครสวรรค์-พิจิตร และสุโขทัย (แม่น้ำยม) (53)

(2) อุทกภัย

- (2.1) ฅ.ก.ส งดคิดดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่เกษตรกรที่ประสบอุทกภัยตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการเกษตรและแผนฟื้นฟูการเกษตร (53)
 - (2.2) จัดทำแผนป้องกันอุทกภัยพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุทะเถา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสงขลา(53)
 - (2.3) จัดตั้งระบบเตือนภัย การเกิดอุทกภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย (54)
 - (2.4) จัดทำแผนแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัย จังหวัดอุดรธานี (54)
 - (2.5) ช่วยเหลือค่าซ่อมแซมบ้าน ที่อยู่อาศัย หรือค่าวัสดุสร้างบ้านในกรณีอุทกภัย จังหวัดเพชรบูรณ์ (54)
- มีข้อเสนอจัดตั้งกองทุนร่วมบรรเทาความเสียหายทางการเกษตร (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีการดำเนินการดังนี้

(1) ภัยแล้ง

การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ได้ดำเนินการโดย

- (1.1) มีการแจกจ่ายน้ำดื่ม (55)
- (1.2) จัดหาเครื่องสูบน้ำ (55)
- (1.3) จัดหารถยนต์บรรทุกน้ำ (55)
- (1.4) ซ่อมแซมบ่อบาดาล (55)
- (1.5) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ (55)

(2) อุทกภัย

มีการดำเนินการหลายประการ คือ

- (2.1) กำหนดนโยบายการจัดการพื้นที่น้ำท่วมในแต่ละลุ่มน้ำ (55)
- (2.2) ยกเว้นค่าธรรมเนียมรายปีแก่โรงงานในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี 2544 เป็นเวลา 5 ปี (55)
- (2.3) ฝึกอาชีพให้แก่ราษฎรที่ประสบอุทกภัยในการซ่อมแซมบ้านเรือน ยานพาหนะ เครื่องไฟฟ้า เป็นต้น (55)

(2.4) จัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการเกิดอุทกภัยฉับพลัน ในพื้นที่เสี่ยงทั่วประเทศ ที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย การเฝ้าระวังเตือนภัย การอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการอุทกภัยและดินโคลนถล่มทั้งเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน การฝึกซ้อมบรรเทาอุทกภัย และการอพยพราษฎรในพื้นที่เสี่ยงภัย (55)

(2.5) ขุดลอก ห้วยหนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ เป็นต้น (55)

(2.6) มีการเตรียมการ แก้ปัญหาล่วงหน้าก่อนช่วงฤดูม โดยจัดทำระบบ Early Warning (55)

(2.7) มีการสำรวจ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทางไหลของน้ำและจุดตัดกับถนนสายต่างๆ ทั่วประเทศที่จำเป็นต้องก่อสร้าง หรือแก้ไขให้เป็นทางระบายหรือทางลัดของน้ำ มีถนนขวางทางน้ำ จำนวน 3,848 แห่ง (55)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการดำเนินการดังนี้

(1) ภัยแล้ง

การช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ประกอบด้วย ในเดือนกรกฎาคม 2550 ได้เกิดภัยแล้งจังหวัดร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม 2552 มีพื้นที่ประสบภัยแล้ง รวม 25 จังหวัด ได้มีการช่วยเหลือ คือ

(1.1) แจกจ่ายน้ำอุปโภค-บริโภค (56, 59)

(1.2) สร้างฝายชั่วคราวปิดกั้นลำน้ำ (56, 59)

(1.3) ขุดลอกแหล่งน้ำ (56, 59)

(1.4) มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว มีการทำประชาคมเพื่อตรวจสอบพื้นที่นาปรัง (59)

(2) อุทกภัย

ได้เกิดอุทกภัยในเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2549 มีพื้นที่ประสบภัย 47 จังหวัด และเกิดอุทกภัยจังหวัดเพชรบูรณ์ ในเดือนกันยายน 2550 มีการช่วยเหลือประชาชนเช่นเดียวกับในช่วงที่ผ่านมา คือ

(2.1) ให้การช่วยเหลือด้านสาธารณสุขแก่ผู้ประสบภัย (56)

(2.2) แจกจ่าย น้ำดื่ม อาหาร ข้าวสาร (56)

(2.3) สูบล้างบ่อน้ำตื้น ซ่อมแซมบ่อบาดาล (56)

(2.4) ช่วยเหลือเกษตรกรที่น้ำท่วมเกิน 50 วัน จำนวนร้อยละ 50 ของรายได้ที่ควรได้รับ (56)

(2.5) พักชำระหนี้ รวมทั้งการกู้เงินใหม่เพื่อลงทุนโดยไม่จ่ายดอกเบี้ย (56)

(2.6) ได้มีการจัดทำแผนแม่บทอุทกภัย วาตภัย และโคลนถล่ม โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (56)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2554-2559) มีการดำเนินการดังนี้

(1) รัฐบาลคณะที่ 60 ได้ให้การเยียวยาผู้ประสบอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 โดยใช้งบกลางในวงเงิน 45,011.9182 ล้านบาทนั้น ได้มีการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มต่างๆ ดังนี้

		<u>จำนวน</u>
การเยียวยาผู้ประสบอุทกภัย	45,011.9182	ล้านบาท
(1) คริวเรือนละ 5,000 บาท	2,386,467	คริวเรือน
(2) ช่วยเหลือเกษตรกร	1,015,012/1,100	ราย/แห่ง
(3) ช่วยเหลือผู้ประกอบการ	1,134/1,600/20	ราย/โรงงาน/ศูนย์
(4) ผู้ใช้แรงงาน	554,980	ราย
(5) กลุ่มคนเปราะบาง	1,666,740	ราย
(6) การบริการทางการแพทย์	3,062,083	ราย (60)

(2) มีการจัดทำโครงการออกแบบก่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของประเทศ โดยมีแผนงาน 9 โมดูล คือ

Package A – กลุ่มน้ำเจ้าพระยา โมดูล (Module) A1-A6

- A1-การสร้างอ่างเก็บน้ำ
- A2-การจัดทำผังการใช้พื้นที่
- A3-การปรับปรุงพื้นที่เกษตรชลประทาน
- A4-การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก
- A5-การก่อสร้าง Floodway และ/หรือ Flood Channel
- A6-การทำคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และระบบเตือนภัย

Package B – กลุ่มน้ำอื่น (Module) B1-B4

- B1-การสร้างอ่างเก็บน้ำ
- B2-การจัดทำผังการใช้พื้นที่
- B3-การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก
- B4-การทำคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และระบบเตือนภัย (60)

(3) รัฐบาลคณะที่ 61 ได้จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 โดยมียุทธศาสตร์รวม 6 ยุทธศาสตร์ คือ (1) การจัดหาน้ำอุปโภคบริโภค (2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย (4) การจัดการคุณภาพน้ำ (5) การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพต้นน้ำและการป้องกันพังทลายของดิน และ(6) การบริหารจัดการ

(4) เนื่องจากในปี 2557-2558 ได้เกิดภาวะภัยแล้ง รัฐบาลจึงได้จัดทำมาตรการบูรณาการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งขึ้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2558 เห็นชอบเรื่องสถานการณ์น้ำและโครงการบูรณาการมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบภัยแล้งปี 2558/59 ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ รวม 8 มาตรการ คือ

1. มาตรการส่งเสริมความรู้และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน

- สถาบันการเงิน
2. มาตรการชะลอหรือขยายระยะเวลาชำระหนี้ที่เกษตรกรมีภาระหนี้กับ
 3. มาตรการจ้างงานเพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร
 4. มาตรการเสนอโครงการตามความต้องการของชุมชนเพื่อบรรเทาผลกระทบภัยแล้ง
 5. มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ
 6. มาตรการเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน
 7. มาตรการเสริมสร้างสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 8. มาตรการสนับสนุนอื่นๆ

(5) ด้านการแก้ไขปัญหาอุทกภัยนั้น ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) โดยยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย มีเป้าหมายตามศักยภาพ ดังนี้

- (1) ถิ่นน้ำสายหลักและสาขาได้รับการปรับปรุง เพิ่มอัตราการไหลมากกว่าร้อยละ 10 รวมระยะ 870 กิโลเมตร ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสียหายจากน้ำหลากล้นตลิ่งลุ่มน้ำเสี่ยงภัยน้ำ ล้นตลิ่งและความเสียหายสูงในลุ่มน้ำวิกฤติ 10 ลุ่มน้ำ
- (3) พัฒนาพื้นที่รับน้ำองในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อชะลอน้ำหลากขนาดใหญ่
- (4) ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง
- (5) จัดทำ/ปรับปรุงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน/ลุ่มน้ำ 15 แห่ง
- (6) สนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย โดยเฉพาะกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่/กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) และในยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน จะเป็นเรื่องที่จะช่วยลดปัญหาอุทกภัยลงในอนาคต

(5) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ได้เริ่มในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 โดยมีการจัดทำแผนหลักโครงการระบายน้ำ น้ำโสโครกและป้องกันน้ำท่วม สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี (31)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ดำเนินโครงการขจัดน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณแม่น้ำแม่กลอง (32)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 กระทรวงอุตสาหกรรมได้ควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่แม่น้ำแม่กลอง ในเขตจังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี (40)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีการดำเนินงานหลายเรื่องเช่น (1) มีการศึกษาความเหมาะสมของโครงการจัดตั้งระบบกำจัดน้ำเสียที่รังสิต จังหวัดปทุมธานี (45) (2) กำหนดให้โครงการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในคลองผดุงกรุงเกษมเป็นโครงการเร่งด่วนเพื่อเป็นโครงการนำร่อง (45) (3) ดำเนินการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากโรงแรมและอาคารชุด (45) (4) มีการจัดทำโครงการจัดวางระบบบำบัดน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา และสกลนคร (47) (5) คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการโครงการบำบัดน้ำเสียกรุงรัตนโกสินทร์ (47)

นอกจากนี้ได้กำหนดให้ ปี พ.ศ. 2534 เป็นปีขจัดน้ำเสีย (45)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีการดำเนินการหลายเรื่อง เช่น

- (1) ได้มีการจัดตั้งองค์การน้ำเสีย เป็นรัฐวิสาหกิจใน พ.ศ. 2538 (51)
- (2) กำหนดมาตรการแก้ปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (47)
- (3) กำหนดแผนงานโครงการระบบบำบัดน้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานคร (47)
- (4) ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียโรงพยาบาลรัฐ (49)
- (5) มีการประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารขนาดใหญ่ 8 ประเภท เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2538 (50)
- (6) คณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการและเงื่อนไขโครงการจัดการน้ำเสียในเขตควบคุมมลพิษจังหวัดสมุทรปราการ (51)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีการดำเนินการคือ

- (1) มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การน้ำเสีย (ฉบับที่ 2) เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2540 โดยยกเลิกบทบัญญัติที่กำหนดให้องค์การจัดการน้ำเสียจัดตั้งบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด เพื่อการดำเนินการ การจัดการและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย (52)
- (2) มีการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย และการบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี (53)
- (3) แก้ไขปัญหาแม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย โดยระบายน้ำมาไล่น้ำเสีย (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มีการดำเนินการหลายเรื่องดังนี้

- (1) ใช้เงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินโครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ (55)
- (2) จัดทำแผนการปรับปรุง ฟันฟุ และบริหารจัดการระบบน้ำเสีย รวมทั้งก่อสร้างแล้วเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (55)
- (3) ตรวจสอบเชื้อไขหวัดนกในแหล่งน้ำ (55)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการดำเนินการดังนี้

- (1) ฟันฟุระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งชำระคูเสียหายจากอุทกภัย (56)
- (2) มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำในลำน้ำต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (59)
- (3) มีการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและเพชรบุรี (59)

และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) มีการดำเนินการหลายเรื่องคือ

- (1) มีการทบทวนพื้นที่จัดการน้ำเสีย โดยมีข้อตกลงระหว่างองค์การจัดการน้ำเสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเขตควบคุมมลพิษตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศ (60)
- (2) คณะรัฐมนตรีมีมติ วันที่ 7 พฤษภาคม 2558 เห็นชอบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. 2558-2559) โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ (61)
- (3) คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 26 มกราคม 2559 เห็นชอบร่างข้อตกลงโครงการ Technical Assistance of Sewage Technology in Collaboration with Public and Private Sectors in Thailand ระหว่างองค์การจัดการน้ำเสียกับหน่วยงานระบายนํ้าของประเทศญี่ปุ่น (61)

(6) มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีการดำเนินการดังนี้

(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการจัดตั้งสมาคมชลประทานราษฎร์และให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ให้ความร่วมมือและให้สมาคมชลประทานราษฎร์ในการช่วยเหลือการดำเนินงาน (30)

(2) มีการจัดตั้งกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2506 (29)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการจัดตั้งการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 (30)

(2) มีการจัดตั้งไฟฟ้าการผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 (30)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2515 (32)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการจัดตั้งคณะกรรมการและศูนย์ประสานงานและเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขึ้น ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (40)

(2) มีการจัดตั้งการประปาภูมิภาค พ.ศ. 2522 (40)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 มีการจัดตั้งคณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 118/2526 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2526 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นสำนักงานเลขานุการ (43)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีการดำเนินการหลายเรื่อง เช่น

(1) มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2531 ที่กำหนดให้มี “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กทช.) (44)

(2) มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2532 ที่กำหนดให้มี “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” (กทช.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการคณะกรรมการ พร้อมทั้งจัดตั้ง “สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” (สำนักงาน กทช.) เป็นหน่วยงานภายในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (45)

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบายและแผนงานด้านการพัฒนาทรัพยากรน้ำของประเทศ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2533 (45)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีการจัดตั้งกรมควบคุมมลพิษ พ.ศ. 2535 (47) และมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 9 เมษายน 2539 (51)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีการดำเนินการหลายเรื่อง เช่น

(1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนและลุ่มน้ำปิงตอนล่าง ตามคำสั่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติที่ 1/2542 และ 2/2542 ลงวันที่ 23 เมษายน 2542 (53)

(2) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขานุการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 385/2540 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2540 รวมทั้งจัดตั้ง “ศูนย์เฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ” ขึ้นในสำนัก เลขานุการนายกรัฐมนตรี (53)

(3) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยมีรอง นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขานุการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 403/2540 ลง วันที่ 21 ธันวาคม 2540 (53)

(4) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินการตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 กรณีเขื่อนที่ยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้าง 4 เขื่อน คือ เขื่อนแก่งเสือเต้น รับร้อ ลำโดมใหญ่ และโปร่งขุนเพชร (53)

(5) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำ เจ้าพระยา โดยมีรองเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นประธาน ตาม คำสั่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ 3/2541 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2541 (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการจัดตั้งกรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ขึ้นในกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (55)

(2) มีการโอนภารกิจเกี่ยวกับโครงการ โขง-ชี-มูล กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ไปให้กรมชลประทาน (55)

(3) มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) (30)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการดำเนินการดังนี้

(1) ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยมีสาระสำคัญ คือ กำหนดองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำในระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งกำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (56)

(2) มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตรในปี 2551 (58)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการจัดตั้งกรมฝนหลวงและการบินเกษตร (60)

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดังต่อไปนี้

(2) คณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) (60)

(3) คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กบอ.) (60)

(4) คณะรัฐมนตรีวันที่ 1 ตุลาคม 2556 เห็นชอบให้คณะกรรมการบริหารจัดการ น้ำและอุทกภัย (กบอ.) ให้พิจารณาความจำเป็นในการจัดตั้งกระทรวงน้ำ (60)

(5) คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (คสช)

(6) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) (61)

(7) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 2 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 (29) และ (2) พระราชบัญญัติชลประทานหลวง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2507 (30)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 1 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 (31)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ รวม 4 ฉบับ คือ

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 (34)
- (2) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2518 (34)
- (3) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 (34)
- (4) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 (36)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ 4 ฉบับ คือ

- (1) พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 (39)
- (2) พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค พ.ศ. 2522 (40)
- (3) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 (40)
- (4) พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 (41)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการเก็บคักน้ำไว้มากเกินความจำเป็นโดยเพิ่มโทษปรับให้สูงขึ้น (43)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ 2 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530 (44) และ (2) พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 (44)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ 4 ฉบับ คือ

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 (47)
- (2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (47)
- (3) พระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (47)
- (4) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2535 (47)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 2 ฉบับ คือ

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (52)
- (2) พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การน้ำเสีย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 (52)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งมีการจัดตั้ง กรมทรัพยากรน้ำ และกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีการประกาศใช้กฎหมาย 2 ฉบับ คือ

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (56)
- (2) พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 (56)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีการประกาศใช้กฎหมาย 2 ฉบับ และยกเลิก 2 ฉบับ คือ

(1) พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศไทย พ.ศ. 2555 (60)

(2) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 (61)

ยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2526 (ได้มีการประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอน 6ก) และพระราชบัญญัติคั้นและคูน้า พ.ศ. 2505 ในปี 2558 (61)

(8) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

เริ่มต้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอต่อรัฐบาล แต่ได้มีการถอนเรื่องออกจากการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2537 และสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอ ร่าง พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอให้จัดตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำ แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ (50)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. รวม 2 ฉบับ คือ (1) เสนอโดยคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเมื่อ พ.ศ.2540 โดยมีบทบัญญัติให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (52) (2) สภาผู้แทนราษฎรใน พ.ศ. 2542 ได้เสนอร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เช่นเดียวกัน โดยเสนอให้ตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำ และจัดตั้งสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรน้ำขึ้นในกระทรวงทรัพยากรน้ำ แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ (53)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. รวม 3 ฉบับ คือ

(1) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอโดยคณะอนุกรรมการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2550 (56)

(2) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอโดยกรมทรัพยากรน้ำ (ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 พฤษภาคม 2550) (56)

(3) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอโดยสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2554 (59)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ รวม 3 ฉบับ คือ

(1) คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ 7 มกราคม 2558 (61)

(2) วันที่ 20 มกราคม 2558 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่าง “พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.” ที่เสนอโดยกรมทรัพยากรน้ำ (61)

(3) วันที่ 22 กรกฎาคม 2558 สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติเสนอร่าง “พระราชบัญญัติ บริหารจัดการน้ำ พ.ศ.” ต่อรัฐบาล (61)

ต่อมาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2558 คณะรัฐมนตรีรับทราบสรุปผลการ ประชุมคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติเพื่อบรรจุระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วน (61)

(9) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทาน

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 มีนโยบายให้เก็บค่าน้ำจากเกษตรกรในเขตชลประทาน ที่ส่งน้ำได้สมบูรณ์แล้ว แต่มิได้มีการปฏิบัติในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้

ต่อมาแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2524 ให้วาง หลักเกณฑ์การเก็บค่าน้ำจากเกษตรกร (42)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 มิให้ มีข้อความระบุถึงการกำหนด ราคา น้ำ (Water Price) ในเอกสารเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตร จากธนาคาร พัฒนาแห่งเอเชีย

(10) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการพัฒนาหลุมน้ำ/การกำหนดชั้นคุณภาพหลุมน้ำ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการพัฒนาหลุมน้ำ/การกำหนดชั้นคุณภาพหลุมน้ำ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการกำหนดชั้นคุณภาพหลุมน้ำ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525 (44) และเห็นชอบ การกำหนดชั้นคุณภาพหลุมน้ำ ปิง-วัง เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2528 (44)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 (1) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพ หลุมน้ำ ยมน่าน เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2529 (44) (2) การกำหนดชั้นคุณภาพหลุมน้ำมูล-ชี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2531 (44)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 (1) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการกำหนดชั้น คุณภาพหลุมน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 (47) (2) เห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพหลุมน้ำ ภาคใต้ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2537 (50)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) คณะรัฐมนตรีมีมติดังนี้

(1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลุมน้ำมูล (55)

(2) มีการศึกษาโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาหลุมน้ำทะเลสาบสงขลา (55)

(3) มีการจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาหลุมน้ำลำพะเนียง จังหวัด หนองบัวลำภู (55)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 มีการอนุมัติเปิดโครงการพัฒนาหลุม น้ำตาปีพุมดวง จ.สุราษฎร์ธานี (56)

(11) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีนโยบายและการดำเนินการดังนี้

(1) การเรียนการสอนหลักสูตรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมคณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 30 เมษายน 2517 ให้มหาวิทยาลัยที่พร้อมได้เปิดการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระดับปริญญาโท และเปิดการสอนการฝึกอบรมระยะสั้นไปพร้อมกัน (33)

(2) ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 17 ได้กำหนดประเภทของโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้กำหนดขนาดของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในเวลาต่อมา (35)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มีการดำเนินการดังนี้

(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบนโยบายและมาตรการพัฒนาและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในบทที่ 2 เป็นนโยบายและมาตรการด้านทรัพยากรน้ำ (42)

(2) ได้มีประกาศของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2524 กำหนดให้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่เป็นเขื่อนเก็บกักน้ำหรืออ่างเก็บน้ำที่มีปริมาตรเก็บกัก 100 ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไปหรือมีพื้นที่เก็บกักน้ำตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป ต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมรวมทั้งโครงการชลประทานที่มีพื้นที่ชลประทานตั้งแต่ 80,000 ไร่ ขึ้นไปด้วย (42)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (47)

(2) มีการประกาศใช้ “แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม” ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำอยู่ด้วย (47)

(3) มีคำสั่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่ 2/2536 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2536 แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (50)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการประกาศใช้นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2540-2559 ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำโดยกำหนดเป้าหมาย ให้มีการพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ ทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ให้เป็นระบบในทุกลุ่มน้ำ (52)

(2) นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 8/2540 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2558 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (52)

(3) มีการจัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อฟื้นฟูแหล่งน้ำ บริเวณลุ่มน้ำพุง จังหวัดสกลนคร บริเวณลุ่มน้ำแม่ือง จังหวัดพะเยาและบริเวณลุ่มน้ำลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา (53)

(4) กำหนดให้วันที่ 20 กันยายน ของทุกปีเป็น “วันอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง แห่งชาติ” และปี 2544-2546 เป็น “ปีแห่งการอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง” (54)

(5) พื้นที่ชุ่มน้ำ : คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องนโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ ชุ่มน้ำของประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2540 (52)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีการดำเนินการดังนี้
แก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด โดยใช้บทบัญญัติมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 (55)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการดำเนินการดังนี้

(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบต่อร่างระเบียบปฏิบัติ เรื่องคุณภาพน้ำ (Procedure of Water Quality) ตามผลการประชุมคณะรัฐมนตรีคณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC) (59)

(2) ในกรณีของคุณภาพน้ำ ได้มีการประกาศใช้ระเบียบปฏิบัติเรื่องคุณภาพน้ำ และการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย (59)

(3) พื้นที่ชุ่มน้ำ : มีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่องทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทยและมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ (59)

(4) การดำเนินการโครงการระบบเครือข่ายน้ำในพื้นที่วิกฤตน้ำ 19 พื้นที่ ให้ทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ (FS) การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (59)

(12) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องการต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 มีการต่อต้านโครงการพลังไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ ตอนบน เขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนมีนาคม 2531 วันที่ 5 เมษายน 2531 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ระงับการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน (44)

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีการดำเนินการคือ

วันที่ 24 กรกฎาคม 2533 คณะรัฐมนตรีรับทราบการคัดค้านการสร้างเขื่อนแก่งกรุงเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง ซึ่งกระทรวงมหาดไทยรายงานว่าอาจมีการปะทะกันระหว่างผู้คัดค้านและผู้สนับสนุน (45)

วันที่ 31 กรกฎาคม 2533 คณะรัฐมนตรีมีมติให้มีการศึกษาศักยภาพในการชลประทานและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมภายใน 6 เดือน

ถึงปัจจุบันไม่ได้มีการเสนอโครงการแต่อย่างใด

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีการดำเนินการคือ ปี 2539 สมัชชาคนจนได้ร้องเรียนเรื่องการสร้างเขื่อนที่สร้างแล้วเสร็จและอยู่ระหว่างดำเนินการ รวม 9 โครงการ คือ เขื่อนสิรินธร เขื่อนปากมูล เขื่อน วังบายศรี ฝายราศีไศล ลำคันทน์ ห้วยขอนแก่น ห้วยสะแบก และเขื่อนยางบ้านไต้น รวมทั้งกรณีที่ยังมิได้ก่อสร้าง ได้แก่ โครงการเขื่อนแม่ละเมา ท่าชะ-รับร่อ แก่งเสือเต้น โป่งขุนเพชร ซึ่งรัฐบาลได้รับไว้พิจารณา โดยมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 22 เมษายน 2539 (51)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีการดำเนินการคือ

(1) การต่อต้านการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนขนาดใหญ่ได้ปรากฏอย่างชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ โดยที่สมาชิคนจนเริ่มชุมนุมเรียกร้องหน้าทำเนียบรัฐบาล ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2539 ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 21/2541 ลงวันที่ 14 มกราคม 2541 แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นติดตามเขื่อนที่ยังไม่ได้ก่อสร้าง 4 เขื่อน คือ เขื่อนแก่งเสือเต้น จังหวัดแพร่ เขื่อนรับร่อ จังหวัดชุมพร เขื่อนลำโดมใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี และเขื่อนโปร่งขุนเพชร จังหวัดชัยภูมิ นอกจากนี้สมาชิคนจนยังได้เรียกร้องให้รัฐบาลจ่ายค่าช่วยเหลือราษฎรอันเนื่องมาจากน้ำท่วมที่นาในเขตพื้นที่ฝายกุ่มกวายปี และฝายราชิไศล ซึ่งอยู่ในโครงการโขง-ชี-มูล รวมทั้งเรียกร้องค่าชดเชยช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำการประมงซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชีพประมงหลังการก่อสร้างเขื่อนปากมูล (52) ซึ่งมีการจ่ายค่าชดเชยตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 มกราคม 2543 (53)

(2) การต่อต้านอีกกรณีหนึ่งก็คือการเก็บค่าน้ำเพื่อการเกษตรจากข้อกำหนดในโครงการกู้เงินเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตรจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ซึ่งไม่สามารถจะดำเนินการได้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2542 ได้ตัดข้อความที่เกี่ยวกับการเก็บค่าน้ำออก (53)

(3) โครงการปากมูลได้มีการตกลงจะเปิดประตูน้ำ 4 เดือน และปิดเป็นเวลา 8 เดือน ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 กรกฎาคม 2543 (53)

(4) อีกกรณีหนึ่งก็คือ การเรียกร้องของสมาชิคนจนให้ปัญหาที่ดินทำกินให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนสิรินธรซึ่งได้รับการจัดที่ดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร โดยมีหลักการว่าถ้าไม่สามารถจัดหาที่ดินที่เหมาะสมต่อการเกษตรให้ได้ ให้จ่ายเป็นค่าชดเชยไร่ละ 32,000 บาท ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 17 เมษายน 2544 (54)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีการดำเนินการคือ

มีปัญหาการเปิด-ปิด ประตูระบายน้ำ เขื่อนปากมูล คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ขยายเวลาการเปิดประตูระบายน้ำทั้ง 8 บาน เป็นเวลา 1 ปี (55)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการร้องเรียนเรื่องให้เลื่อนกำหนดเวลาการเปิดบานประตูเขื่อนปากมูล (56)

(2) วันที่ 12 มิถุนายน 2550 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยประสานเร่งรัดการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการรักษาระดับน้ำเขื่อนปากมูล ให้อยู่ในระดับ + 106 -108 เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (รทก.) (56)

(3) วันที่ 3 พฤษภาคม 2554 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาผลการดำเนินการ “เทคนิคพิจารณา” (Technical hearing) แล้วมีมติอนุมัติหลักการให้ศึกษาผลกระทบของการรักษาระดับน้ำของเขื่อนปากมูลเป็นเวลา 3 ปี โดยมอบหมายให้ สกว. เป็นหน่วยงานหลัก (59)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) มีการดำเนินการดังนี้

(1) วันที่ 15 มกราคม 2555 นรม. แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (60)

(2) วันที่ 5 มิถุนายน 2555 คณะกรรมการแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูล (60)

(3) วันที่ 28 พฤษภาคม 2556 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีคณะกรรมการเพื่อบูรณาการการแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูลเพียงคณะเดียว โดยแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูล (60)

(4) วันที่ 3 มิถุนายน 2558 มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 131/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูลขึ้นเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการเขื่อนปากมูล และแก้ไขปัญหาราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล (61)

(13) มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องระบบข้อมูลแหล่งน้ำ

มติคณะรัฐมนตรีและผลการดำเนินการเรื่องระบบข้อมูลแหล่งน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีการดำเนินการดังนี้

(1) คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 8 กันยายน 2530 ในกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบการก่อสร้างแหล่งน้ำส่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำขนาดต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้คณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติ

(2) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายทรัพยากรน้ำ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 9 มกราคม 2533 ได้กำหนดให้ สนับสนุนการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ (45)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) มีการดำเนินการดังนี้

คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องนโยบายน้ำแห่งชาติ วันที่ 31 ตุลาคม 2543 ในข้อ 9 ได้กำหนดให้ “สนับสนุนงบประมาณสำหรับแผนปฏิบัติการตามนโยบาย รวมทั้งการวิจัย การประชาสัมพันธ์ *การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร* และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับเรื่องน้ำต่อสาธารณชนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตรในปี 2551 (58)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) มีการดำเนินการดังนี้

(1) ในช่วงรัฐบาลคณะที่ 60 ได้มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ โดยมีแผนงานพัฒนาคลังข้อมูลระบบพยากรณ์และเตือนภัย (60)

(2) วันที่ 7 พฤษภาคม 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการมีการกำหนดแผนงานพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ (61)

(3) ได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 189/2558 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2558 แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการฐานข้อมูลและภูมิอากาศแห่งชาติ (61)

(4) ในการประชุมคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติครั้งที่ 2/2559 วันที่ 20 เมษายน 2559 คณะกรรมการฯ ได้มีมติให้สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ โดยให้ปรับปรุงกฎหมายจัดตั้ง สนง. เพื่อทำหน้าที่ศูนย์ข้อมูลน้ำแห่งชาติ โดยไม่ขัดกับร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ (61)

นโยบายเฉพาะเรื่องที่มีมติคณะรัฐมนตรีและดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1- ฉบับที่ 11 ได้สรุปในตารางที่ 16-16 ถึง ตารางที่ 16-32

ตารางที่ 16-16 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	<u>รัฐบาลคณะที่ 29</u> นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) <u>รัฐบาลคณะที่ 30</u> (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 30 ก.ย. 2509)	(1) มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ คือ เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนลำปาว อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง (29) (2) ครม. มีมติวันที่ 16 ต.ค. 2505 เห็นชอบกู้เงินธนาคารโลก สำหรับโครงการแก่งกระจาน (29) (1) มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ คือ เขื่อนกัวลม เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนน้ำพุง อ่างเก็บน้ำกระเสียว อ่างเก็บน้ำลำตะคอง (30) (2) มีการเปิดเขื่อนภูมิพล วันที่ 17 พฤษภาคม 2507 (30)
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	<u>รัฐบาลคณะที่ 31</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 1 ก.ย. 2514)	(1) มีการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เขื่อนสิรินธร เขื่อนจุฬาภรณ์ อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำทับเสลา (31) อ่างเก็บน้ำน้ำอูน (31) (2) ครม. เห็นชอบให้สร้างเขื่อนกักเก็บน้ำเอนกประสงค์โครงการแควใหญ่ เขื่อนที่ 1 ณ บ้านเจ้าแหร ปัจจุบันคือเขื่อนศรีนครินทร์ (31)
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	<u>รัฐบาลคณะที่ 32</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516) <u>รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34</u> นรม. : สฤษฏี ธรรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 35</u> นรม. : ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 36</u> นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519) <u>รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38</u> นรม. : ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)	(1) มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนแม่จัดสมบูรณ์ชล (38) (2) ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำมาบประชัน (32) (3) เสริมอ่างเก็บน้ำบางพระ (32) - - (4) ก่อสร้างโครงการห้วยหลวง (36) (5) มีการสนับสนุนโครงการชลประทานขนาดเล็ก (37)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) <u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) <u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	(1) มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ เขื่อนบางลาง (39) อ่างเก็บน้ำแม่กง (39) เขื่อนวชิราลงกรณ์ (42) เขื่อนลำนางรอน (42) อ่างเก็บน้ำลำแชะ (42) อ่างเก็บน้ำลำมูลบน (42) (2) แหล่งน้ำขนาดกลางได้ดำเนินการหลายโครงการ เช่น มาบประชัน (39) ห้วยป่าแดง (41) ลำเชียงไกร (41) ทุ่งขาม (42) โป่งจ้อ (42) ห้วยตะเคียน (42) เป็นต้น (3) แหล่งน้ำขนาดเล็กมีผลจากนโยบายที่สำคัญคือการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเพิ่มจากนโยบายก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ดำเนินการมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-3 เพื่อเร่งรัดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานและเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำ ขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (42) รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กของกรมพัฒนาที่ดิน (42) (4) การบูรณะแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ คณะรัฐมนตรีรับหลักการบูรณะ บึงบรเพ็ด กว๊านพะเยา และหนองหาน (42)

ตารางที่ 16-16 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค 2524 - 30 ก.ย 2529)	(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่ (1.1) มีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่คือ เขื่อนรัชชประภาที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี (1.2) มีการจัดทำโครงการ โขง-ชี-มูล ที่จะก่อสร้างฝายกันลำนํ้ามูลและลำนํ้าชี รวม 13 แห่ง และผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1.3) มีการเตรียมการกู้เงินจากธนาคารโลก เพื่อมาก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบนเขื่อนน้ำโจน ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น ตลาดตรอน ห้วยแกง แม่มาน เป็นต้น (3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก (3.1) ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พ.ศ. 2542 และคณะกรรมการประสานงานและเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก รวมทั้งคู่มือการส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่องและการตั้งงบประมาณบำรุงรักษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก (3.2) ในเรื่องงบประมาณบำรุงรักษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2528 ในหลักการ 3 ประสาน คือ รัฐบาลออกค่าบำรุงรักษาร้อยละ 50 ท้องถิ่นร้อยละ 30 และราษฎรร้อยละ 20
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค 2529 - 3 ส.ค 2531) <u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค 2531 - 23 ก.พ 2534) <u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค 2534 - 30 ก.ย 2534)	(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่ (1.1) ได้มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ ทับเสลา เขื่อนหนองปลาไหล ฝายกุ่มกวาวปี (46) และเขื่อนปากมูล (45) (1.2) ให้ทำการสำรวจและออกแบบโครงการ โขง-ชี-มูล ในส่วนที่จะดำเนินการในระยะแรก (45) (1.3) เริ่มศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการแก่งเสือเต้น จ. แพร่ และโครงการแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ (45) (1.4) เริ่มศึกษาความเหมาะสมของโครงการเขื่อนป่าสัก เขื่อนยางนาดี และเขื่อนชีบน (45) (1.5) กำหนดให้โครงการเขื่อนบางปะกงเป็นโครงการเร่งด่วน (45) (1.6) คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนโปรงขุนเพชร และเขื่อนลำคันทอง จ.ชัยภูมิ (45) (2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหลายแห่ง เช่น ห้วยจันลา(44) ห้วยพลาญเสือ(45) ห้วยทรายตอนบน (45) ห้วยหินแตก(45) ห้วยปะทาว(45) แม่ต๋าน้อย(45) เป็นต้น (3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก มีการปรับสัดส่วนวงเงินงบประมาณสมทบ งานบำรุงรักษาซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็น รัฐบาล : องค์การบริหารส่วนจังหวัด : ราษฎร=60:20:20 และให้เพิ่มงบประมาณซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นปีละ 20 ล้านบาท(45)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค 2534 - 6 เม.ย 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย 2535 - 9 มิ.ย 2535)	(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่ (1.1) มีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์(50) และอ่างเก็บน้ำคลองสี่ยึด (51) (1.2) โครงการปากพูนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (51) (1.3) โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำลำตะคองแบบสูบกลับ จังหวัดนครราชสีมา (50) (1.4) อนุมัติให้ก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านในปีงบประมาณ 2540-2546 (51) (1.5) มีการศึกษาโครงการ ปาย ขาน ยวม ปิง (49)

ตารางที่ 16-16 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา
	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย 2535 - 22 ก.ย 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค 2538 - 30 ก.ย 2539)</p>	<p>นอกจากนี้ธนาคารโลกได้อนุมัติโครงการกู้เงินในการสร้างเขื่อนปากมูลในปี 2535 (47)</p> <p>(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น คลองวังม่วง (51) เขาวังไต้ (50) เป็นต้น</p> <p>(3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก มีการปรับกิจกรรมและลักษณะงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ซึ่งรวมถึง กิจกรรมฝายประชาอาสา และกิจกรรมงานบำรุงรักษา (51)</p> <p>(4) บ่อน้ำในไร่นา มีการดำเนินการโครงการแหล่งน้ำในไร่นา ในปี 2536-2539 จำนวน 36,000 บ่อ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการน้ำเพื่อชีวิต : การขยายทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริให้ส่วนราชการต่างๆ นำไปปฏิบัติ (50)</p>
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค 2539 - 25 พ.ย 2539)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย 2539 - 9 พ.ย 2540)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ 2544 - 30 ก.ย 2544)</p>	<p>(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ (1.1) มีการสร้างอ่างเก็บน้ำและเขื่อน 2 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำประแสร์ (53) และเขื่อนขุนด่านปราการชล (51) (1.2) วันที่ 19 พฤศจิกายน 2539 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กรมชลประทานออกแบบก่อสร้างโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น (51)</p> <p>(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น ท้องบ่อ (53) วังบอน (53) คลองกลาง (53) ห้วยบอน(53) สมุน (53) เป็นต้น</p> <p>(3) โครงการชลประทานขนาดเล็ก ได้ใช้งบประมาณจากโครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรมาดำเนินการปรับปรุงระบบชลประทานขนาดเล็ก จำนวน 500 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2543 (53)</p> <p>(4) บ่อน้ำในไร่นา มีการโอนเงินโครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางสังคม ให้กรมพัฒนาที่ดินเพื่อดำเนินการขุดสระน้ำให้แก่เกษตรกรภายใต้โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” (53)</p>
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)</p>	<p>(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้มีการสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพียงหนึ่งแห่งคือ เขื่อน กัวคองมา(55) จังหวัดลำปาง</p> <p>(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น ห้วยแม่ประจันต์(55)</p> <p>(3) สระน้ำในไร่นา ในขณะเดียวกันได้มีการขุดสระน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน จำนวน 300,000 บ่อ กระจายในทั่วประเทศ โดยเกษตรกรออกเงินร่วมกับรัฐในการขุดบ่อละ 2,500.00 บาท(55)</p>
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551)</p>	<p>(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ (1.1) มีการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่รวม 5 โครงการ คือ (1) มีการอนุมัติให้เปิดโครงการเขื่อนแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์(56) (2) โครงการห้วยโสมง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปราจีนบุรี(59) (3) โครงการเขื่อนตม่น้ำผาจุ จังหวัดอุดรดิษฐ์ (59) (4) โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดอุดรดิษฐ์(59) และ (5) โครงการอ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี (59)</p> <p>(1.2) คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการให้กรมชลประทานดำเนินการโครงการชลประทานขนาดใหญ่ จำนวน 4 โครงการ ประกอบด้วย (1) โครงการผันน้ำจากพื้นที่จังหวัดจันทบุรีไปยังแหล่งเก็บกักน้ำจังหวัดระยอง (2) โครงการผันน้ำจากพื้นที่ ลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก-อ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรี (3) โครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี (แผนระยะ ที่ 2) และ (4) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ ส่วนแหล่งเงินทุนในแต่ละโครงการให้ดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (59)</p>

ตารางที่ 16-16 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก/สระน้ำในไร่นา
	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 – 9 ส.ค. 2554)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)</p>	<p>(1.3) มีการศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการระบบเครือข่ายน้ำ ห้วยหลวง-หนองหาน กุมภวาปี-ลำปาง-ชีมูล และโครงการระบบเครือข่ายน้ำปากชม-ลำพะเนียง-ชี-มูล (59)</p> <p>(1.4) มีการจัดทำแผนการเพิ่มพื้นที่ชลประทานอีก 60 ล้านไร่ (59)</p> <p>(1.5) มีการวางท่อเชื่อมจากอ่างเก็บน้ำประแสร์ไปยังอ่างเก็บน้ำคลองใหญ่ จังหวัดระยอง (59)</p> <p>(1.6) มีการเสนอโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน เพื่อฟื้นฟู และอนุรักษ์สภาพป่าต้นน้ำลำธารให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน (56)</p> <p>(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง มีการก่อสร้างหลายโครงการ เช่น โครงการแม่ปะ (56) แม่สะลม(56)</p> <p>(3) แหล่งน้ำขนาดเล็ก มีการดำเนินโครงการจัดการน้ำชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วมในพื้นที่นอกเขตชลประทานโดยชุมชนอย่างยั่งยืน 84 แห่ง (59)</p> <p>(4) สระน้ำในไร่นา มีการขุดสระน้ำในไร่นา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (59)</p>
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค 2554 - 9 ธ.ค 2556)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค 2557 – ปัจจุบัน)</p>	<p>(1) แหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีการอนุมัติการดำเนินงานเขื่อนแม่วงศ์ จังหวัดนครสวรรค์ (60)</p> <p>(2) แหล่งน้ำขนาดกลาง การดำเนินการอ่างเก็บน้ำ ห้วยตาเปาะ จังหวัดมุกดาหาร (60) อ่างเก็บน้ำปี่ (61)</p> <p>มีการขุดสระน้ำในไร่นา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (60,61)</p>

หมายเหตุ : * ตัวเลขในวงเล็บ คือผลงานของคณะรัฐบาล เช่น (29) คือรัฐบาลคณะที่ 29

ตารางที่ 16-17 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องน้ำบาดาล ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องน้ำบาดาล
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	รัฐบาลคณะที่ 29 นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) รัฐบาลคณะที่ 30 (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)	มีการจัดตั้งคณะกรรมการน้ำบาดาลเพื่อพัฒนาน้ำบาดาล (29)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	รัฐบาลคณะที่ 39 นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41 นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) รัฐบาลคณะที่ 42 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 (39) ดำเนินโครงการพัฒนาน้ำใต้ดินจังหวัดสุโขทัย ในปี 2522 (41)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	รัฐบาลคณะที่ 43 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	(1) ในปี พ.ศ. 2526 ได้มีการประกาศเขตควบคุมวิกฤติน้ำบาดาล และแผ่นดินทรุด ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ (43) (2) มีการพัฒนาน้ำใต้ดิน Zone 1 ที่จังหวัดสุโขทัย (43)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	รัฐบาลคณะที่ 44 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46 นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	มีการขุดเจาะบ่อบาดาลในหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (45)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 48 นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 49 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 50 นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)	(1) การประกาศใช้พระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (47) (2) ขุดเจาะบ่อบาดาลช่วยภัยแล้งที่ จ.กาญจนบุรี ชอนแก่น และแพร่ (49) (3) ได้มีการขุดเจาะบ่อบาดาลระดับตื้น (บ่อดอก) เพื่อการเกษตรจำนวน 50,000 บ่อ (50) (4) ได้มีการขุดเจาะบ่อบาดาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 100 บ่อ (50) (5) เร่งรัดการขอมบ่อบาดาล (50) (6) มีการปรับราคาน้ำบาดาลให้ใกล้เคียงกับน้ำประปา (50) (7) มีการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 8 พ.ศ. 2537 กำหนดเขตน้ำบาดาลและกำหนดควมลึกของน้ำบาดาลทั่วประเทศ (50) (8) มีการประกาศขยายเขตควบคุมวิกฤติการณ์น้ำบาดาลและแผ่นดินทรุด ในปี พ.ศ. 2538 จากที่เคยประกาศไว้เดิม 4 จังหวัด ในพ.ศ.2526 คือเพิ่มจังหวัดนครปฐม และสมุทรสาคร (50)

ตารางที่ 16-17 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องน้ำบาดาล ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องน้ำบาดาล
	รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค 2538 - 30 ก.ย 2539)	
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค 2539 - 25 พ.ย 2539) รัฐบาลคณะที่ 52 นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย 2539 - 9 พ.ย 2540) รัฐบาลคณะที่ 53 นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) รัฐบาลคณะที่ 54 นรม. : พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	(1) คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนน้ำบาดาล (53) (2) จัดหาน้ำประปาทดแทนน้ำบาดาลเพื่อป้องกันแผ่นดินทรุด ในจังหวัดปทุมธานี (53) (3) มีนโยบายเติมน้ำลงชั้นน้ำบาดาลเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (53)
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	รัฐบาลคณะที่ 55 นรม. : พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	(1) ยุติการให้ใช้น้ำบาดาล หากระบบน้ำประปาเข้าถึงหรือเชื่อมต่อกับระบบประปาได้แล้ว(55) (2) การกำหนดอัตราค่าน้ำประปาเพื่อลดการทรุดตัวของแผ่นดิน (55)
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	รัฐบาลคณะที่ 56 นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) รัฐบาลคณะที่ 57 นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) รัฐบาลคณะที่ 58 นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551) รัฐบาลคณะที่ 59 นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) รัฐบาลคณะที่ 60 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	ติดตามการทรุดตัวของพื้นดินในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (56)
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ธ.ค. 2556) รัฐบาลคณะที่ 61 นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)	(1) มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาต ประกอบกิจการน้ำบาดาล และกำหนดการใช้น้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 (60) (2) มีการนำน้ำบาดาลมาแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วง พ.ศ. 2557-2558 ทั้งเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค (61)

ตารางที่ 16-18 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนาฯ	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	<u>รัฐบาลคณะที่ 29</u> นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) <u>รัฐบาลคณะที่ 30</u> (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)	มีการปรับปรุงโครงการจัดหาน้ำสะอาดในชนบทเพื่อให้ประชาชนอุปโภคและบริโภค รวมทั้งการปรับปรุงการประปากรุงเทพและธนบุรี (30)
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	<u>รัฐบาลคณะที่ 31</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 1 ก.ย. 2514)	มีการดำเนินการสร้างบ่อเก็บน้ำฝนทั่วประเทศ (31)
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	<u>รัฐบาลคณะที่ 32</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516) <u>รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34</u> นรม. : สัญญา ธรรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 35</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 36</u> นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519) <u>รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)	(1) คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อนำมาปรับปรุงกิจการของการประปานครหลวงในปี 2516 (32) (2) มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 เพื่อให้การประปานครหลวงสามารถออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน สำหรับจัดหาทุนมาปรับปรุงและขยายกิจการประปาได้ (36)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) <u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) <u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	(1) มีการก่อสร้างอุโมงค์ส่งน้ำของการประปานครหลวง (39) (2) มีการปรับปรุงขยายกิจการประปาเชียงใหม่ (39) (3) มีการปรับปรุงขยายการประปาเทศบาลตำบลหัวหิน (39) (4) ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค พ.ศ. 2522 เพื่อให้สามารถบริหารจัดการหาน้ำสะอาดให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยมีการจัดตั้งการประปาภูมิภาคขึ้นเป็นรัฐวิสาหกิจ (40) (5) มีการกำหนดมาตรการอนุรักษ์น้ำดิบเพื่อการประปานครหลวง (40) (6) มีการประชุมวางแผนโครงการจัดหาน้ำสะอาดในชนบทที่พระราชอาณาจักรครั้งที่ 3 ที่จังหวัดภูเก็ต ในปี 2522 (41)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	มีการโอนกิจการประปาในสังกัดกรมโยธาธิการ (การประปาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล) มาสังกัดการประปาส่วนภูมิภาค (43)

ตารางที่ 16-18 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	รัฐบาลคณะที่ 44 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46 นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	(1) ได้มีการผันน้ำจากกลุ่มน้ำแม่กลองไปยังกลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อการประปา โดยจัดตั้งโรงกรองน้ำที่ริมคลองมหาสวัสดิ์ (44) (2) ขยายกำลังผลิตน้ำที่บางเขน เพื่อแก้ไขการขาดแคลนน้ำประปา (45) (3) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาในเขตอำเภอหัวหิน โดยการก่อสร้างท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำปราณบุรีมายังเทศบาลอำเภอหัวหิน (45) (4) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในเมืองพัทยา โดยนำน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองค้อมาใช้เป็นการชั่วคราว (45) (5) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ขยายกิจการระบบประปาเมืองพัทยาของการประปาภูมิภาค (45) (6) จัดทำแผนเร่งรัดให้มีน้ำสะอาดในชนบทด้วยระบบประปาชนบท (47)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 48 นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 49 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 50 นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538) รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)	(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลักครั้งที่ 5 ของการประปานครหลวง (47) (2) กำหนดมาตรการอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และแผนการผลิตน้ำประปาทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา (47) (3) ปรับปรุงขยายกิจการประปาเทศบาล 25 แห่ง (47) (4) สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทดำเนินการจัดหาน้ำสะอาดในลักษณะการประปาชนบทจำนวน 5,000 หมู่บ้าน ภายใน 4 ปี (50) (5) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการเอกชนร่วมลงทุนกับประปาส่วนภูมิภาค (50) (6) มีการศึกษาเรื่องโครงการอ่างเก็บน้ำใต้ดิน จังหวัดระยอง (50)
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539) รัฐบาลคณะที่ 52 นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540) รัฐบาลคณะที่ 53 นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) รัฐบาลคณะที่ 54 นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	(1) มีการปรับค่าน้ำของการประปาภูมิภาค โดยทยอยปรับตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2541 เดือนละ 50 สตางค์ต่อลูกบาศก์เมตร (53) (2) การประปานครหลวงดำเนินการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลัก ครั้งที่ 7 เพิ่มเติมกำลังการผลิตน้ำประปาให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (53) (3) มีแผนการลงทุนปรับปรุงระบบจำหน่ายน้ำการประปาทุมธานี รังสิต (53)

ตารางที่ 16-18 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำอุปโภคและบริโภค
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	(1) ปรับเป้าหมายการผลิตทั้งโรงงานผลิตน้ำมหาสวัสดิ์และโรงงานผลิตบางเขน เร่งก่อสร้างสถานีสูบน้ำบางพลีและมินบุรีให้แล้วเสร็จโดยเร็ว (55) (2) จัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำประปาบนเกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ เกาะสมุย และเกาะภูเก็ต (55) (3) เห็นชอบหลักการแผนการลงทุนปรับปรุงระบบจำหน่ายน้ำประปา การประปาปทุมธานี-รังสิต โดยให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในรูปแบบ Full concession (55)
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ต.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) <u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	(1) ประกาศใช้พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 (56) (2) ยกเลิกโครงการให้เอกชนลงทุนปรับปรุงระบบจำหน่ายน้ำประปาที่สำนักงานประปาปทุมธานี-รังสิต (56) (3) มีการติดตามการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภค ระยะที่ 1 ในพื้นที่ 16 จังหวัดนําร่อง ที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (58)
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ต.ค. 2556) <u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)	(1) กำหนดเป้าหมายการก่อสร้างประปาในชนบทที่ยังขาดแคลนน้ำประปาจำนวน 7,490 หมู่บ้าน ภายในปี 2560 (61) (2) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบประปาชนบท 9,093 หมู่บ้าน ภายในปี 2564 (61) (3) โรงเรียนและชุมชนมีระบบน้ำดื่มสะอาด 6,132 แห่ง ภายในปี 2564 (61) (4) ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจมีประปาเพิ่มขึ้น 255 เมือง ขยายเขตประปาเมือง 688 แห่ง ภายในปี 2569 (61)

ตารางที่ 16-19 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค 2519 - 19 ต.ค 2520)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย 2520 - 29 ก.พ 2523)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค 2523 - 30 ก.ย 2524)</p>	เริ่มโครงการจัดสรรน้ำประปาเพื่อการอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ (42)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)</p>	มีการจัดการน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมบริเวณถนนปู่เจ้าสมิงพรายและนิคมอุตสาหกรรมบางปู (43)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)</p>	มีการจัดทำแผนงานการจัดการจัดหาแหล่งน้ำสำรอง สำหรับอุตสาหกรรมในบริเวณเมืองใหม่บางพลี (45)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)</p>	มีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (49)

ตารางที่ 16-19 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการจัดหาน้ำเพื่ออุตสาหกรรม
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539) รัฐบาลคณะที่ 52 นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540) รัฐบาลคณะที่ 53 นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) รัฐบาลคณะที่ 54 นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	มีการจัดทำแผนหลักการพัฒนาและจัดการทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก ระยะเร่งด่วน 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา (53)
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	รัฐบาลคณะที่ 55 นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	(1) ได้จัดทำโครงการพัฒนาบ่อน้ำบาดาล เพื่อแก้ไขวิกฤติขาดแคลนน้ำในภาคอุตสาหกรรม พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก รวมทั้งการวางท่อผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำในจังหวัดระยอง (55) (2) การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออก มีดังนี้ การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกทั้งเพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตรและอุตสาหกรรม ซึ่งเกิดปัญหาอย่างรุนแรงใน พ.ศ.2548 (2.1) ได้มีการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลน้ำมาเสริม(55) (2.2) มีการต่อท่อจากอ่างเก็บน้ำประแสร์-คลองใหญ่-หนองปลาไหล-การนิคมอุตสาหกรรม(55) (2.3) วางท่อจากแม่น้ำบางปะกง ไปยังอ่างเก็บน้ำบางพระ(55) นอกจากนี้มีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ภูเก็ต และเกาะสมุย(55)
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	รัฐบาลคณะที่ 56 นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) รัฐบาลคณะที่ 57 นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) รัฐบาลคณะที่ 58 นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551) รัฐบาลคณะที่ 59 นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) รัฐบาลคณะที่ 60 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	มีการวางท่อเชื่อมจากอ่างเก็บน้ำหนองใหญ่ จังหวัดระยอง เพื่อช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมภาคตะวันออก (59)
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ธ.ค. 2556) รัฐบาลคณะที่ 61 นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)	ได้มีการก่อสร้างท่อระบบส่งน้ำคลองพระองค์ไชยานุชิตถึงอ่างเก็บน้ำบางพระ ซึ่งเป็นการผันน้ำจากกลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ไปยังอ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรีเพื่อการแก้ไขการขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออก (60)

ตารางที่ 16-20 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)</p>	โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีมีมติให้เร่งรัดโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เป็นต้นไป (40)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)</p>	มีการช่วยเหลือเกษตรกรในโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จากสถานะฝนแล้งโดยช่วยจ่ายค่าไฟฟ้าให้ (44)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)</p>	<p>(1) มีการจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำให้แก่เกษตรกรที่ประสบภัยแล้งในเขตโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเป็นกรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 ตุลาคม 2536 (50)</p> <p>(2) มีการจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำให้แก่เกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง ในเขตโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเป็นกรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 24 กันยายน 2537 (50)</p>

ตารางที่ 16-21 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	รัฐบาลคณะที่ 29 นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) รัฐบาลคณะที่ 30 (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)	มีการกู้เงินจากธนาคารโลก ในพ.ศ. 2505 เพื่อพัฒนาการเกษตรและการชลประทานในพื้นที่ภาคกลางของประเทศ โดยการก่อสร้างคลองส่งน้ำ เชื่อมกันน้ำขนาดเล็ก ปรับปรุงระบบการส่งน้ำไปยังไร่นาของเกษตรกร ปรับระดับพื้นที่แปลงนาของเกษตรกร และจัดตั้งสถานีทดลองการเกษตร (29)
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	รัฐบาลคณะที่ 31 นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 1 ก.ย. 2514)	ได้กำหนดให้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรสำหรับโครงการเจ้าพระยาใหญ่ จะต้องเริ่มดำเนินการก่อนวันที่ 1 มกราคม 2511 และแล้วเสร็จก่อนสิ้นเดือนกันยายน 2512 เพื่อค้นหาปัญหาต่างๆ ทางด้านเกษตรกรรม เศรษฐกิจและด้านเทคนิค อันเป็นอุปสรรคต่อการขยายงานด้านการปลูกพืชครั้งที่สองในพื้นที่ตอนบนของโครงการเจ้าพระยาใหญ่ และวางแผนงานอย่างละเอียดสำหรับการพัฒนาการเกษตร ในพื้นที่นี้ โดยเน้นหนักไปในเรื่องการปลูกพืชสองครั้ง (31)
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	รัฐบาลคณะที่ 32 นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516) รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34 นรม. : สัญญา ธรรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518) รัฐบาลคณะที่ 35 นรม. : ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518) รัฐบาลคณะที่ 36 นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519) รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38 นรม. : ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)	(1) มีการกู้เงินจากธนาคารโลก เพื่อพัฒนาการเกษตรชลประทานลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ในปี 2516 (32) (2) มีการยืมเงินจากกองทุนพิเศษของธนาคารพัฒนาเอเชีย มาใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาการเกษตรชลประทานหนองหวาย (34)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	รัฐบาลคณะที่ 39 นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41 นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) รัฐบาลคณะที่ 42 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	(1) ดำเนินโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานบริเวณโครงการชลประทานน้ำอูน (39) (2) ดำเนินการโครงการค้นคว้าทดลองการใช้น้ำชลประทานของพืช (39) (3) ดำเนินการโครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่ป่าแม่ง (39) (4) มีการกู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อพัฒนาการเกษตรลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน (39) (6) มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรในเขตชลประทาน (39) (5) ดำเนินการโครงการเกษตรชลประทานแม่กลองฝั่งซ้าย - มาลัยแมน (42)

ตารางที่ 16-21 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	(1) มีการกู้เงินจากสถาบันเครดิตเพื่อการบูรณะแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จำนวน 16 ล้านดอลลาร์เพื่อพัฒนาโครงการเกษตรชลประทานน้ำพองระยะที่ 2 (43) (2) ได้กำหนดรูปแบบการบริหารโครงการพัฒนาการเกษตรชลประทาน (43) (3) มีการก่อสร้างระบบส่งน้ำ ระบบระบายน้ำ อาคารประกอบและระบบชลประทานในแปลงนาโครงการอ่างเก็บน้ำพุกอกอุทยาน (43)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) <u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) <u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	มีการศึกษาโครงการกระจายการผลิตในเขตชลประทานราษฎร์ภาคเหนือ ซึ่ง UNDP ให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าในการศึกษา (44)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538) <u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)	(1) มีการกู้เงินจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จำนวน 30.29 ล้านดอลลาร์เพื่อดำเนินการตามโครงการบำรุงรักษาด้านชลประทาน (50) (2) มีการเพิ่มวงเงินค่าใช้จ่ายดำเนินโครงการกระจายการผลิตในเขตชลประทานราษฎร์ภาคเหนือ ภายใต้เงินกู้ IFAD 201 TH และ OPEC429P (50)
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539) <u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540) <u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) <u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	(1) ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ได้มีการกู้เงินจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตร ในปี พ.ศ. 2542 โดยมีการปรับปรุงโครงการชลประทานหลายโครงการ (53) (2) มีการดำเนินการโครงการพัฒนาระบบเกษตรในเขตชลประทานระยะเวลา 4 ปี (2541-2544) ในพื้นที่ 1.5 ล้านไร่ ในพื้นที่ชลประทานแม่กลองใหญ่ และพื้นที่ชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้น้ำปลูกพืชอย่างประหยัด (52,53) (3) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย โดยมีมาตรการด้านกฎหมาย การจัดการทรัพยากรน้ำ การบริการจัดส่งน้ำ และการคุ้มครองพื้นที่ต้นน้ำและการอนุรักษ์ดิน (53)

ตารางที่ 16-21 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาการเกษตรชลประทาน
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	มีการพัฒนาการเกษตรชลประทานดังนี้ (1) โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง (55) (2) โครงการชลประทานปากมุล (55) (3) จัดตั้งศูนย์พัฒนาชลประทานและแก้ไขวิกฤติน้ำในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (55) (4) ก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดใหญ่ คือ โครงการประแสร์ โครงการสิียด โครงการ เขื่อนคลองท่าด่าน และโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก (55)
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) <u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการโครงการผันน้ำจิม-ห้วยหลวง-ลำปาว เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2551 และให้ทำการศึกษาความเหมาะสมต่อไป (57) (2) ดำเนินการศึกษาโครงการระบบเครือข่ายน้ำห้วยหลวง-หนองหาน กุมภวาปี-ลำปาง-ชี- มูล และโครงการระบบเครือข่ายน้ำปากชม-ลำพะเนียง-ชี-มูล (59) (3) มีการจัดทำแผนพัฒนาการเพิ่มพื้นที่ชลประทานให้เต็มศักยภาพ 60 ล้านไร่ (59)
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ธ.ค. 2556) <u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)	มีการขยายโครงการชลประทานในปี 2557-2559 ได้ 1.35 ไร่ (61) มีแผนจะขยายโครงการชลประทานในปี 2560 จำนวน 0.38 ล้านไร่ (61)

ตารางที่ 16-22 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกอพยพออกจากเขตนํ้าท่วม และการช่วยเหลือราษฎรที่กระทบจากการสร้างเขื่อน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกอพยพออกจาก เขตนํ้าท่วม และการช่วยเหลือราษฎรที่กระทบจากการสร้างเขื่อน
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	<u>รัฐบาลคณะที่ 29</u> นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) <u>รัฐบาลคณะที่ 30</u> (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)	(1) ได้เริ่มจัดตั้งนิคมสร้างตนเองรองรับราษฎรที่ถูกเวนคืนที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ได้มีการเริ่มจัดตั้งนิคมสร้างตนเองเขื่อนภูมิพล และนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ (29) (2) มีการจ่ายเงินทดแทนที่ดินแก่ราษฎรที่อยู่นอกเขตเวนคืนในการสร้างเขื่อน แต่ได้รับผลกระทบและเดือดร้อน (29) (3) มีการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ราษฎรผู้ถูกเวนคืนที่ดินในการสร้างเขื่อน ที่ไม่ต้องการที่ดินที่รัฐจัดสรรให้ (29)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) <u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) <u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	(1) คณะรัฐมนตรีมีมติให้กรมชลประทานจัดที่ดินให้แก่ราษฎรผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน โดยปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดิน เพิ่มเติมจากที่กรมประมงสงเคราะห์ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วเพื่อให้ประชาชนได้รับการช่วยเหลือให้เร็วยิ่งขึ้น (39) (2) จ่ายค่าชดเชยทรัพย์สินให้แก่ราษฎรที่ถูกเขตนํ้าท่วมที่ได้มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเป็นกรณีพิเศษ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร (40)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2527 ให้จัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบทั้งที่ขอบและไม่ขอบด้วยกฎหมาย แต่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตก่อสร้างโครงการและเขตพื้นที่จัดสรร (43)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) <u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) <u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	การช่วยเหลือราษฎรที่ถูกผลกระทบจากการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ มีการแก้ไขหลักการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรที่ถูกเขตชลประทานเหลือน้อยจนไม่สามารถอยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพได้เข้าไปอยู่ในที่จัดสรรได้ (44)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535)	มีการจ่ายเงิน “ค่าชดเชยอาชีพประมง” จากการสร้างเขื่อนปากมูล ซึ่งเป็นกรณีแรกในประเทศไทย (50, 51)

ตารางที่ 16-22 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกอพยพออกจากเขตนํ้าท่วม และการช่วยเหลือราษฎรที่
กระทบจากการสร้างเขื่อน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ถูกอพยพออกจากเขต นํ้าท่วม และการช่วยเหลือราษฎรที่กระทบจากการสร้างเขื่อน
	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)</p>	
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)</p>	<p>(1) มีการจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ส่งผลกระทบจากฝายราศีไศล จ. ศรีสะเกษ ไร่ละ 32,000 บาท (52)</p> <p>(2) จ่ายค่าชดเชยที่ดินทำกินที่รัฐจัดให้แต่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร ไร่ละ 20,000 บาท กรณีของเขื่อนสิรินธร (53)</p> <p>(3) มีการจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ราษฎรอันเนื่องมาจากนํ้าท่วมที่นาในการก่อสร้างโครงการฝายกุมภวาปี จ. อุดรธานี (51, 53)</p> <p>(4) มีการปรับเงินค่าชดเชยพิเศษแทนการจัดสรรที่ดินแปลงอพยพในโครงการพัฒนาลุ่มนํ้าป่าสัก (53)</p> <p>(5) มีการจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหายในระหว่างก่อสร้างฝายธาตุน้อย จ. อุดรธานี (53)</p>
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)</p>	<p>จัดหาที่ดินให้แก่ผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการสร้างเขื่อนสิรินธร (53)</p>
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)</p>	<p>(1) มีการจ่ายเงินชดเชยแก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนนํ้าอูน จำนวน 1,067 ราย เพิ่มเติมจากเดิมรายละเอียด 15 ไร่ๆละ 10,000.00 บาท (58, 59)</p> <p>(2) มีการจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฝายราศีไศล (59)</p> <p>(3) มีการจ่ายเงินค่าชดเชยพิเศษแทนการจัดสรรแปลงอพยพโครงการกิวคอดหมา จ.ลำปาง (59)</p>

ตารางที่ 16-23 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	<u>รัฐบาลคณะที่ 29</u> นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) <u>รัฐบาลคณะที่ 30</u> (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 14 ตุลาคม 2506 ให้ช่วยชาวนาที่นาเสียหาย โดยตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือชาวนาที่เสียหาย โดยสนับสนุนค่าสูบน้ำและค่าจัดหาพันธุ์ข้าว (29)
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	<u>รัฐบาลคณะที่ 31</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 1 ก.ย. 2514)	เนื่องจากในปี 2511 ได้เกิดภัยแล้งในภาคใต้ ได้มีการจัดหาเครื่องสูบน้ำไปช่วยเหลือ (31)
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	<u>รัฐบาลคณะที่ 32</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516) <u>รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34</u> นรม. : สัญญา ธรรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 35</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 36</u> นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519) <u>รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)	ได้มีการแจกจ่ายพันธุ์ข้าวและพันธุ์พืชให้แก่เกษตรกรที่ประสบภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและภัยแล้งที่เกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ (33, 37) คณะรัฐมนตรีได้รับหลักการโครงการป้องกันอุทกภัย จังหวัดอุดรธานี เป็นการชลประทานที่เร่งด่วน อันหนึ่งได้เกิดอุทกภัยที่จังหวัดอุดรธานีอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2543 (32)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) <u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) <u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	(1) ภัยแล้ง ในช่วง พ.ศ. 2523-2524 ได้เกิดความแห้งแล้งที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก มีปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์เมื่อเดือนมกราคม 2523 น้อยมากและในขณะนั้นแหล่งพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญมาจากเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้หยุดการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ทุกช่องในช่วงเวลา 18.00-20.00 น. เพื่อประหยัดน้ำในเขื่อนอยู่ระยะหนึ่งจนกระทั่งภาวะภัยแล้งลดลงเข้าสู่ภาวะปกติ (42) รวมทั้งดำเนินการดังนี้ (1.1) ได้มีการแจกจ่ายน้ำอุปโภค-บริโภค แก่ราษฎรที่ประสบภัยแล้ง (1.2) ให้เกษตรกรที่ประสบภัย ชำระเงินกู้เป็นผลิตผลได้ (1.3) ช่วยเหลือปุ๋ยในการทำนาปรัง (1.4) ช่วยเหลือค่าไถพื้นที่เกษตรกร (1.5) จัดทำแผนการปลูกพืชฤดูแล้ง (1.6) จัดหาเครื่องสูบน้ำ และค่าน้ำมันสูบน้ำ

ตารางที่ 16-23 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ
		(2) อุทกภัย ในปี พ.ศ. 2521 เกิดปัญหาอุทกภัยขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากพายุเบส ได้มีการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัย โดยมีการจัดทำแผนฟื้นฟูภาวะหลังน้ำท่วม ซ่อมเครื่องสูบน้ำและค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำ (40)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	(1) ภัยแล้ง (1.1) มีการเตรียมการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง โดยจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ (43) (1.2) ช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง โดยการแจกเมล็ดพันธุ์พืชและปุ๋ย (43) (2) อุทกภัย มีการจัดทำโครงการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (43)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) <u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) <u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	(1) ภัยแล้ง (1.1) จัดทำฝนหลวงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ (44) (1.2) แจกจ่ายน้ำดื่ม น้ำใช้ โดยรถยนต์บรรทุกน้ำ (44, 45, 46) (1.3) จัดหาเครื่องสูบน้ำ (44, 45, 46) (1.4) จัดหาวัสดุที่จำเป็นให้หมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมู่บ้านละ 1 ชุด จำนวน 1,000 หมู่บ้าน (45) (1.5) จัดตั้งสหกรณ์ผู้สูบน้ำด้วยไฟฟ้า (44) (1.6) ช่วยค่าไฟฟ้าในการสูบน้ำ (44) (1.7) จัดตั้งศูนย์จ่ายน้ำประจำหมู่บ้าน (45) (2) อุทกภัย ในปี 2531 ได้เกิดอุทกภัยในภาคใต้รวม 14 จังหวัด ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดังนี้ (2.1) จัดหาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และปุ๋ยแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัย (45) (2.2) จัดหาที่ดินสำหรับปลูกสร้างบ้านใหม่ให้ราษฎรที่ประสบอุทกภัยอย่างหนักจนไม่สามารถก่อสร้างในที่เดิมได้ ครอบคลุมวงเงินไม่เกิน 200 ตารางวา (45) (2.3) แก้ไขปัญหาน้ำท่วมสวนส้ม จังหวัดปทุมธานี โดยการตั้งคันกั้นน้ำตามแนวคลองให้สูงแล้วสูบน้ำออก (45) (2.4) แจกจ่ายเครื่องอุปโภค-บริโภค (45)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)	(1) ภัยแล้ง เนื่องจากปริมาณฝนตั้งแต่ พ.ศ.2534 เป็นต้นมา มีปริมาณน้อยจึงเกิดความแห้งแล้งเกิดขึ้นทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2537 มีปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์รวมกันเพียง 2,000 ล้านลูกบาศก์เมตร รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำขึ้นที่ท่าเรือยบ รัฐบาลและรัฐบาลได้จ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำให้แก่เกษตรกรที่ประสบภัยแล้งในเขตโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเป็นกรณีพิเศษรวมทั้งมาตรการต่างๆ (50) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนงานการแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำและแนวทางการพัฒนาน้ำ ตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเสนอ ดังนี้ (1.1) เพิ่มการช่วยเหลือด้านการประมง และด้านปศุสัตว์ (50) (1.2) จัดหาน้ำอุปโภค-บริโภค (50) (1.3) จัดสร้างแหล่งเก็บน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้านเพิ่ม (50) (1.4) กรมชลประทานมีประกาศห้ามมิให้ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานเพื่อกิจการสนามกอล์ฟ (50) (1.5) รถบรรทุกน้ำ (50) (1.6) เจาะบ่อบาดาล (50) (1.7) ซ่อมแซมบ่อบาดาล (50)

ตารางที่ 16-23 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ
	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)</p>	<p>(1.8) กรมทรัพยากรธรณีชุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 100 บ่อ (50)</p> <p>(1.9) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการน้ำเพื่อชีวิต : การขยายเทคโนโลยีใหม่ตามแนวพระราชดำริให้ส่วนราชการต่างๆ นำไปปฏิบัติ (50)</p> <p>(2) อุทกภัย เกิดอุทกภัยจากพายุโซนร้อน “ฟอเรสต์” ในพื้นที่ภาคใต้มีการช่วยเหลือ โดย</p> <p>(2.1) แจกจ่ายเครื่องอุปโภค-บริโภค (50)</p> <p>(2.2) ให้กรมทางหลวงพิจารณาการออกแบบถนนที่อาจก่อปัญหาน้ำท่วม (50)</p> <p>(2.3) มีการควบคุมราคาสินค้า (50)</p> <p>(2.4) กระทรวงสาธารณสุขเตรียมยา และเวชภัณฑ์ (50)</p> <p>(2.5) มีการปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตรและแผนฟื้นฟูการเกษตรในพื้นที่ประสบอุทกภัยภาคใต้ (50)</p>
<p>ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)</p>	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)</p>	<p>(1) ภัยแล้ง สืบเนื่องจากในปี พ.ศ. 2540 มีฝนตกน้อยเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำโดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา รัฐบาลได้ตั้งศูนย์เฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ (53)</p> <p>มีการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง ดังนี้</p> <p>(1.1) มีการทำฝนหลวง ภาคกลาง ภาคใต้ตอนบน หรือภาคตะวันตก (53)</p> <p>(1.2) จ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำเพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกร (53)</p> <p>(1.3) มีการเตรียมการรองรับสถานการณ์ภัยแล้ง เช่น ตั้งศูนย์เฉพาะกิจ เตรียมรถบรรทุกน้ำ ช่อมแซมบ่อบาดาล เป่าล้างบ่อบาดาล เตรียมระบบประปาหมู่บ้าน ภาชนะเก็บกักน้ำกลางในหมู่บ้าน (53)</p> <p>(1.4) เตือนภัยล่วงหน้า (53)</p> <p>(1.5) จัดเตรียม พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ฯลฯ (53)</p> <p>(1.6) จัดเตรียมเครื่องสูบน้ำ (53)</p> <p>(1.7) มีการใช้ระบบหมุนเวียนการใช้น้ำในแม่น้ำแม่ปิงและแม่น้ำน่าน โดยสลับการสูบน้ำจังหวัดละ 3 วัน หยุดสูบน้ำ 6 วัน โดยจัดคูในลำน้ำแม่ปิงและลำน้ำน่านดังนี้ ตาก-อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร-พิษณุโลก นครสวรรค์-พิจิตร และสุโขทัย (แม่น้ำยม) (53)</p> <p>(2) อุทกภัย (2.1) ๘.๘.๘๘ จัดคิดดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่เกษตรกรที่ประสบอุทกภัยตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการเกษตรและแผนฟื้นฟูการเกษตร (53)</p> <p>(2.2) จัดทำแผนป้องกันอุทกภัยพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (53)</p> <p>(2.3) จัดตั้งระบบเตือนภัย การเกิดอุทกภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย (54)</p> <p>(2.4) จัดทำแผนแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัย จังหวัดอุดรธานี (54)</p> <p>(2.5) ช่วยเหลือค่าซ่อมแซมบ้าน ที่อยู่อาศัย หรือค่าวัสดุสร้างบ้านในกรณีอุทกภัย จังหวัดเพชรบูรณ์ (54)</p> <p>มีข้อเสนอจัดตั้งกองทุนร่วมบรรเทาความเสียหายทางการเกษตร (53)</p>
<p>ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)</p>	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)</p>	<p>(1) ภัยแล้ง การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ได้ดำเนินการโดย</p> <p>(1.1) มีการแจกจ่ายน้ำดื่ม (55)</p> <p>(1.2) จัดหาเครื่องสูบน้ำ (55)</p> <p>(1.3) จัดหารถยนต์บรรทุกน้ำ (55)</p> <p>(1.4) ช่อมแซมบ่อบาดาล (55)</p> <p>(1.5) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ (55)</p>

ตารางที่ 16-23 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ																					
		<p>(2) อุทกภัย</p> <p>มีการดำเนินการหลายประการ คือ</p> <p>(2.1) กำหนดนโยบายการจัดการพื้นที่น้ำท่วมในแต่ละลุ่มน้ำ (55)</p> <p>(2.2) ยกเว้นค่าธรรมเนียมรายปีแก่โรงงานในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี 2544 เป็นเวลา 5 ปี (55)</p> <p>(2.3) ฝึกอบรมให้แก่ราษฎรที่ประสบอุทกภัยในการซ่อมแซมบ้านเรือน ยานพาหนะ เครื่องไฟฟ้า เป็นต้น (55)</p> <p>(2.4) จัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการเกิดอุทกภัยฉับพลัน ในพื้นที่เสี่ยงทั่วประเทศ ที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย การเฝ้าระวังเตือนภัย การอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการอุทกภัยและดินโคลนถล่มทั้งเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน การฝึกซ้อมบรรเทาอุทกภัย และการอพยพราษฎรในพื้นที่เสี่ยงภัย (55)</p> <p>(2.5) ขุดลอก ห้วยหนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ เป็นต้น (55)</p> <p>(2.6) มีการเตรียมการ แก้ปัญหาล่วงหน้าก่อนช่วงฤดูน้ำ โดยจัดทำระบบ Early Warning (55)</p> <p>(2.7) มีการสำรวจ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทางไหลของน้ำและจุดตัดกั้นถนนสายต่างๆ ทั่วประเทศที่จำเป็นต้องก่อสร้าง หรือแก้ไขให้เป็นทางระบายหรือทางลอดของน้ำ มีถนนขวางทางน้ำ จำนวน 3,848 แห่ง (55)</p>																					
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ต.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)</p>	<p>(1) ภัยแล้ง</p> <p>การช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้ง ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ประกอบด้วย ในเดือนกรกฎาคม 2550 ได้เกิดภัยแล้งจังหวัดร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม 2552 มีพื้นที่ประสบภัยแล้ง รวม 25 จังหวัด ได้มีการช่วยเหลือ คือ</p> <p>(1.1) แจกจ่ายน้ำอุปโภค-บริโภค (56, 59)</p> <p>(1.2) สร้างฝายชั่วคราวปิดกั้นลำน้ำ (56, 59)</p> <p>(1.3) ขุดลอกแหล่งน้ำ (56, 59)</p> <p>(1.4) มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว มีการทำประชาคมเพื่อตรวจสอบพื้นที่นาปรัง (59)</p> <p>(2) อุทกภัย</p> <p>ได้เกิดอุทกภัยในเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2549 มีพื้นที่ประสบภัย 47 จังหวัด และเกิดอุทกภัยจังหวัดเพชรบูรณ์ ในเดือนกันยายน 2550 มีการช่วยเหลือประชาชนเช่นเดียวกับในช่วงที่ผ่านมา คือ</p> <p>(2.1) ให้การช่วยเหลือด้านสาธารณสุขแก่ผู้ประสบภัย (56)</p> <p>(2.2) แจกจ่าย น้ำดื่ม อาหาร ข้าวสาร (56)</p> <p>(2.3) สูบล้างบ่อน้ำตื้น ซ่อมแซมบ่อบาดาล (56)</p> <p>(2.4) ช่วยเหลือเกษตรกรที่น้ำท่วมเกิน 50 วัน จำนวนร้อยละ 50 ของรายได้ที่ควรได้รับ (56)</p> <p>(2.5) พักชำระหนี้ รวมทั้งการกู้เงินใหม่เพื่อลงทุนโดยไม่จ่ายดอกเบี้ย (56)</p> <p>(2.6) ได้มีการจัดทำแผนแม่บทอุทกภัย วาตภัย และโคลนถล่ม โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (56)</p>																					
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ส.ค. 2556)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)</p>	<p>(1) รัฐบาลคณะที่ 60 ได้ให้การเยียวยาผู้ประสบอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 โดยใช้งบกลางในวงเงิน 45,011.9182 ล้านบาทนั้น ได้มีการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มต่างๆ ดังนี้</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>การเยียวยาผู้ประสบอุทกภัย</th> <th>จำนวน</th> <th>ล้านบาท</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(1) คริวเรือนละ 5,000 บาท</td> <td>2,386,467</td> <td>คริวเรือน</td> </tr> <tr> <td>(2) ช่วยเหลือเกษตรกร</td> <td>1,015,012/1,100</td> <td>ราย/แห่ง</td> </tr> <tr> <td>(3) ช่วยเหลือผู้ประกอบการ</td> <td>1,134/1,600/20</td> <td>ราย/โรงงาน/ศูนย์</td> </tr> <tr> <td>(4) ผู้ใช้แรงงาน</td> <td>554,980</td> <td>ราย</td> </tr> <tr> <td>(5) กลุ่มคนเปราะบาง</td> <td>1,666,740</td> <td>ราย</td> </tr> <tr> <td>(6) การบริการทางการแพทย์</td> <td>3,062,083</td> <td>ราย (60)</td> </tr> </tbody> </table>	การเยียวยาผู้ประสบอุทกภัย	จำนวน	ล้านบาท	(1) คริวเรือนละ 5,000 บาท	2,386,467	คริวเรือน	(2) ช่วยเหลือเกษตรกร	1,015,012/1,100	ราย/แห่ง	(3) ช่วยเหลือผู้ประกอบการ	1,134/1,600/20	ราย/โรงงาน/ศูนย์	(4) ผู้ใช้แรงงาน	554,980	ราย	(5) กลุ่มคนเปราะบาง	1,666,740	ราย	(6) การบริการทางการแพทย์	3,062,083	ราย (60)
การเยียวยาผู้ประสบอุทกภัย	จำนวน	ล้านบาท																					
(1) คริวเรือนละ 5,000 บาท	2,386,467	คริวเรือน																					
(2) ช่วยเหลือเกษตรกร	1,015,012/1,100	ราย/แห่ง																					
(3) ช่วยเหลือผู้ประกอบการ	1,134/1,600/20	ราย/โรงงาน/ศูนย์																					
(4) ผู้ใช้แรงงาน	554,980	ราย																					
(5) กลุ่มคนเปราะบาง	1,666,740	ราย																					
(6) การบริการทางการแพทย์	3,062,083	ราย (60)																					

ตารางที่ 16-23 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ
		<p>(2) มีการจัดทำโครงการออกแบบก่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของประเทศ โดยมีแผนงาน 9 โมดูล คือ</p> <p>Package A – กลุ่มน้ำเจ้าพระยา โมดูล (Module) A1-A6</p> <p>A1-การสร้างอ่างเก็บน้ำ</p> <p>A2-การจัดทำฝังการใช้พื้นที่</p> <p>A3-การปรับปรุงพื้นที่เกษตรชลประทาน</p> <p>A4-การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก</p> <p>A5-การก่อสร้าง Floodway และ/หรือ Flood Channel</p> <p>A6-การทำคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และระบบเตือนภัย</p> <p>Package B – กลุ่มน้ำอื่น (Module) B1-B4</p> <p>B1-การสร้างอ่างเก็บน้ำ</p> <p>B2-การจัดทำฝังการใช้พื้นที่</p> <p>B3-การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก</p> <p>B4-การทำคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และระบบเตือนภัย (60)</p> <p>(3) รัฐบาลคณะที่ 61 ได้จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 โดยมียุทธศาสตร์รวม 6 ยุทธศาสตร์ คือ (1) การจัดหาอุปโภคบริโภค (2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย (4) การจัดการคุณภาพน้ำ (5) การอนุรักษ์ พื้นฟูสภาพต้นน้ำและการป้องกันพังทลายของดิน และ(6) การบริหารจัดการ</p> <p>(4) เนื่องจากในปี 2557-2558 ได้เกิดภาวะภัยแล้ง รัฐบาลจึงได้จัดทำมาตรการบูรณาการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งขึ้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2558 เห็นชอบเรื่องสถานการณ์น้ำและโครงการบูรณาการมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบภัยแล้ง ปี 2558/59 ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ รวม 8 มาตรการ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มาตรการส่งเสริมความรู้และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน 2. มาตรการชะลอหรือขยายระยะเวลาชำระหนี้ที่เกษตรกรมีภาระหนี้กับสถาบันการเงิน 3. มาตรการจ้างงานเพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร 4. มาตรการเสนอโครงการตามความต้องการของชุมชนเพื่อบรรเทาผลกระทบภัยแล้ง 5. มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ 6. มาตรการเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน 7. มาตรการเสริมสร้างสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 8. มาตรการสนับสนุนอื่นๆ <p>(5) ด้านการแก้ไขปัญหาอุทกภัยนั้น ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) โดยยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย มีเป้าหมายตามศักยภาพ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ลำน้ำสายหลักและสาขาได้รับการปรับปรุง เพิ่มอัตราการไหลมากกว่าร้อยละ 10 รวมระยะ 870 กิโลเมตร ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง (2) เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสียหายจากน้ำหลากล้นตลิ่ง กลุ่มน้ำเสี่ยงภัยน้ำล้นตลิ่งและความเสียหายสูงในกลุ่มน้ำวิกฤติ 10 กลุ่มน้ำ (3) พัฒนาพื้นที่รับน้ำนองในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อชะลอน้ำหลากขนาดใหญ่ (4) ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง (5) จัดทำ/ปรับปรุงฝังการใช้ประโยชน์ที่ดิน/กลุ่มน้ำ 15 แห่ง (6) สนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย โดยเฉพาะกลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่/กลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <p>นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) และในยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน จะเป็นเรื่องที่จะช่วยลดปัญหาอุทกภัยลงในอนาคต</p>

ตารางที่ 16-24 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	<u>รัฐบาลคณะที่ 30 และ 31</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 1 ก.ย. 2514)	มีการจัดทำแผนหลักโครงการระบายน้ำ น้ำโสโครกและป้องกันน้ำท่วม สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี (31)
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	<u>รัฐบาลคณะที่ 32</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516) <u>รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34</u> นรม. : สัญญา ธรรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 35</u> นรม. : ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 36</u> นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519) <u>รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38</u> นรม. : ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)	กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ดำเนินโครงการจัดน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณแม่น้ำแม่กลอง (32)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) <u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) <u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	กระทรวงอุตสาหกรรมได้ควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่แม่น้ำแม่กลอง ในเขตจังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี (40)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	-
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) <u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) <u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	(1) มีการศึกษาความเหมาะสมของโครงการจัดตั้งระบบกำจัดน้ำเสียที่รังสิต จังหวัดปทุมธานี (45) (2) กำหนดให้โครงการแก้ไขปัญหาเน่าเสียในคลองผดุงกรุงเกษมเป็นโครงการเร่งด่วนเพื่อเป็นโครงการนำร่อง (45) (3) ดำเนินการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากโรงแรมและอาคารชุด (45) (4) มีการจัดทำโครงการจัดวางระบบบำบัดน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา และสกลนคร (47) (5) คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการโครงการบำบัดน้ำเสียกรุงรัตนโกสินทร์ (47) นอกจากนี้ได้กำหนดให้ ปี พ.ศ. 2534 เป็นปีขจัดน้ำเสีย (45)

ตารางที่ 16-24 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)</p>	<p>(1) ได้มีการจัดตั้งองค์การน้ำเสีย เป็นรัฐวิสาหกิจใน พ.ศ. 2538 (51)</p> <p>(2) กำหนดมาตรการแก้ปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (47)</p> <p>(3) กำหนดแผนงานโครงการระบบบำบัดน้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานคร (47)</p> <p>(4) ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียโรงพยาบาลรัฐ (49)</p> <p>(5) มีการประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารขนาดใหญ่ 8 ประเภท เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2538 (50)</p> <p>(6) คณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการและเงื่อนไขโครงการจัดการน้ำเสียในเขตควบคุมมลพิษจังหวัดสมุทรปราการ (51)</p>
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)</p>	<p>(1) มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การน้ำเสีย (ฉบับที่ 2) เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2540 โดยยกเลิกบทบัญญัติที่กำหนดให้องค์การจัดการน้ำเสียจัดตั้งบริษัท จำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อการดำเนินการ การจัดการและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย (52)</p> <p>(2) มีการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย และการบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี (53)</p> <p>(3) แก้ไขปัญหาแม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย โดยระบายน้ำมาไล่น้ำเสีย (53)</p>
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)</p>	<p>(1) ใช้เงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินโครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ (55)</p> <p>(2) จัดทำแผนการปรับปรุง ฟันฟู และบริหารจัดการระบบน้ำเสีย รวมทั้งก่อสร้างแล้ว เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (55)</p> <p>(3) ตรวจสอบเชื้อใช้หัวตักในแหล่งน้ำ (55)</p>
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551)</p>	<p>(1) ฟันฟูระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งชำรุดเสียหายจากอุทกภัย (56)</p> <p>(2) มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำในลำน้ำต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (59)</p> <p>(3) มีการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและเพชรบุรี (59)</p>

ตารางที่ 16-24 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<p>รัฐบาลคณะที่ 58 นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย 2551 - 20 ต.ค 2551)</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 59 นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค 2551 - 9 ส.ค 2554)</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 60 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค 2554 - 30 ก.ย 2554)</p>	
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<p>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ธ.ค. 2556)</p> <p>รัฐบาลคณะที่ 61 นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)</p>	<p>(1) มีการทบทวนพื้นที่จัดการน้ำเสีย โดยมีข้อตกลงระหว่างองค์การการน้ำเสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเขตควบคุมมลพิษตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกาศ (60)</p> <p>(2) คณะรัฐมนตรีมีมติ วันที่ 7 พฤษภาคม 2558 เห็นชอบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. 2558-2559) โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ (61)</p> <p>(3) คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 26 มกราคม 2559 เห็นชอบร่างข้อตกลงโครงการ Technical Assistance of Sewage Technology in Collaboration with Public and Private Sectors in Thailand ระหว่างองค์การการน้ำเสียกับหน่วยงานระบายน้ำของประเทศญี่ปุ่น (61) และพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505</p>

ตารางที่ 16-25 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์การ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	<u>รัฐบาลคณะที่ 29</u> นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) <u>รัฐบาลคณะที่ 30</u> (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)	(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการจัดตั้งสมาคมชลประทานราษฎร์และให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ให้ความร่วมมือและให้สมาคมชลประทานราษฎร์ในการช่วยเหลือการ ดำเนินงาน (30) (2) มีการจัดตั้งกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2506 (29)
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	<u>รัฐบาลคณะที่ 31</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 1 ก.ย. 2514)	(1) มีการจัดตั้งการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 (30) (2) มีการจัดตั้งไฟฟ้าการผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 (30)
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	<u>รัฐบาลคณะที่ 32</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516) <u>รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34</u> นรม. : สัญญา ธรรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 35</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 36</u> นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519) <u>รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)	(1) มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2515 (32)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) <u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) <u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	(1) มีการจัดตั้งคณะกรรมการและศูนย์ประสานงานและเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขึ้น ใน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (40) (2) มีการจัดตั้งการประปาภูมิภาค พ.ศ. 2522 (40)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	มีการจัดตั้งคณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 118/2526 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2526 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นสำนักงานเลขานุการ (43)

ตารางที่ 16-25 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์กร การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	รัฐบาลคณะที่ 44 นรม.: พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46 นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	(1) มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ พ.ศ. 2531 ที่กำหนดให้มี “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กทช.) (44) (2) มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2532 ที่กำหนดให้มี “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” (กทช.) มี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการคณะกรรมการ พร้อมทั้งจัดตั้ง “สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” (สำนักงาน กทช.) เป็น หน่วยงานภายในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (45) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นองค์กรสูงสุดในการ กำหนดนโยบายและแผนงานด้านการพัฒนาทรัพยากรน้ำของประเทศ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2533 (45)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 48 นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 49 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 50 นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538) รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)	(1) มีการจัดตั้งกรมควบคุมมลพิษ พ.ศ. 2535 (47) (2) มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 9 เมษายน 2539 (51)
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539) รัฐบาลคณะที่ 52 นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540) รัฐบาลคณะที่ 53 นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) รัฐบาลคณะที่ 54 นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	(1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนและลุ่มน้ำปิงตอนล่าง ตามคำสั่ง คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติที่ 1/2542 และ 2/2542 ลงวันที่ 23 เมษายน 2542 (53) (2) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็น ประธาน เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 385/2540 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2540 รวมทั้งจัดตั้ง “ศูนย์เฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ” ขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (53) (3) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 403/2540 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2540 (53) (4) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 กรณีเขื่อนที่ยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้าง 4 เขื่อน คือ เขื่อนแก่งเสือเต้น รับร้อ ลำโดมใหญ่ และโป่งขุนเพชร (53) (5) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยมี รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นประธาน ตาม คำสั่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ 3/2541 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2541 (53)

ตารางที่ 16-25 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์กร การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	(1) มีการจัดตั้งกรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ขึ้นในกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (55) (2) มีการโอนภารกิจเกี่ยวกับโครงการ โขง-ชี-มูล กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ไปให้กรมชลประทาน (55) (3) มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) (30)
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมคิด สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ต.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) <u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	(1) ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยมีสาระสำคัญ คือ กำหนดองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ขององค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ รวมทั้ง กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (56) (2) มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตรในปี 2551 (58)
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ส.ค. 2556) <u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)	(1) มีการจัดตั้งกรมฝนหลวงและการบินเกษตร (60) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดังต่อไปนี้ (2) คณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) (60) (3) คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กบอ.) (60) (4) คณะรัฐมนตรีวันที่ 1 ตุลาคม 2556 เห็นชอบให้คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ และอุทกภัย (กบอ.) ให้พิจารณาความจำเป็นในการจัดตั้งกระทรวงน้ำ (60) (5) คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (คสนย) (6) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) (61)

ตารางที่ 16-26 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	<u>รัฐบาลคณะที่ 29</u> นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506) <u>รัฐบาลคณะที่ 30</u> (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)	ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 2 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 (29) และ (2) พระราชบัญญัติชลประทานหลวง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2507 (30)
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	<u>รัฐบาลคณะที่ 31</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2509 - 1 ก.ย. 2514)	ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 1 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 (31)
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	<u>รัฐบาลคณะที่ 32</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516) <u>รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34</u> นรม. : สฤษฏี ธรรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 35</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518) <u>รัฐบาลคณะที่ 36</u> นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519) <u>รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38</u> นรม. : ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)	มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ คือ (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 (34) (2) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2518 (34) (3) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 (34) (4) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 (36)
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520) <u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523) <u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)	ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ 4 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 (39) (2) พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค พ.ศ. 2522 (40) (3) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 (40) (4) พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 (41)
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการเก็บกักน้ำไว้มากเกินความจำเป็นโดยเพิ่มโทษปรับให้สูงขึ้น (43)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534)	มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ 2 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530 (44) (2) พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 (44)

ตารางที่ 16-26 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ
	<u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2534)	
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538) <u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)	มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ 4 ฉบับ คือ (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 (47) (2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (47) (3) พระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (47) (4) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2535 (47)
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539) <u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540) <u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) <u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	มีการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 2 ฉบับ คือ (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (52) (2) พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การน้ำเสีย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 (52)
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551)	มีการประกาศใช้กฎหมาย 3 ฉบับ คือ (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (56) (2) พระราชบัญญัติการประปาภูมิภาค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 (56) (3) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง (ฉบับที่) พ.ศ. (56)

ตารางที่ 16-26 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการในการประกาศใช้กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ
	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย 2551 - 20 ต.ค 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค 2551 - 9 ส.ค 2554)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค 2554 - 30 ก.ย 2554)</p>	
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค 2554 - 9 ธ.ค 2556)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค 2557 - ปัจจุบัน)</p>	<p>มีการประกาศใช้กฎหมาย 2 ฉบับ และยกเลิก 2 ฉบับ คือ</p> <p>(1) พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อวางระบบบริหารจัดการน้ำ และสร้างอนาคตประเทศไทย พ.ศ. 2555 (60)</p> <p>(2) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 (61)</p> <p>ยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2526 (ได้มีการประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอน 6ก) (61) และพระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ.. 2505 ในปี 2558</p>

ตารางที่ 16-27 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเสนอ ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)</p>	<p>ในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอต่อรัฐบาล แต่ได้มีการถอนเรื่องออกจากการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2537 และสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอ ร่าง พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอให้จัดตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำ แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ (50)</p>
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)</p>	<p>มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. รวม 2 ฉบับ คือ (1) เสนอโดยคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเมื่อ พ.ศ.2540 มีบทบัญญัติให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (52) (2) สภาผู้แทนราษฎรใน พ.ศ. 2542 ได้เสนอร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เช่นเดียวกัน โดยเสนอให้ตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำ และจัดตั้งสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรน้ำขึ้นในกระทรวงทรัพยากรน้ำ แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ (53)</p>
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ต.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554)</p>	<p>มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. รวม 3 ฉบับ คือ</p> <p>(1) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอโดยคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2550 (56)</p> <p>(2) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอโดยกรมทรัพยากรน้ำ (ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 พฤษภาคม 2550) (56)</p> <p>(3) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอโดยสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2554 (59)</p>

ตารางที่ 16-27 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเสนอ ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ธ.ค. 2556) <u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 – ปัจจุบัน)	มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ รวม 3 ฉบับ คือ (1) คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2558 (61) (2) วันที่ 20 มกราคม 2558 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่าง “พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.” ที่เสนอโดยกรมทรัพยากรน้ำ (61) (3) วันที่ 22 กรกฎาคม 2558 สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติเสนอร่าง “พระราชบัญญัติบริหารจัดการน้ำ พ.ศ. ต่อรัฐบาล (61) ต่อมาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2558 คณะรัฐมนตรีรับทราบสรุปผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และให้เสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติเพื่อบรรจุระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วน (61)

ตารางที่ 16-28 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการเก็บค่าน้ำชลประทาน
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 29</u> นรม. : จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1 ต.ค. 2503-8 ธ.ค. 2506)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 30</u> (9 ธ.ค. 2506-30 ก.ย. 2509) นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค. 2506 - 31 ก.ย. 2509)</p>	นโยบายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ให้มีการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกรในเขตชลประทานที่ส่งน้ำได้สมบูรณ์แล้ว แต่มิได้มีการปฏิบัติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)</p>	เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2524 ให้วางหลักเกณฑ์การเก็บค่าน้ำจากเกษตรกร (42)
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)</p>	คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 มิให้มิใช่ข้อความระบุถึงการกำหนดราคาน้ำ (Water Price) ในเอกสารเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตร จากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย

ตารางที่ 16-29 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาหลุ่มน้ำ/การกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาหลุ่มน้ำ/ การกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำ
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525 (44) (2) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ การกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำ ปิง-วัง เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2528 (44)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม.: พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) <u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534)	(1) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำยม-น่าน เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2529 (44) (2) การกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำมูล-ชี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2531 (44)
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) <u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538) <u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)	(1) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำภาคตะวันออก เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 (47) (2) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพหลุ่มน้ำภาคใต้ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2537 (50)
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	(1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลุ่มน้ำมูล (55) (2) มีการศึกษาโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาหลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (55) (3) มีการจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาหลุ่มน้ำลำพะเนียง จังหวัดหนองบัวลำภู (55)
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551)	มีการอนุมัติเปิดโครงการพัฒนาหลุ่มน้ำตาปีพุมดวง จ.สุราษฎร์ธานี (56)

ตารางที่ 16-29 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาลุ่มน้ำ/การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการพัฒนาลุ่มน้ำ/ การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ
	<u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ธ.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) <u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ธ.ค. 2556) <u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)	(1) มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำอื่นๆ อีก 8 ลุ่มน้ำ (60) (2) โครงการแก้มลิงเพื่อเก็บกักลุ่มน้ำชายแดนระหว่างประเทศ (61)

ตารางที่ 16-30 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 32</u> นรม. : จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค. 2514 - 14 ต.ค. 2516)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 33 และ 34</u> นรม. : สฤษดิ์ ธรมศักดิ์ (14 ต.ค. 2516 - 14 ก.พ. 2518)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 35</u> นรม. : ม.ร.ว. เสณีย์ ปราโมช (15 ก.พ. 2518 - 6 มี.ค. 2518)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 36</u> นรม. : ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. 2518 - 12 ม.ค. 2519)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 37 และ 38</u> นรม. : ม.ร.ว. เสณีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 - 30 ก.ย. 2519)</p>	<p>(1) การเรียนการสอนหลักสูตรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมคณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 30 เมษายน 2517 ให้มหาวิทยาลัยที่พร้อมได้เปิดการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระดับปริญญาโท และเปิดการสอน การฝึกอบรมระยะสั้นไปพร้อมกัน (33)</p> <p>(2) ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับนี้ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 17 ได้กำหนดประเภทของโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้กำหนดขนาดของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในเวลาต่อมา (35)</p>
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 39</u> นรม. : นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (22 ต.ค. 2519 - 19 ต.ค. 2520)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 40 และ 41</u> นรม. : พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 - 29 ก.พ. 2523)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 42</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2524)</p>	<p>(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบนโยบายและมาตรการพัฒนาและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในบทที่ 2 เป็นนโยบายและมาตรการด้านทรัพยากรน้ำ (42)</p> <p>(2) ได้มีประกาศของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2524 กำหนดให้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่เป็นเขื่อนเก็บกักน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ ที่มีปริมาตรเก็บกัก 100 ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไปหรือมีพื้นที่เก็บกักน้ำตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป ต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมรวมทั้งโครงการชลประทานที่มีพื้นที่ชลประทานตั้งแต่ 80,000 ไร่ ขึ้นไปด้วย (42)</p>
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 43</u> นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)</p>	-
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534)</p>	-
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 47</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 48</u> นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 49</u> นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535)</p>	<p>(1) มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (47)</p> <p>(2) มีการประกาศใช้ “แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม” ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำอยู่ด้วย (47)</p> <p>(3) มีคำสั่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่ 2/2536 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2536 แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (50)</p>

ตารางที่ 16-30 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม
	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 50</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย 2535 - 13 ก.ค 2536)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค 2538 - 30 ก.ย 2539)</p>	
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)</p>	<p>(1) มีการประกาศใช้นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2540-2559 ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำโดยกำหนดเป้าหมาย ให้มีการพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ ทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ให้เป็นระบบในทุกลุ่มน้ำ (52)</p> <p>(2) นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 8/2540 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2558 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านโครงการพัฒนาแห่งน้ำ (52)</p> <p>(3) มีการจัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อฟื้นฟูแหล่งน้ำบริเวณลุ่มน้ำพุง จังหวัดสกลนคร บริเวณลุ่มน้ำแม่ือง จังหวัดพะเยา และบริเวณลุ่มน้ำลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา (53)</p> <p>(4) กำหนดให้วันที่ 20 กันยายน ของทุกปีเป็น “วันอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง แห่งชาติ” และปี 2544-2546 เป็น “ปีแห่งการอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง” (54)</p> <p>(5) พื้นที่ชุ่มน้ำ : คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องนโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ ชุ่มน้ำของประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2540 (52)</p>
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 55</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)</p>	แก้ไขปัญหาการลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด โดยใช้บทบัญญัติมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 (55)
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551)</p>	<p>(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบต่อร่างระเบียบปฏิบัติ เรื่องคุณภาพน้ำ (Procedure of Water Quality) ตามผลการประชุมคณะรัฐมนตรีคณะกรรมการธิการแม่น้ำโขง (MRC) (59)</p> <p>(2) ในกรณีของคุณภาพน้ำ ได้มีการประกาศใช้ระเบียบปฏิบัติเรื่องคุณภาพน้ำ และการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย (59)</p> <p>(3) พื้นที่ชุ่มน้ำ : มีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่องทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทยและมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ (59)</p> <p>(4) การดำเนินการโครงการระบบเครือข่ายน้ำในพื้นที่วิกฤตน้ำ 19 พื้นที่ ให้ทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ (FS) การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (59)</p>
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559)	<p><u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ธ.ค. 2556)</p> <p><u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)</p>	

ตารางที่ 16-31 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ และการพัฒนาแหล่งน้ำ
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการต่อต้านโครงการ ก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่และการพัฒนาแหล่งน้ำ
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	รัฐบาลคณะที่ 43 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2524 - 30 ก.ย. 2529)	มีการต่อต้านโครงการพลังไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน เขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนมีนาคม 2531 วันที่ 5 เมษายน 2531 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ระงับการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน (44)
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46 นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534) รัฐบาลคณะที่ 44 นรม. : พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2530 - 4 ส.ค. 2531)	วันที่ 24 กรกฎาคม 2533 คณะรัฐมนตรีรับทราบการคัดค้านการก่อสร้างเขื่อนแก่งกรุง เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง ซึ่งกระทรวงมหาดไทยรายงานว่าอาจมีการปะทะกันระหว่างผู้คัดค้านและผู้สนับสนุน (45) วันที่ 31 กรกฎาคม 2533 คณะรัฐมนตรีมีมติให้มีการศึกษาศักยภาพในการชลประทานและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายใน 6 เดือน ถึงปัจจุบันไม่ได้มีการเสนอโครงการแต่อย่างใด
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (1 ต.ค. 2534 - 6 เม.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 48 นรม. : พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 - 9 มิ.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 49 นรม. : นายอานันท์ ปันยารชุน (10 มิ.ย. 2535 - 22 ก.ย. 2535) รัฐบาลคณะที่ 50 นรม. : นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 - 13 ก.ค. 2538) รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค. 2538 - 30 ก.ย. 2539)	ในปี 2539 สมัชชาคนจนได้ร้องเรียนเรื่องก่อสร้างเขื่อนที่สร้างแล้วเสร็จและอยู่ระหว่างดำเนินการ รวม 9 โครงการ คือ เขื่อนสิรินธร เขื่อนปากมูล เขื่อน วังบายศรี ผายราศีไศล ลำคันทน์ ห้วยขอนแก่น ห้วยสะแบก และเขื่อนยางบ้านไต้น รวมทั้งกรณีที่ยังมิได้ก่อสร้าง ได้แก่ โครงการเขื่อนแม่ละเมา ท่าชะ-รับร้อ แก่งเสือดั้น โปรงขุนเพชร ซึ่งรัฐบาลได้รับไว้พิจารณา โดยมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 22 เมษายน 2539 (51)
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	รัฐบาลคณะที่ 51 นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539) รัฐบาลคณะที่ 52 นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540) รัฐบาลคณะที่ 53 นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) รัฐบาลคณะที่ 54 นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	(1) การต่อต้านการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนขนาดใหญ่ได้ปรากฏอย่างชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ โดยที่สมัชชาคนจนเริ่มชุมนุมเรียกร้องหน้าทำเนียบรัฐบาล ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2539 ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 21/2541/ ลงวันที่ 14 มกราคม 2541 แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นติดตามเขื่อนที่ยังไม่ได้ก่อสร้าง 4 เขื่อน คือ เขื่อนแก่งเสือเต้น จังหวัดแพร่ เขื่อนรับร้อ จังหวัดชุมพร เขื่อนลำโดมใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี และเขื่อนโปรงขุนเพชร จังหวัดชัยภูมิ นอกจากนี้สมัชชาคนจนยังได้เรียกร้องให้รัฐบาลจ่ายค่าช่วยเหลือราษฎรอันเนื่องมาจากน้ำท่วมที่นาในเขตพื้นที่ฝายกุ่มกาวปี และฝายราศีไศล ซึ่งอยู่ในโครงการโขง-ชี-มูล รวมทั้งเรียกร้องค่าชดเชยช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำการประมงซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชีพประมงหลังการก่อสร้างเขื่อนปากมูล (52) ซึ่งมีการจ่ายค่าชดเชยตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 มกราคม 2543 (53) (2) การต่อต้านอีกกรณีหนึ่งก็คือการเก็บค่าน้ำเพื่อการเกษตรจากข้อกำหนดในโครงการกู้เงินเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตรจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ซึ่งไม่สามารถจะดำเนินการได้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2542 ได้ตัดข้อความที่เกี่ยวกับการเก็บค่าน้ำออก (53) (3) โครงการปากมูลได้มีการตกลงจะเปิดประตูน้ำ 4 เดือน และปิดเป็นเวลา 8 เดือน ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 กรกฎาคม 2543 (53)

ตารางที่ 16-31 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ และการพัฒนาแหล่งน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องการต่อต้านโครงการ ก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่และการพัฒนาแหล่งน้ำ
		(4) อีกกรณีหนึ่งก็คือ การเรียกร้องของสมัชชาคนจนให้ปัญหาที่ดินทำกินให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนสิรินธรซึ่งได้รับการจัดที่ดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร โดยมีหลักการว่าถ้าไม่สามารถจัดหาที่ดินที่เหมาะสมต่อการเกษตรให้ได้ ให้จ่ายเป็นค่าชดเชยไร่ละ 32,000 บาท ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 17 เมษายน 2544 (54)
ฉบับที่ 9 (2545-2549)	รัฐบาลคณะที่ 55 นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (1 ต.ค. 2544 - 19 ก.ย. 2549)	มีปัญหาการเปิด-ปิด ประตูระบายน้ำ เขื่อนปากมูล คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ขยายเวลาการเปิดประตูระบายน้ำทั้ง 8 บาน เป็นเวลา 1 ปี (55)
ฉบับที่ 10 (2550-2554)	รัฐบาลคณะที่ 56 นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) รัฐบาลคณะที่ 57 นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) รัฐบาลคณะที่ 58 นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551) รัฐบาลคณะที่ 59 นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ต.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) รัฐบาลคณะที่ 60 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	(1) มีการร้องเรียนเรื่องให้เลื่อนกำหนดเวลาการเปิดบานประตูเขื่อนปากมูล (56) (2) วันที่ 12 มิถุนายน 2550 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยประสานเร่งรัดการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการรักษาระดับน้ำเขื่อนปากมูลให้อยู่ในระดับ + 106 -108 เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (รทก.) (56) (3) วันที่ 3 พฤษภาคม 2554 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาผลการดำเนินการ “เทคนิคพิจารณา” (Technical hearing) แล้วมีมติอนุมัติหลักการให้ศึกษาผลกระทบของการรักษาระดับน้ำของเขื่อนปากมูลเป็นเวลา 3 ปี โดยมอบหมายให้ สกว. เป็นหน่วยงานหลัก (59)
ฉบับที่ 11 (2554-2559)	รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61 นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ส.ค. 2556) รัฐบาลคณะที่ 61 นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 - ปัจจุบัน)	(1) วันที่ 15 มกราคม 2555 นรม. แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (60) (2) วันที่ 5 มิถุนายน 2555 คณะกรรมการแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูล (60) (3) วันที่ 28 พฤษภาคม 2556 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีคณะกรรมการเพื่อบูรณาการการแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูลเพียงคณะเดียว โดยแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูล (60) (4) วันที่ 3 มิถุนายน 2558 มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 131/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูลขึ้นเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการเขื่อนปากมูล และแก้ไขปัญหาราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล (61)

ตารางที่ 16-32 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องระบบข้อมูลแหล่งน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องระบบข้อมูลแหล่งน้ำ
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	<u>รัฐบาลคณะที่ 44</u> นรม.: พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค. 2529 - 3 ส.ค. 2531) <u>รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46</u> นรม. : พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 - 23 ก.พ. 2534)	(1) คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 8 กันยายน 2530 ในกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบการก่อสร้างแหล่งน้ำส่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำขนาดต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้คณะกรรมการแหล่งน้ำแห่งชาติ (44) (2) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายทรัพยากรน้ำ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 9 มกราคม 2533 ได้กำหนดให้ สนับสนุนการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ (45)
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545)	<u>รัฐบาลคณะที่ 51</u> นรม. : นายบรรหาร ศิลปอาชา (1 ต.ค. 2539 - 25 พ.ย. 2539) <u>รัฐบาลคณะที่ 52</u> นรม. : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย. 2539 - 9 พ.ย. 2540) <u>รัฐบาลคณะที่ 53</u> นรม. : นายชวน หลีกภัย (9 พ.ย. 2540 - 9 ก.พ. 2544) <u>รัฐบาลคณะที่ 54</u> นรม. : พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ. 2544 - 30 ก.ย. 2544)	คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องนโยบายน้ำแห่งชาติ วันที่ 31 ตุลาคม 2543 ในข้อ 9 ได้กำหนดให้ “สนับสนุนงบประมาณสำหรับแผนปฏิบัติการตามนโยบาย รวมทั้งการวิจัย การประสมพันธ์ <i>การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร</i> และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับเรื่องน้ำต่อสาธารณชนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง
ฉบับที่ 10 (2550-2554)	<u>รัฐบาลคณะที่ 56</u> นรม. : พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ต.ค. 2549 - 6 ก.พ. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 57</u> นรม. : นายสมัคร สุนทรเวช (6 ก.พ. 2551 - 24 ก.ย. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 58</u> นรม. : นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (24 ก.ย. 2551 - 20 ต.ค. 2551) <u>รัฐบาลคณะที่ 59</u> นรม. : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ต.ค. 2551 - 9 ส.ค. 2554) <u>รัฐบาลคณะที่ 60</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 ส.ค. 2554 - 30 ก.ย. 2554)	มีการจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตรในปี 2551 (58)
ฉบับที่ 11 (2554-2559)	<u>รัฐบาลคณะที่ 60 และ 61</u> นรม. : นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 - 9 ต.ค. 2556) <u>รัฐบาลคณะที่ 61</u> นรม. : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557 – ปัจจุบัน)	(1) ในช่วงรัฐบาลคณะที่ 60 ได้มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ โดยมีแผนงานพัฒนาค้างข้อมูลระบบพยากรณ์และเตือนภัย (60) (2) วันที่ 7 พฤษภาคม 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการมีการกำหนดแผนงานพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ (61) (3) ได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 189/2558 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2558 แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการฐานข้อมูลและภูมิอากาศแห่งชาติ (61)

ตารางที่ 16-32 มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องระบบข้อมูลแหล่งน้ำ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ (ต่อ)

แผนพัฒนา	รัฐบาลคณะที่/นรม./ ช่วงเวลาการบริหาร	มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการเรื่องระบบข้อมูลแหล่งน้ำ
		(4) ในการประชุมคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติครั้งที่ 2/2559 วันที่ 20 เมษายน 2559 คณะกรรมการฯ ได้มีมติให้สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ โดยให้ปรับปรุงกฎหมายจัดตั้ง สนง. เพื่อทำหน้าที่ศูนย์ข้อมูลน้ำแห่งชาติ โดยไม่ขัดกับร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ (61)

จากการวิเคราะห์มติคณะรัฐมนตรีและการดำเนินการที่จัดกลุ่มนโยบายและกิจกรรมที่มีผลจากนโยบายทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 นั้น พบว่านโยบายบางเรื่อง เช่น การจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำทั้งขนาดใหญ่และขนาดกลาง การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ได้เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 อย่างต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 บางเรื่องได้เริ่มต้นเมื่อปรากฏปัญหา เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม และการต่อต้านโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ของรัฐ บางเรื่องยุติเมื่อการดำเนินการสิ้นสุดลง เช่น การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 16-33

ตารางที่ 16-33 การจัดกลุ่มนโยบายและกิจกรรมที่มีผลจากนโยบายทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 (ต่อ)

แผนพัฒนา	(2) การพัฒนาเกษตร ชลประทาน	(3) การช่วยเหลือราษฎรที่ ได้รับผลกระทบจากการ ก่อสร้างเขื่อน	(4) การเตรียมการให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ ประสบภัยพิบัติ	(5) การแก้ไขคุณภาพน้ำ	(6) การจัดตั้งองค์การบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ
			อุทกภัยภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำ		
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	√	√	√	*	√
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	√	*	√	√	√
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	√	*	√	√	√
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	√	√	√	√	√
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	√	√	√	√	√
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	√	√	√	√	√
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	√	√	√	√	√
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)	√	√	√	√	√
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	√	√	√	√	√
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	√	√	√	√	√
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)	√	*	√	√	√

ตารางที่ 16-33 การจัดกลุ่มนโยบายและกิจกรรมที่มีผลจากนโยบายทรัพยากรน้ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 (ต่อ)

แผนพัฒนา	(7) การประกาศใช้และยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ	(8)การเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	(9) การเก็บค่าน้ำชลประทาน	(10)การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ/การพัฒนาลุ่มน้ำ	(11) การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม	(12) การต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนและการพัฒนาทรัพยากรน้ำ	(13) ระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำ
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)	√	-	√	-	-	-	-
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)	√	-	-	-	-	-	-
ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)	√	-	-	-	√	-	-
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)	√	-	√	-	√	-	-
ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)	√	-	-	√	√	-	-
ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	√	-	-	√	√	√	√
ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	√	√	-	√	√	√	*
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)	√	√	√	-	√	√	√
ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	√	*	-	√	√	√	*
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	√	√	-	√	√	√	√
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)	√**	√	√	√	√	√	√

หมายเหตุ : * ไม่ปรากฏในฐานข้อมูลคณะรัฐมนตรี แต่อาจจะมีการดำเนินการ

** มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2482 และพระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. 2505

16.4.3 กรณีตัวอย่างของความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำไทย

สืบเนื่องจากการทบทวนนโยบายน้ำในภาพรวมและนโยบายและการดำเนินการของคณะรัฐมนตรี เฉพาะเรื่อง ซึ่งพบว่ามีความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำไทยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ของนโยบายน้ำดังกล่าวมีบางส่วนที่สอดคล้องกันก็ตาม เพื่อให้เห็นข้อเท็จจริงดังกล่าว หัวข้อนี้จะวิเคราะห์เปรียบเทียบรวม 3 กรณี คือ (1) ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล (2) การเปรียบเทียบสาระสำคัญของนโยบายน้ำแห่งชาติ (พ.ศ. 2543) กับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558) และ (3) การเปรียบเทียบนโยบายน้ำของรัฐบาลคณะที่ 60 กับรัฐบาลคณะที่ 61 โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

นโยบายน้ำที่เป็นมติคณะรัฐมนตรีที่นำมาเป็นกรณีตัวอย่างมี 4 ครั้ง คือ

(1.1) มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 31 ตุลาคม 2543 เรื่อง ผลการประชุมคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(1.2) มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 14 มิถุนายน 2548 เรื่อง โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ (Mega project)

(1.3) มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 มิถุนายน 2551 เรื่อง แผนการลงทุนพัฒนาและการบริหารจัดการน้ำและการชลประทาน

(1.4) มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 มกราคม 2555 เรื่อง แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) ในสมัยรัฐบาลคณะที่ 53 คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2543 เห็นชอบ “นโยบายน้ำแห่งชาติ” ซึ่งมีทั้งหมด 9 ข้อ หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติแล้ว ได้มีเวลาบริหารประเทศอีกประมาณ 5 เดือนเศษ ก็มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในเดือนกุมภาพันธ์ 2544

(1.2) เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2548 ในสมัยรัฐบาลคณะที่ 55 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ (Mega Project) โดยมีสาขาทรัพยากรน้ำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในภาพรวมให้เป็นไปอย่างมีระบบและยั่งยืน ประกอบด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารและจัดการน้ำ การจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตร รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ วงเงินลงทุนรวม 221,214 ล้านบาท ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติสาขาทรัพยากรน้ำอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติแล้ว ได้มีเวลาบริหารประเทศอีกประมาณ 10 เดือน ก็มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในเดือน กันยายน 2549

(1.3) ในสมัยรัฐบาลคณะที่ 57 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2551 “แผนการลงทุนพัฒนาและบริหารจัดการน้ำและการชลประทาน” ที่เสนอโดยคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการชลประทาน โดยมีแผนการลงทุนพัฒนาและบริหารจัดการน้ำชลประทานรวม 3 แผนงาน คือ (1) แผนการปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ (2) แผนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทาน (3) แผนการบรรเทาอุทกภัย สรุปภาพรวมแผนการลงทุน โดยมีวงเงินลงทุนในปีงบประมาณ 2552-2554 เป็นเงินรวม 322,703 ล้านบาท หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติแล้ว ได้มีเวลาบริหารประเทศอีกประมาณ 3 เดือนเศษ ก็มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในเดือนกันยายน 2551

(1.4) ในสมัยรัฐบาลคณะที่ 60 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2555 เห็นชอบ “แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยระยะเร่งด่วน และแผนปฏิบัติการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำแบบบูรณาการและยั่งยืน (กรณีลุ่มน้ำเจ้าพระยา) โดยมีแผนงาน 8 แผนงาน ที่จะดำเนินการในลุ่มน้ำเจ้าพระยาและอีก 6 แผนงานในพื้นที่ลุ่มน้ำอื่นอีก 17 ลุ่มน้ำ ต่อมาได้จัดทำเป็น แผนปฏิบัติการ ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา 6 โมดูล และลุ่มน้ำอื่น 4 โมดูล ในวงเงิน 3.5 แสนล้านบาท ซึ่งมีการประมูล ในลักษณะออกแบบและก่อสร้าง ในเดือนพฤษภาคม 2556 แต่ได้มีเวลาบริหารประเทศอีกประมาณ 1 ปี ก็มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในเดือน พฤษภาคม 2557

จากการวิเคราะห์ถึงช่วงเวลาในการบริหารหลังจากมีมติแล้วดังรายละเอียดในตารางที่ 16-34 จะเห็นได้ว่ารัฐบาลแต่ละคณะมีเวลาบริหารที่ไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ เช่น ประมาณ 3 เดือน หรือ 5 เดือน เป็นต้น

ตารางที่ 16-34 ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

รัฐบาลคณะที่	มติคณะรัฐมนตรี	นโยบาย	ช่วงเวลาในการบริหารประเทศหลังจากมีมติ
53	31 ตุลาคม 2543	“นโยบายน้ำแห่งชาติ” มีนโยบายรวม 9 ข้อ	ประมาณ 5 เดือนเศษ (31 ต.ค. 2543 – 17 ก.พ. 2544)
55	14 มิถุนายน 2548 15 พฤศจิกายน 2548	“โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ (Mega Project)” ที่มีสาขาทรัพยากรน้ำรวมอยู่ด้วย อนุมัติแผนการดำเนินงาน โดยมีวงเงินลงทุนเฉพาะสาขา ทรัพยากรน้ำ 221,214 ล้านบาท	ประมาณ 1 ปีเศษ (14 มิ.ย. 2548 – 19 ก.ย. 2549)
57	10 มิถุนายน 2551	“แผนการลงทุนพัฒนาและบริหารจัดการน้ำและการ ชลประทาน” โดยมีวงเงินลงทุน 322,703 ล้านบาท	ประมาณ 3 เดือนเศษ (10 มิ.ย. 2551 – 8 ก.ย. 2551)
60	10 มกราคม 2555	“แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนปฏิบัติการเพื่อ บรรเทาปัญหาอุทกภัยระยะเร่งด่วน และแผนปฏิบัติการอุทกภัย ในพื้นที่ลุ่มน้ำแบบบูรณาการและยั่งยืน (กรณีลุ่มน้ำเจ้าพระยา) ในวงเงิน 350,000 ล้านบาท	ประมาณ 2 ปีเศษ (10 ม.ค. 2555-22 พ.ค. 2557)
61	7 พฤษภาคม 2558	ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) 6 ด้าน คือ (1) การจัดหาอุปโภคบริโภค (2) การสร้างความ มั่นคงของน้ำภาคการผลิต (3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย (4) การจัดการคุณภาพน้ำ (5) การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำและ การป้องกันการพังทลายของดิน และ (6) การบริหารจัดการ ใน ยุทธศาสตร์ฉบับนี้ไม่มีการระบุงบเงินลงทุน	ถึงปัจจุบัน 1 ปีเศษ

(2) การเปรียบเทียบสาระสำคัญของนโยบายน้ำแห่งชาติ (พ.ศ. 2543) กับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558)

จากการวิเคราะห์ถึงความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลแล้ว จะพบว่านโยบายน้ำที่กำหนดขึ้นและไม่ได้ดำเนินการนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโดยรัฐบาลคณะต่อมา จะมีส่วนที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ จากการเปรียบเทียบนโยบายน้ำแห่งชาติ ซึ่งเป็นมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2543 ที่มีนโยบาย 9 ข้อกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) ซึ่งเป็นมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 แล้วจะพบว่ามีส่วนที่สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 16-35

ตารางที่ 16-35 การเปรียบเทียบสาระสำคัญของนโยบายน้ำแห่งชาติ (พ.ศ. 2543) กับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558)

<p>นโยบายน้ำแห่งชาติ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 31 ตุลาคม 2543)</p>	<p>ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 7 พฤษภาคม 2558)</p>
<p>1. เปรียบเทียบให้มีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำเป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยทบทวน และปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติที่มีอยู่ และเร่งดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้สามารถนำไปสู่การมีผลบังคับใช้ รวมทั้งจะต้องพิจารณาปรับปรุง แก้ไข กฎหมายและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง</p>	<p>มีสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ ในบทที่ 5 แผนงานที่ 1 แผนงานปรับปรุงองค์การบริหารจัดการน้ำใน ภาวะปกติ และภาวะวิกฤติ รวมทั้งแผนงานที่ 2 แผนงานหลักดัน (ร่าง) พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ซึ่งมีเป้าหมายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิมและตรากฎหมายแม่บททรัพยากรน้ำขึ้นใหม่</p>
<p>2. จัดให้มีองค์กรเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ ในระดับลุ่มน้ำและระดับท้องถิ่นที่มีกฎหมายรองรับ โดยให้องค์กรระดับชาติมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับและประสานให้เกิดการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและให้องค์กรระดับท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม</p>	<p>มีสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในบทที่ 5 แผนงานที่ 1 แผนงานปรับปรุงองค์การบริหารจัดการน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ มีเป้าหมายในการปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำ แผนงานที่ 2 แผนงานหลักดัน (ร่าง) พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ซึ่งมีเป้าหมายให้มีทบัญญัติที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำ พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ไว้ในพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำด้วย</p>
<p>3. เน้นการจัดสรรน้ำที่เหมาะสมและเป็นธรรมสำหรับการใช้น้ำด้านต่างๆ ทั้งเพื่อตอบสนองตามความจำเป็นพื้นฐานด้านเกษตรกรรมและอุปโภคบริโภค โดยจัดลำดับความสำคัญของประเภทการใช้น้ำในแต่ละพื้นที่ให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนภายใต้กติกาการจัดสรรน้ำที่ชัดเจน และให้ผู้ใช้น้ำมีส่วนรับผิดชอบในการได้รับบริการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการและระดับการให้บริการ</p>	<p>มีสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการเกษตร (เกษตรและอุตสาหกรรม) โดยกำหนดกลยุทธ์การจัดการด้านความต้องการ ให้มีการศึกษาตรวจสอบเกณฑ์การจัดสรรน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ</p>
<p>4. กำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการจัดหาน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อจัดหาน้ำต้นทุนที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการ มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับทุกกิจกรรมโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ</p>	<p>มีสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ที่มีเป้าประสงค์จัดหาน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชนครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งในพื้นที่เศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต การเกษตรและอุตสาหกรรมที่มีเป้าประสงค์บริหารจัดการความต้องการใช้น้ำด้านการเกษตร อุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ให้สมดุลกับน้ำต้นทุนโดยเกิดประโยชน์สูงสุด ลดการสูญเสียน้ำ เพิ่มมูลค่าน้ำชลประทาน และรักษาระบบนิเวศ</p>
<p>5. จัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในการทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค เช่นเดียวกับการให้บริการขั้นพื้นฐานและรัฐด้านอื่นๆ</p>	<p>มีสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (การเกษตรและอุตสาหกรรม) ในด้านการเกษตรมีกลยุทธ์ในการจัดการด้านความต้องการ เพิ่มมูลค่าการใช้น้ำต่อหน่วยให้สูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบชลประทานเดิม พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำในเขตเขตนาน้ำฝน รวมทั้งการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำใหม่ การจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ</p>

ตารางที่ 16-35 การเปรียบเทียบสาระสำคัญของนโยบายน้ำแห่งชาติ (พ.ศ. 2543) กับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558) (ต่อ)

<p>นโยบายน้ำแห่งชาติ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 31 ตุลาคม 2543)</p>	<p>ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 7 พฤษภาคม 2558)</p>
<p>6. พัฒนาและบรรจุความรู้เรื่องน้ำในหลักสูตรของทุกระดับการศึกษาเพื่อปลูกฝังสร้างจิตสำนึก ให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของน้ำ เข้าใจความสำคัญของการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ความจำเป็นในการดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น</p>	<p>สาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการที่มีแผนประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้เกิดเป็นค่านิยมในการร่วมกันรักษ “น้ำและสิ่งแวดล้อม” อย่างยั่งยืน แต่ไม่มีเรื่องการพัฒนาและบรรจุความรู้เรื่องน้ำในหลักสูตรการศึกษา</p>
<p>7. สนับสนุนและส่งเสริมมีส่วนร่วมพร้อมทั้งกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วม สิทธิและหน้าที่อย่างชัดเจนของประชาชน องค์กรเอกชนและหน่วยงานของรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างชัดเจนทั้งการใช้น้ำ การดูแลรับผิดชอบ การอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการตรวจสอบดูแลคุณภาพน้ำเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>มีสาระสำคัญระบุไว้ในแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (บทที่ 7) ที่มีกลไกการขับเคลื่อน 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น ซึ่งมีคณะทำงานระดับจังหวัด อำเภอ กลุ่ม เครือข่ายชุมชน และ อปท.</p>
<p>8. เร่งรัดให้มีการวางแผนการบรรเทาและแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>มีสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) ในการแก้ปัญหาภัยแล้ง ส่วนการแก้ไขอุทกภัยมีสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย ที่มีเป้าหมายลดความเสียหายจากอุทกภัยทั้งในเขตชุมชน พื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่การเกษตร พื้นที่น้ำหลาก ดินโคลนถล่ม รวมทั้งในยุทธศาสตร์ที่ 4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน เพื่อชะลอน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ</p>
<p>9. สนับสนุนประมาณสำหรับแผนปฏิบัติการตามนโยบายรวมทั้งการวิจัย การประชาสัมพันธ์การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับเรื่องน้ำต่อสาธารณชนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง</p>	<p>มีสาระสำคัญในบทที่ 7 เรื่องแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ที่มีการจัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการ การวิจัยระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ โดยกลยุทธ์ที่ 5 การศึกษา วิจัย แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำ การประชาสัมพันธ์กำหนดไว้ในกลยุทธ์ที่ 6 การบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานในบทที่ 6 แผนการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับเรื่องน้ำ ส่วนในเรื่องการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการที่มีกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ</p>

(3) การเปรียบเทียบนโยบายน้ำของรัฐบาลคณะที่ 60 กับรัฐบาลคณะที่ 61

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศรวม 2 คณะ ซึ่งต่างก็ได้กำหนดนโยบายขึ้น โดยรัฐบาลคณะที่ 60 ได้กำหนดแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ “ที่ได้สิ้นสุดลงและต่อมารัฐบาลที่ 61 ได้มีมติเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558-2569)” ขึ้น โดยมีทั้งความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และความแตกต่างบางประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในช่วงต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้เกิดอุทกภัยขึ้นในเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2554 ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลาง สร้างความเสียหายมีมูลค่าสูงถึง 1.4 ล้านล้านบาท จึงได้มีการจัดทำนโยบาย และยุทธศาสตร์โดย รัฐบาลคณะที่ 60 (ตุลาคม 2554 - 9 ธันวาคม 2556) ซึ่งถึงแม้จะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ตาม แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินการทั้งขั้นตอนการดำเนินงาน และการจัดหางบประมาณที่แตกต่างจากที่ได้เคยปฏิบัติมาในอดีต เมื่อมีการปฏิวัติเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 แนวทางและวิธีการปฏิบัติต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงจากที่กำหนดไว้โดย รัฐบาลคณะที่ 60 โดยรัฐบาลคณะที่ 61 ซึ่งมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ 6 ด้านขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาคือเป็นระบบ และมีขอบเขตที่ครอบคลุมการแก้ปัญหา 3 ประการ คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาอุทกภัย และปัญหาคุณภาพน้ำ ที่เคยดำเนินการมาในอดีตและกำหนดขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามได้เกิดขึ้นอย่างรุนแรงขึ้นมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2557 ถึงปี 2559 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและมาตรการหลายประการในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งขึ้น เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในหัวข้อนี้จะลำดับการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามลำดับเวลาดังนี้

อุทกภัยที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2554 เกิดขึ้นจากการแปรปรวนของอากาศ โดยมีพายุ 5 ลูก พัดเข้ามาสู่ประเทศไทย คือ (1) ไทหมา ในเดือนมิถุนายน (2) นกเตน ในเดือนกรกฎาคม (3) ไท่ถาง ในเดือนกันยายน (4) เนสาด ในเดือนกันยายน และ (5) นาลแก ในเดือนตุลาคม รวมทั้งมีร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านภาคเหนือและภาคกลางของประเทศไทยหลายครั้ง ส่งผลให้ฝนสะสมในปี พ.ศ. 2554 โดยเฉลี่ยทั้งประเทศ 1,781 มม. สูงกว่า พ.ศ. 2553 ประมาณ 24%

การฟื้นฟูเยียวยาจากอุทกภัยนั้น รัฐบาลได้ใช้งบกลางไปจำนวน 119 ล้านบาทเศษ ดังรายละเอียดในตารางที่ 16-36

หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2555 รัฐบาลคณะที่ 60 ซึ่งมี น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีได้กำหนดการแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอนเป็นแผนปฏิบัติการ 2 P 2 R ซึ่งก็คือ (1) การป้องกัน (Prevention : P) (2) การเตรียมพร้อม (Preparation : P) (3) การรับมือ (Response : R) และ (4) การฟื้นฟูเยียวยา (Recovery : R) เพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการดังกล่าวนี้ ได้มีการปฏิบัติดังนี้

เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2554 ได้มีประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.) เพื่อสร้างความเชื่อถือและสร้างความมั่นคงและมั่นคงของประเทศ จากวิกฤติภัยธรรมชาติให้กลับฟื้นคืนมาในระยะยาวอย่างยั่งยืนและเป็นระบบและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2554 โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) ขึ้น เพื่อให้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ 16-36 งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายในการเยียวยา ฟื้นฟูและป้องกันความเสียหายจากอุทกภัยอย่างบูรณาการ
รวม 119,987.7211 ล้านบาท

การเยียวยาผู้ประสบอุทกภัย 45,011.9182 ล้านบาท	ครัวเรือนละ 5,000 บาท ช่วยเหลือเกษตรกร ช่วยเหลือผู้ประกอบการ	2,386,467 ครัวเรือน 1,015,012/1,100 ราย/แห่ง 1,134/1,600/20 ราย/ โรงงาน/ศูนย์	ผู้ใช้แรงงาน กลุ่มคนเปราะบาง การบริการทางการแพทย์	554,980 ราย 1,666,740 ราย 3,062,083 ราย
โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม ขนส่ง 26,986.9620 ล้านบาท	ทางหลวง/ทางหลวง ชนบท ระบบราง	947,524/1,530.45 กม. 394.2217 กม.	ซ่อมแซมถนนในหมู่บ้าน ซ่อมแซมสถานีขนส่ง/ ท่าอากาศยาน	5,315 แห่ง 2/1 แห่ง
โครงการสร้างพื้นฐานด้านน้ำ 25,509.4432	ซ่อมเขื่อน/อ่างเก็บน้ำ/ ฝายซ่อมประตูระบายน้ำ/ คลองส่งน้ำ	887/67 แห่ง/จังหวัด 2,059 แห่ง	ขุดลอก (แก้มลิง/คลอง) ซ่อมแซมระบบประปา	1,513/92 แห่ง 35.697 แห่ง
การสนับสนุนอุปกรณ์และ เครื่องมือในการแก้ไขปัญหา อุทกภัย 4,898.7242 ล้านบาท	ระบบข้อมูล/ระบบ เตือนภัย จัดหาเครื่อง สูบน้ำ	59/7 ระบบ 14,270 เครื่อง	จัดหาเครื่องผลักดันน้ำ	54 เครื่อง
การซ่อมแซมปรับปรุงฟื้นฟู สถานที่ราชการ 7,982.5387 ล้านบาท	ซ่อมแซมอาคาร จัดหารูรั้วรั้วทดแทน	11/50 หน่วยงาน/แห่ง 2/15 หน่วยงาน/ราชการ	ซ่อมแซมยุทธโธปกรณ์	525/6,944 แห่ง/ ราชการ
การซ่อมแซมปรับปรุงฟื้นฟู สถานศึกษาบริการทาง การแพทย์และสาธารณสุข 6,328.9088 ล้านบาท	ซ่อมแซมโรงเรียน ซ่อมแซมวิทยาลัย ซ่อมแซมอาคาร	2,642/61 แห่ง/จังหวัด 127/53 แห่ง/จังหวัด 46/17 แห่ง/จังหวัด	ซ่อมแซมมหาวิทยาลัย จัดหารูรั้วรั้วทดแทน จัดหารูรั้วรั้วทางการ แพทย์/สาธารณสุข	18/11 แห่ง/ จังหวัด1,445/59 แห่ง/จังหวัด 18/208/4 แห่ง/ ราชการ/จังหวัด
ศาสนสถาน โบราณสถาน และ สถานที่ท่องเที่ยว 2,796.9273 ล้านบาท	วัด โบสถ์คริสต์	2,440/52 แห่ง/จังหวัด 35/12 แห่ง/จังหวัด	มัสยิด ฟื้นฟูโบราณสถาน/แหล่ง ท่องเที่ยว	136/11 แห่ง/ จังหวัด 370/25 แห่ง/แห่ง
การให้ความช่วยเหลืออื่นๆ 472,2987 ล้านบาท	ฟื้นฟูภาพลักษณ์ใน/ ต่างประเทศ ประชาสัมพันธ์สร้าง ความเชื่อมั่น	ป้องกันอาชญากรรมและ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย		

ที่มา : สำนักนายกรัฐมนตรี และ สบอช. 2555: 97

หลังจากนั้น กบอ. ได้จัดทำเอกสารและเผยแพร่ “เอกสารยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ” เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2555

วันที่ 10 มกราคม 2555 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยระยะเร่งด่วน และแผนปฏิบัติการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำแบบบูรณาการและยั่งยืน (กรณีลุ่มน้ำเจ้าพระยา)

วันที่ 20 มกราคม 2555 รัฐบาลได้มีการแถลงข่าวแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาลซึ่งมีสาระสำคัญคือ สาเหตุอุทกภัย ปี 2554 แนวคิดและหลักการแก้ไขปัญหา แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เป้าหมายการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินการ แผนปฏิบัติการบรรเทาอุทกภัยแบบบูรณาการและยั่งยืนรวมทั้ง แผนปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยระยะเร่งด่วน

โดยมีแผนงาน 8 แผนงาน ที่จะดำเนินการใน 8 ลุ่มน้ำ ประกอบด้วย

- (1) แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศน์
- (2) แผนงานบริหารจัดการเขื่อนเก็บน้ำหลักและการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำของประเทศประจำปี
- (3) แผนงานฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิมหรือตามแผนที่วางไว้
- (4) แผนงานพัฒนาคลังข้อมูลระบบพยากรณ์และเตือนภัย
- (5) แผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่
- (6) แผนงานกำหนดพื้นที่รับน้ำนองและมาตรการเยียวยา
- (7) แผนงานปรับปรุงองค์กรเพื่อบริหารจัดการน้ำ
- (8) แผนงานสร้างความเข้าใจ การยอมรับและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทกภัยขนาดใหญ่ของทุกภาคส่วน

นอกจากนี้ยังมีแผนงานอีก 6 แผนงาน ที่จะดำเนินการใน 17 ลุ่มน้ำ ประกอบด้วย

- (1) แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและที่ดิน
- (2) แผนงานสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (3) แผนงานจัดทำผังการใช้ที่ดิน
- (4) แผนงานปรับปรุงสภาพทางน้ำสายหลักและคันริมตลิ่ง
- (5) แผนงานปรับปรุงคลังข้อมูลระบบพยากรณ์และการเตือนภัย
- (6) แผนบริหารจัดการและการเยียวยา

ทั้งนี้โดยมี งานหลัก (Back bone) และโครงการที่จะต้องจัดทำตามแผนแม่บทของ กบอ. ดังรายละเอียดในตารางที่ 16-37

ตารางที่ 16-37 งานหลัก (Back bone) และโครงการที่จะต้องจัดทำตามยุทธศาสตร์ของ กบอ.

แผนงาน ลำดับที่	พื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา		พื้นที่ 17 ลุ่มน้ำ	
	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ ดำเนินการ (ล้านบาท)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ ดำเนินการ (ล้านบาท)
1	การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและดิน ฝายต้นน้ำ	10,000	การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและดิน ฝายต้นน้ำ	6,000
2	การสร้างอ่างเก็บน้ำอย่างเหมาะสมและยั่งยืน	50,000	การสร้างอ่างเก็บน้ำอย่างเหมาะสมและยั่งยืน	12,000
3	การจัดทำผังการใช้ที่ดิน/การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งการจัดทำพื้นที่ปิดล้อมพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลักของแต่ละจังหวัดและของประเทศ (ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมถึง)	50,000	การจัดทำผังการใช้ที่ดิน/การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งการจัดทำพื้นที่ปิดล้อมพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลักของแต่ละจังหวัดและของภาค (ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมถึง)	10,000
4	การปรับปรุงพื้นที่เกษตรชลประทานในพื้นที่โครงการชลประทานพิษณุโลก (เหนือนครสวรรค์) และโครงการเจ้าพระยาใหญ่ (เหนืออยุธยา) ให้เป็นแก้มลิงแม่น้ำ เพื่อเก็บกักน้ำหลากชั่วคราว	60,000	-	
5	การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลักและคันริมแม่น้ำของแม่น้ำสายหลัก คือ ปิง วัง ยม น่าน เจ้าพระยา สะแกกรัง ป่าสัก ท่าจีน ฯลฯ	7,000	การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลักและคันริมแม่น้ำ	10,000
6	การจัดทำทางน้ำหลาก (flood way) และหรือทางผันน้ำ (flood diversion channel) ขนาดไม่น้อยกว่า 1,500 ลบ.ม./วินาที	120,000	-	
7	การปรับปรุงระบบคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และเตือนภัย รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำ	3,000	การปรับปรุงระบบคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และเตือนภัย รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำกรณีต่างๆ	2,000
8	การปรับปรุงองค์การ	งบปกติ		งบปกติ
	รวม	300,000	รวม	40,000

เพื่อให้สามารถดำเนินการวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ กบอ. และ กยน. ได้เสนอให้รัฐบาลกู้เงิน 3.5 แสนล้านบาทดำเนินการซึ่งรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ.2555 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2555 ในวงเงิน 3.5 แสนล้านบาท

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2555 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ.2555

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2555 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 62/2555 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ.2555 โดยมีการแต่งตั้งองค์กรบริหารขึ้น ดังนี้

(1) คณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กบอช.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่กำหนดนโยบายการจัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการน้ำ โดยมีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) เป็นที่ปรึกษา

(2) คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการและ

(3) สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (สบอช.) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้กับ กบอ.

วันที่ 13 มีนาคม 2555 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินกู้เพื่อการวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศไทย พ.ศ.2555 เพื่อให้การบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินกู้เป็นไปอย่างรัดกุม มีประสิทธิภาพคุ้มค่า และเป็นประโยชน์ในทางฟื้นฟูประเทศอย่างยั่งยืน

ต่อมาวันที่ 5 กรกฎาคม 2555 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินกู้เพื่อการวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555 ซึ่งเป็นการยกเว้นการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุดังกล่าววิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2549

วันที่ 24 กรกฎาคม 2555 กบอ. ได้จัดประชุมชี้แจงโครงการเสนอกรอบความคิดเพื่อออกแบบก่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของประเทศแก่เอกชนผู้สนใจเข้ามาประมูลโครงการ ทั้งนี้ได้มีการเปิดเผยแผนงาน 9 โมดูล (Module) ดังนี้

Package A – กลุ่มน้ำเจ้าพระยา	Package B- กลุ่มน้ำอื่น
โมดูล (Module) A1-A6	โมดูล (Module) B1-B4
A1-การสร้างอ่างเก็บน้ำ	B1-การสร้างอ่างเก็บน้ำ
A2-การจัดทำฝั้งการใช้พื้นที่	B2-การจัดทำฝั้งการใช้พื้นที่
A3-การปรับปรุงพื้นที่เกษตรชลประทาน	B3-การปรับปรุงสภาพลำนน้ำสายหลัก
A4-การปรับปรุงสภาพลำนน้ำสายหลัก	B4-การทำคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และระบบเตือนภัย
A5-การก่อสร้าง Floodway และ/หรือ Flood Channel	
A6-การทำคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และระบบเตือนภัย	

วันที่ 19 กันยายน 2555 ได้มีการประกาศใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการพัสดุในการดำเนินโครงการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินกู้เพื่อการวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ.2555 โดยแตกต่างไปจากแบบแผนการเบิกจ่ายใช้เงินกู้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุดังกล่าววิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2549

วันที่ 25 กันยายน 2555 กบอ. ได้ประชุมชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการ โครงการออกแบบก่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน และระบบแก้ไขปัญหาอุทกภัยของประเทศ แก่บริษัทที่ได้รับคัดเลือกให้เสนอกรอบแนวคิด 8 ราย ตามที่ได้ประกาศเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2555

วันที่ 29 มกราคม 2556 ได้มีประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2556 โดยมีการย้ายสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (สบอช.) จากสังกัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมาสังกัดสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ในวันที่ 29 มกราคม 2556 ได้มีประกาศใช้หลักเกณฑ์และวิชาการเกี่ยวกับการพัสดุในการดำเนินโครงการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินกู้เพื่อการวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 โดยแก้ไขให้ “ส่วนราชการเจ้าของโครงการ” มาอยู่ภายใต้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและ “หัวหน้าส่วนราชการเจ้าของโครงการ”

เป็นปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย และ “รัฐมนตรี” มาเป็น “รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นประธาน กบอ.”

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556 ได้มีการประกาศรายชื่อบริษัทผู้ได้รับผ่านการคัดเลือกดำเนินการในแต่ละโมดูล

วันที่ 19 มีนาคม 2556 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ ร่างข้อกำหนดคุณสมบัติการจัดซื้อจัดจ้าง (TOR) การประมูลโครงการบริหารจัดการน้ำ 9 โมดูล มูลค่า 3.01 แสนล้านบาทตามที่ กบอ. เสนอ

วันที่ 20 มีนาคม 2556 กบอ. จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดข้อกำหนดและขอบเขตของงาน (TOR) ขั้นการออกแบบสุดท้าย (Definitive Design) โครงการเพื่อออกแบบและก่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและระบบแก้ไขปัญหาอุทกภัยของประเทศไทย

วันที่ 5 มิถุนายน 2556 สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อนยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางให้ระงับโครงการฯ เพราะการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการไม่ถูกต้องตามขั้นตอน

วันที่ 18 มิถุนายน 2556 คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบผู้ชนะการประมูลทั้ง 9 โมดูล ในการดำเนินโครงการเพื่อออกแบบและก่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและระบบแก้ไขปัญหาอุทกภัยของประเทศไทย

วันที่ 27 มิถุนายน 2556 ศาลปกครองพิพากษาให้รัฐบาลจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียอย่างทั่วถึงก่อนจะเซ็นสัญญาจ้างเอกชนโครงการออกแบบและก่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

วันที่ 2 กรกฎาคม 2556 คณะรัฐมนตรีมีมติให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน

วันที่ 15 ตุลาคม 2556 คณะรัฐมนตรีรับทราบว่าจะมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม 2556 เป็นต้นไป รวม 36 จังหวัด

วันที่ 15 ตุลาคม 2556 เริ่มรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งแรกที่จังหวัดลำพูน

วันที่ 9 มกราคม 2557 ศาลปกครองสูงสุดได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลปกครองกลางว่ารัฐบาลยังมีได้ดำเนินการ เพียงแต่เป็นการวางแผน ซึ่งจะมีการรับฟังความเห็นจากประชาชนในขั้นตอนต่อไป

วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศจากรัฐบาลคณะที่ 60 และต่อมาวันที่ 3 กรกฎาคม 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 85/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กนบ.) โดยมีรายละเอียด คือ

(1) ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี 3 ฉบับ ได้แก่

(1.1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ.2554

(1.2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2554

(1.3) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2555 แต่ให้คงสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) ให้เป็นหน่วยงานในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ในการประสานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลสภาพภูมิอากาศ สภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำและเขื่อนหรือที่กักเก็บน้ำ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(2) แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กบน.) ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรวม 5 คณะ คือ

(2.1) คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก

(2.2) คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

(2.3) คณะอนุกรรมการจัดการระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ

(2.4) คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(2.5) คณะอนุกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์

จากการแต่งตั้งอนุกรรมการทั้ง 5 คณะ ดังกล่าว ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ.2558-2569) และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 โดยมี 6 ยุทธศาสตร์ คือ

(1) การจัดหาอุปโภคบริโภค

(2) การสร้างความมั่นคงของน้ำ ภาคการผลิต (เกษตร/อุตสาหกรรม)

(3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

(4) การจัดการคุณภาพน้ำ

(5) การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน

(6) การบริหารจัดการ

มีระยะสั้น กลาง ยาว ครอบคลุมถึง พ.ศ. 2569 เป็นเวลา 12 ปี

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ในรัฐบาลคณะที่ 60 กับแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการน้ำ (กบน.) ในรัฐบาลคณะที่ 61 จะสรุปได้ดังนี้

(1) กบน. มีขอบเขตงานแก้ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำ ครอบคลุมเนื้องนมากกว่า กบอ. ที่เน้นเฉพาะเรื่องอุทกภัยเป็นหลักเพราะในพ.ศ. 2557 เป็นพ.ศ.ที่ฝนตกน้อย น้ำแล้ง

(2) กบน. ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำทั่วประเทศ กบอ. เน้นลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำอื่นที่มีโครงการ ดังนั้น แผนงานของ กบน. จึงมีพื้นที่ศึกษาทำงานมากกว่าแผนงานของ กบอ.

(3) งานของ กบน. จัดประชุมการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถรวบรวมข้อคิดเห็นมาเป็นข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำ โดยการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมทุกภาค เพื่อจัดทำเป็นโครงการและแผนงาน ส่วนงานและโมดูลของ กบอ. เป็นการกำหนดแผนงานก่อนแล้วค่อยจัดประชาพิจารณ์ จึงได้รับการต่อต้านจากประชาชน

(4) แผนงานของ กบน. กำหนดกรอบแนวคิด แนวทางแก้ไข กลยุทธ์และแผนงาน ยังไม่มีโครงการเด่นและเร่งด่วน ส่วน กบอ. กำหนดแผนงานและโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างชัดเจนมากกว่า โครงการเหล่านั้นจะมีการศึกษาความเหมาะสม การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรายละเอียดตามมา

(5) ระยะเวลาของการดำเนินแผนงานตามยุทธศาสตร์ของ กนบ. แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน/สั้น (พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2559) ระยะกลาง (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564) และระยะยาว (พ.ศ. 2565 - พ.ศ. 2569) รวมทั้งสิ้น 12 ปี โดยมีการกำหนดเป้าหมายและหน่วยงานรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน จึงน่าจะมีความเป็นไปได้มากกว่าแผนงานของ กบอ. ที่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 3 ถึง 5 ปี ตารางที่ 16-38 เป็นรายละเอียดเปรียบเทียบแผนงานหลักของ กยน. กับ กนบ. และตารางที่ 16-39 เป็นรายละเอียดเปรียบเทียบแนวทาง/โครงการ/เป้าหมายตามแผนบริหารจัดการน้ำของ กบอ. และ กนบ.

ตารางที่ 16-38 เปรียบเทียบแผนงานหลักที่กำหนดโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการน้ำ (กยน.) กับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการน้ำ (กนบ.)

แผนงานหลักกำหนดโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) พ.ศ. 2555	ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการน้ำ (กนบ.) พ.ศ. 2558
<p>(1) กลุ่มน้ำเจ้าพระยา 8 กลุ่มน้ำ 8 แผนงาน ประกอบไปด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แผนงานฟื้นฟู และอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ 2. แผนงานบริหารจัดการเขื่อนเก็บน้ำหลักและจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำของประเทศประจำปี 3. แผนงานฟื้นฟู และปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิมหรือตามแผนที่วางไว้ 4. แผนงานพัฒนาคัดกรองข้อมูล ระบบพยากรณ์และเตือนภัย 5. แผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ 6. แผนงานกำหนดพื้นที่รับน้ำนองและมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้พื้นที่เพื่อการรับน้ำ 7. แผนงานปรับปรุงองค์กรเพื่อบริหารจัดการน้ำ 8. แผนงานสร้างความเข้าใจ การยอมรับและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทกภัยขนาดใหญ่ของทุกภาคส่วน <p>(2) กลุ่มน้ำอื่น 17 กลุ่มน้ำ 6 แผนงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและที่ดิน 2. แผนงานสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ 3. แผนงานจัดทำผังการใช้ที่ดิน 4. แผนงานปรับปรุงสภาพทางน้ำสายหลักและคันริมตลิ่ง 5. แผนงานปรับปรุงคลังข้อมูลระบบพยากรณ์และการเตือนภัย 6. แผนบริหารจัดการและการเยียวยา <p>จากการกำหนดแผนงานดังกล่าวนี้ต่อมาได้มีการกำหนดเป็น Module จำนวน 9 Module พร้อมด้วยโครงการดังรายละเอียดในตารางที่ 16-39</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) การจัดหาสูบน้ำอุทกภิโรค (2) การสร้างความมั่นคงของน้ำ ภาคการผลิต (เกษตร/อุตสาหกรรม) (3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย (4) การจัดการคุณภาพน้ำ (5) การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน (6) การบริหารจัดการ <p>มีระยะสั้น กลาง ยาว ครอบคลุมถึง พ.ศ. 2569 เป็นระยะเวลา 12 ปี</p>

ตารางที่ 16-39 เปรียบเทียบแนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ตามแผนบริหารจัดการน้ำของ กบอ. และ กทบ.

ปัญหา	แนวทาง/โครงการที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) พ.ศ. 2555	แนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ที่เสนอโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กทบ.) พ.ศ. 2558
1. การขาดแคลนน้ำ	ไม่มีแผนระบุงการขาดแคลนน้ำโดยตรง แต่จะมีผลจากการแก้ไขปัญหาอุทกภัย คือ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ ฝายต้นน้ำ และการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ	<p>มีการเสนอแนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ</p> <p>1. การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ประกอบด้วย</p> <p>(1) จัดหาแหล่งน้ำผิวดิน/น้ำบาดาล และพัฒนาประปาชนบทหรือประปาหมู่บ้าน จำนวน 7,490 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ. 2560</p> <p>(2) ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบท จำนวน 9,093 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ.2564</p> <p>(3) โรงเรียนและชุมชนมีระบบน้ำดื่มสะอาด 6,132 โรงเรียน/ชุมชนภายในปี พ.ศ. 2564</p> <p>(4) ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจมีระบบประปาเพิ่มขึ้น 255 เมือง และขยายเขตประปาเมือง 688 แห่ง ภายในปี พ.ศ. 2569</p> <p>2. การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) ประกอบด้วย</p> <p>2.1 การจัดการด้านความต้องการ</p> <p>(1) อุตสาหกรรมภาคตะวันออกลดการใช้และการนำกลับมาใช้ใหม่ได้ร้อยละ 10</p> <p>(2) มีกลไกควบคุมการใช้น้ำ และการจัดสรรน้ำ</p> <p>2.2 การจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning)</p> <p>2.3 เพิ่มประสิทธิภาพเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำเดิมให้เต็มศักยภาพและลดการใช้น้ำในพื้นที่ชลประทานเดิมร้อยละ 10</p> <p>2.4 จัดหาแหล่งน้ำให้กับพื้นที่เกษตรน้ำฝนได้อย่างน้อย 1 ฤดูการ พื้นที่พูนแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้มีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น 2,700 ล้านลูกบาศก์เมตร ขุดสระน้ำในไร่นา 270,000 บ่อ น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร 1.04 ล้านไร่ แหล่งน้ำชุมชน 1,715 แห่ง</p> <p>2.5 พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบชลประทานใหม่ โดยเน้นลุ่มน้ำที่มีแหล่งเก็บกักน้ำต่ำ และมีพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ</p> <p>2.6 จัดหาน้ำต้นทุนในรูปแบบพิเศษ ได้แก่ ระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำรองรับพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม</p>
2. อุทกภัย	<p>ได้มีการกำหนดโครงการเพื่อออกแบบและก่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและระบบแก้ไขปัญหายุทกภัยของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้</p> <p>Package A: ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา แบ่งออกเป็น 6 Module ดังนี้</p> <p>Module A1 การสร้างอ่างเก็บน้ำอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง ยม น่าน สะแกกรังและป่าสัก ทำการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำจำนวน 18 แห่ง ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสักมีความจุเก็บกักรวมสูงสุดประมาณ 1,534 ล้าน ลบ.ม. โดยมีอ่างเก็บน้ำที่มีปริมาตรเก็บกักตั้งแต่ 100 ล้านลบ.ม. ขึ้นไปจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่แจ่ม (175 ล้าน ลบ.ม.) ในลุ่มน้ำปิง อ่างเก็บน้ำแม่ข่ายตอนบน (166 ล้าน ลบ.ม.) และอ่างเก็บน้ำแม่ข่าย (500 ล้าน ลบ.ม.) ในลุ่มน้ำยม และอ่างเก็บน้ำแม่วงศ์ ในลุ่มน้ำสะแกกรัง (258 ล้าน ลบ.ม.) งบประมาณ 48,551 ล้านบาท</p>	<p>การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย ประกอบด้วย</p> <p>1. ถ้าน้ำสายหลักและสาขาได้รับการปรับปรุง เพิ่มอัตราการไหลมากกว่าร้อยละ 10 รวมระยะ 870 กิโลเมตร</p> <p>2. เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสียหายจากน้ำหลาก ล้นตลิ่ง ลุ่มน้ำเสี่ยงภัยน้ำล้นตลิ่งและความเสียหายสูงในลุ่มน้ำวิกฤติ 10 ลุ่มน้ำ</p> <p>3. พัฒนาพื้นที่รับน้ำนองในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อชะลอน้ำหลาก ขนาดใหญ่</p> <p>4. ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจจำนวน 185 แห่ง</p> <p>5. จัดทำ/ปรับปรุงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน/ลุ่มน้ำ 15 แห่ง</p> <p>6. สนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย โดยเฉพาะกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่/กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน</p> <p>1. พื้นที่ป่าต้นน้ำได้รับการฟื้นฟู จำนวน 4,770 ล้านไร่ และลดความเร็วน้ำหลากในพื้นที่ต้นน้ำ</p>

ตารางที่ 16-39 เปรียบเทียบแนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ตามแผนบริหารจัดการน้ำของ กบอ. และ กนบ. (ต่อ)

ปัญหา	แนวทาง/โครงการที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) พ.ศ. 2555	แนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ที่เสนอโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กนบ.) พ.ศ. 2558
2. อุทกภัย	<p>ระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p>Module A2 การจัดทำผังการใช้ที่ดิน/การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งการจัดทำพื้นที่ปิดล้อมพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลัก สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาจัดทำผังการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับลุ่มน้ำ ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่พัฒนาเมือง จำนวน 8, 30 และ 30 ผัง ตามลำดับ และจัดทำระบบโครงสร้างป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลักใน 25 พื้นที่ ซึ่งตั้งอยู่ใน 13 จังหวัด ได้แก่ อุดรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท ลพบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรสาคร งบประมาณ 24,958ล้านบาทระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p>Module A3 การปรับปรุงพื้นที่เกษตรชลประทานในพื้นที่โครงการชลประทานเหนือจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเก็บกักน้ำหลากชั่วคราว จัดทำพื้นที่เพื่อเก็บกักน้ำหลากชั่วคราว (แก้มลิง) โดยเลือกดำเนินการใน 4 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน พื้นที่ระหว่างแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม พื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำยม และแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน คิดเป็นพื้นที่รวมกันประมาณ 1,941 ตร.กม. ความจุเก็บกัก 3,221 ล้าน ลบ.ม. งบประมาณ 10,000ล้านบาทระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p>Module A4 การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก และการป้องกันการกัดเซาะตลิ่งริมแม่น้ำ ในพื้นที่แม่น้ำยม น่าน เจ้าพระยาพื้นที่ดำเนินการ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงขยายแม่น้ำพิจิตร (แม่น้ำน่านสายเก่า) ช่วงจังหวัด พิจิตร โดยขุดขยายให้เต็มแนวเขตแม่น้ำเดิมตลอดสาย พร้อมสร้าง อาคารบังคับน้ำที่จำเป็น โดยคงวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์เดิม - ขยายคลองหกบาท คลองผันน้ำยม-น่าน ในจังหวัดสุโขทัย ให้มีอัตราการไหล 100 ลบ.ม./วินาที - คลองสายใหม่เพื่อแก้ปัญหาช่วงคอขวดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จาก อ.บางบาล ถึง อ.บางไทรระยะทางประมาณ 23 กม. เพื่อให้มีอัตราการไหลไม่น้อยกว่า 1,200 ลบ.ม./วินาที <p>งบประมาณ 16,703 ล้านบาท ระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p>Module A5 การจัดทำทางผันน้ำ (Flood diversion channel) ขนาดประมาณ 1,500 ลบ.ม./วินาที รวมทั้งการก่อสร้างถนนเพื่อรองรับการคมนาคม พื้นที่ดำเนินการประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ก่อสร้างทางผันน้ำฝั่งตะวันตกขนาดความจุ 1,200 ลบ.ม./วินาที เพื่อผันน้ำจากแม่น้ำปิงบริเวณเหนือจังหวัดนครสวรรค์ มาลงแม่น้ำแม่กลองบริเวณเหนือเขื่อนแม่กลองระยะทาง 281 กม. - ปรับปรุงแม่น้ำแม่กลอง โดยการขุดลอกเป็นระยะทาง 34 กม. เพื่อให้รับน้ำหลากได้ 1,910 ลบ.ม./วินาที 	2. พื้นที่ได้รับการป้องกันสูญเสียหน้าดิน จำนวน 9.475 ล้านไร่ ลดการกัดเซาะในพื้นที่ต้นน้ำ

ตารางที่ 16-39 เปรียบเทียบแนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ตามแผนบริหารจัดการน้ำของ กบอ. และ กบน. (ต่อ)

ปัญหา	แนวทาง/โครงการที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) พ.ศ. 2555	แนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ที่เสนอโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กบน.) พ.ศ. 2558
	<p>- ทางผันน้ำฝั่งตะวันออก ช่วงที่ 1 โดยการขุดลอกคลองชัยนาท-ป่าสัก เป็นระยะทาง 133 กม. เพื่อให้รับน้ำได้ 300 ลบ.ม./วินาที</p> <p>- ทางผันน้ำฝั่งตะวันออก ช่วงที่ 2 โดยการขุดลอกคลองต่างๆ ที่รับน้ำผ่านมาทางคลองชัยนาท-ป่าสัก เป็นระยะทางทั้งสิ้น 388 กม. เพื่อให้รับน้ำหลากได้ 300 ลบ.ม./วินาที</p> <p>- การปรับปรุงแม่น้ำท่าจีน โดยการขุดขยายคลองลัด 3 แห่ง เป็นระยะทาง 6 กม. พร้อมทั้งขุดลอกแม่น้ำท่าจีนเป็นระยะทาง 22 กม. เพื่อให้รับน้ำหลากได้ 250-300 ลบ.ม./วินาที งบประมาณ 153,000 ล้านบาท ระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p>Module A6 ระบบคลังข้อมูลเพื่อการพยากรณ์และเตือนภัยรวมทั้งการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย การก่อสร้างอาคารศูนย์บัญชาการ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบโทรมาตร การพัฒนาระบบคลังข้อมูลน้ำ และการพัฒนาระบบพยากรณ์และเตือนภัยรวมทั้งระบบบริหารจัดการน้ำงบประมาณ 3,902 ล้านบาท ระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p><i>Package B: ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 17 ลุ่มน้ำ แบ่งออกเป็น 4 Module ดังนี้</i></p> <p>Module B1 การสร้างอ่างเก็บน้ำอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 17 ลุ่มน้ำ</p> <p>ทำการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำจำนวน 3 แห่ง มีความจุเก็บกักรวมสูงสุดประมาณ 464 ล้าน ลบ.ม. โดยก่อสร้างในพื้นที่ลุ่มน้ำซี 2 แห่งในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำชีบน (325 ล้าน ลบ.ม.) และอ่างเก็บน้ำยางนาดี (70 ล้าน ลบ.ม.) และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก 1 แห่งในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ อ่างเก็บน้ำคลองพะวาใหญ่ (70 ล้าน ลบ.ม.)</p> <p>งบประมาณ 11,700 ล้านบาท ระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p>Module B2 การจัดทำผังการใช้ที่ดิน/การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งการจัดทำพื้นที่ปิดล้อมพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลัก ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 17 ลุ่มน้ำ</p> <p>จัดทำผังการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับลุ่มน้ำ จำนวน 17 ผังระดับจังหวัด และระดับพื้นที่พัฒนาเมือง จำนวน 47 ผัง และจัดทำระบบโครงสร้างป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลักใน 6 พื้นที่ ซึ่งตั้งอยู่ใน 4 จังหวัด ได้แก่ สงขลา ปราจันบุรี ตาก และสกลนคร งบประมาณ 13,657 ล้านบาท ระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p> <p>Module B3 การปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก และการป้องกันการกัดเซาะตลิ่งริมแม่น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 17 ลุ่มน้ำ</p> <p>มีพื้นที่ดำเนินการ คือ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยทำการปรับปรุงคลองระบายน้ำ ร.1 และ/หรือคลองระบายน้ำอื่นๆให้สามารถผันน้ำลงสู่อ่าวไทย ไม่น้อยกว่า 1,200 ลบ.ม./วินาที งบประมาณ 4,936 ล้านบาท ระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน 5 ปี</p>	

ตารางที่ 16-39 เปรียบเทียบแนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ตามแผนบริหารจัดการน้ำของ กบอ. และ กบน. (ต่อ)

ปัญหา	แนวทาง/โครงการที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) พ.ศ. 2555	แนวทาง/โครงการ/เป้าหมาย ที่เสนอโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กบน.) พ.ศ. 2558
	Module B4 ระบบคลังข้อมูลเพื่อการพยากรณ์และเตือนภัย รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำ (ถูกรวมอยู่ใน Module A6)	
3. คุณภาพน้ำ	ไม่มี	<p>การจัดการคุณภาพน้ำมีเป้าหมายให้แหล่งน้ำทั่วประเทศมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โดยมีแนวทางดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน 2. ลดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด <ol style="list-style-type: none"> 2.1 กำหนดสัดส่วนระบายนลพิษ 2.2 ป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในกลุ่มน้ำวิกฤต <ul style="list-style-type: none"> - น้ำเสียจากชุมชน - น้ำเสียจากอุตสาหกรรม - น้ำเสียจากเกษตรกรรม 3. การควบคุมระดับความเค็ม 4. การกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ

16.5 สรุป

16.5.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายน้ำในภาพรวม

จากการทบทวนนโยบายน้ำไทยจากอดีตถึงปัจจุบันพบว่า นโยบายน้ำเริ่มต้นเพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภค และได้ขยายไปสู่การใช้น้ำเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ในเวลาต่อมาตามการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้นโยบายน้ำที่กำหนดขึ้นในอดีตถึงปัจจุบันนั้นสรุปได้ว่ามีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ 3 ประการ คือ (1) การขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้ง (2) อุทกภัย และ (3) คุณภาพน้ำ สารสำคัญของนโยบายน้ำที่กำหนดขึ้นในอดีตถึงปัจจุบัน จึงมีสาระสำคัญที่ไม่แตกต่างกันมากนัก หรือสอดคล้องกัน เพราะส่วนใหญ่แล้วเน้นการแก้ไขปัญหาทั้ง 3 ประการนี้ โดยเฉพาะการจัดการและพัฒนาแหล่งน้ำ จะแตกต่างกันเพียงแต่การขับเคลื่อนหรือจัดทำแผนปฏิบัติการขึ้นรองรับที่ไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดขึ้นได้ทุกด้าน เพราะสาเหตุหลายประการ และการขับเคลื่อนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามแต่จะกำหนดโดยรัฐบาลคณะใหม่ที่เข้ามาบริหารประเทศ จึงทำให้นโยบายขาดเอกภาพและมีปัญหาสะสมตามลำดับ ส่งผลให้ยังคงมีปัญหาทั้ง 3 ประการนี้อยู่ในปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต

16.5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายเฉพาะเรื่องที่คุณธรรมมนตรีมีมติและดำเนินการ

จากการนำนโยบายเฉพาะเรื่องที่คุณธรรมมนตรีมีมติและดำเนินการมาจัดเป็นกลุ่มได้ 13 กลุ่ม แล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นว่าเรื่องใดบ้างที่มีการดำเนินการต่อเนื่องหรือยุติลงในช่วงเวลาต่างๆ จะสรุปโดยสังเขป ได้ดังนี้

(1) การดำเนินการที่ต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือการจัดหาน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาการเกษตรชลประทาน การช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน การช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ การจัดตั้งองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการประกาศใช้และยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

(2) การดำเนินการที่เริ่มเพราะมีปัญหาเกิดขึ้น เช่น การแก้ไขคุณภาพน้ำ ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ถึงปัจจุบัน การดำเนินการเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 จนถึงปัจจุบัน

(3) การดำเนินการที่ยุติลงเมื่อการดำเนินการสิ้นสุดลง เช่น การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

(4) การดำเนินการที่ไม่ต่อเนื่อง เช่น การเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ที่เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2536 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 แต่ไม่มีการดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 การดำเนินการพัฒนาลุ่มน้ำที่มีนโยบายมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 แต่ไม่ต่อเนื่องและมีการดำเนินการอย่างจริงจัง การเก็บค่าน้ำชลประทานจากเกษตรกรที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 รวมทั้งระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำที่เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จนถึงปัจจุบันที่เพิ่งมีนโยบายให้จัดตั้งคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติขึ้น

(5) การดำเนินการที่ต่อเนื่องแต่ยังไม่มีแนวทางที่แก้ไขได้อย่างชัดเจน คือ การต่อต้านโครงการก่อสร้างเขื่อนและการพัฒนาทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

16.5.3 กรณีตัวอย่างของความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำไทย

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างของความไม่ต่อเนื่องของนโยบายน้ำไทย 3 กรณีนั้น กรณีที่ 1 เป็นกรณีที่นโยบายไม่ต่อเนื่องเพราะเงื่อนไขเวลาโดยที่หลังจากกำหนดนโยบายแล้วมีการเปลี่ยนรัฐบาล กรณีที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบนโยบายน้ำแห่งชาติในปี 2543 ที่กำหนดโดยรัฐบาลคณะที่ 53 แต่ไม่ได้ดำเนินการเพราะเงื่อนไขแต่สาระสำคัญของนโยบายดังกล่าวมีส่วนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำที่กำหนดขึ้นในปี 2558 โดยรัฐบาลปัจจุบัน คือคณะที่ 61 ทั้งๆ ที่เวลาผ่านมาถึง 16 ปี และกรณีที่ 3 เป็นการเปรียบเทียบนโยบายน้ำของรัฐบาลคณะที่ 60 กับรัฐบาลคณะที่ 61 โดยรัฐบาลคณะที่ 60 ได้กำหนดแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขึ้นในวงเงิน 350,000 ล้านบาท แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินการทั้งขั้นตอนการดำเนินงาน และการจัดหางบประมาณที่แตกต่างจากที่ได้เคยปฏิบัติมาในอดีต จึงมีการคัดค้านจากภาคประชาชนและนักวิชาการ ต่อมามีการปฏิบัติเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 แนวทางและวิธีการปฏิบัติต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงจากที่กำหนดไว้โดยรัฐบาลคณะที่ 60 เพราะรัฐบาลคณะที่ 61 ซึ่งมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ขึ้นใหม่และนำมาปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน